

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Xuízo a dous mozos do Grove por parodiar á Garda Civil no antroido

12

A produción de liño en Vilar de Santos

16

Carlos Almuíña: "O poder dos concellos depende do urbanismo"

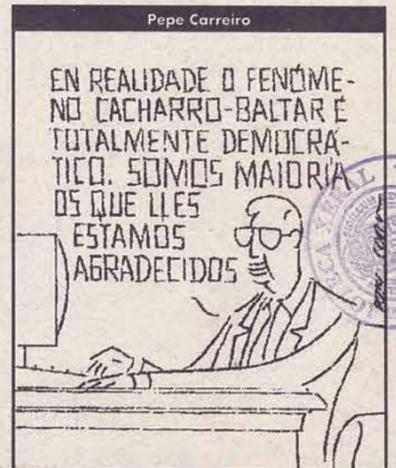
11

A cultura portuguesa que se edita en Galiza

25

Xavier Queipo: "A xente le para evadirse"

34

3 DE XUNO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 885 • 200 PTA

O bipartidismo que tentou construír Fraga sitúase agora entre o PP e o BNG

As mensaxes dunha campaña

ANDRÉS PANARO

A sentenza contradi a Diz Guedes

A xustiza absolve aos labregos que participaron nas tractoradas

(Páx. 9)

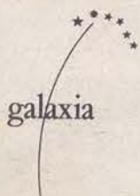

Antón Reixa: 'Os escritores debemos ser máis procaces'

(Páx. 31)

Hermann Hesse SIDDHARTHA

Un gran clásico da literatura universal de todos os tempos. Por primeira ven en lingua galega, na tradución de Franck Meyer.

O inconstitucional Diz Guedes

O xuíz de Lugo, Xoan Xosé Reigosa González considera que o Delegado do Goberno Diz Guedes está a aplicar conceptos anticonstitucionais no que se refire á orde pública, pois o Tribunal Constitucional considera que "o exercicio do dereito de reunión e de manifestación forman parte daqueles dereitos, que, segundo o artigo 10 da norma constitucional, son o fundamento da orde política e da paz social". Sentenciou así a anulación das multas impostas aos labregos galegos por manifestarse. Pero, aos poucos días de producirse esta sentenza, o Delegado do Goberno deu máis unha vez outra mostra da súa querencia polo pasado, que lle ven xa por tradición partidaria e familiar. As FOP foron usadas por Diz Guedes de xeito desproporcionado, irresponsábel e carente do mínimo rigor democrático, arremetendo contra os percebeiros de Cedeira. Ferindo a nenos, persoas maiores e discapacitados mentais e arramblando con propiedades. Máis unha vez empréganse de xeito agresivo e desproporcionado contra un feito que nada ten de violento nen de desorde pública, senón que é un dereito cidadá que só nas ditaduras está prohibido. Polo tanto, o cesamento do Delegado do Goberno é cada vez máis perentorio. ♦

Estados Unidos busca unha disculpa humanitaria para invadir Colombia

(Páx. 19)

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:

Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.CONSELLERO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.VOGAIS:
Alberto Ansedo,
Xosé Mª Dobarro,
Antolín Fernández,
Manuel Veiga, Xosé Castro
Ratón, Manuel Portas e
Xan Costa.SECRETARIO:
Xan Piñeiro.

Director:

Alfonso Eiré López

Redacción:

Gustavo Luca de Tena,
Xan Carballa, Manuel Veiga,
Horacio Vixande,
Aranba Estévez, Carmo Vidal,
Paula Castro, Paula Bergantiños.EDICIONS ESPECIAIS:
Xosé Henrique Acuña.DISEÑO DE MAQUETA:
Xoselo Taboada.

Colaboradores:

MADRID:
Manuel Seoane.BARCELONA:
Iria Varela.PORTUGAL:
Gonzalo Nuno.SANTIDADE:
María Alonso.CULTURA:
Xoán M Estévez,
Celso López Pazos,
Manuel Vilar, Lupo Gómez,
Oscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé Mª de Castro Errolata,
Xesus González Gómez, Manuel
Rivas, Borobó.LEGER:
André LucaFotografía:
Andrés Panaro,
Xosé Marra,
Voz Noticias.Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Carreiro,
Cairos Silvar, Gonzalo Vilas,
Suso Sanmartín.Publicidade:
Carlos Martínez MuñozXefa de Administración:
Bianca CostasSubscripcións:
Lola Fernández PugaVendas:
Xosé M. Fdez. AbralesRedacción e Administración:
Rúa do Príncipe 22, baixo,
36202 Vigo
Apartado 1371, 36200 VigoEdición Electrónica:
www.anosaterra.com

Teléfonos:

REDACCIÓN:
(986) 43 38 86 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
anipcg@arrakis.esADMINISTRACIÓN. SUBSCRIPCIONS E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*Imprenta:
E.C. C-3 1958Depósito Legal:
C-963-1977ISSN:
0213-3105Non se mantén
correspondencia sobre
orixinais non solicitados.
Está permitida a reprodución
sempre que se cite a
procedencia.

O PP tenta achegarse ao PSdG-PSOE para impedir o acceso do BNG ás alcaldías das capitais.

P. BERGANTIÑOS

A confrontación está entre BNG e PP, con PSdG-PSOE repetindo a mesma estratexia das eleccións autonómicas

A campaña eleitoral galega difire sustancialmente da española

♦♦ A. EIRÉ - P. CASTRO - A. ESTÉVEZ - H. VIXANDE

A campaña eleitoral galega é diferente. BNG e PP polarizan o debate e o enfrontamento, cun PSdG-PSOE que se laia da súa falta de espazo social. As disputas encendidas e as acusacións que se dan no resto do estado entre PP e PSOE, na Galiza quedan totalmente minimizadas, cun só enemigo para a dereita: o nacionalismo.

Xosé Cuiña lanzou unha mensaxe clara en Cangas: "estamos dispostos a acadar acordos co PSdG-PSOE para impedir que o BNG consiga alcaldías". Defendeu o feito de tenderlle esta man aos socialistas, con idénticos argumentos que, tanto Fraga como o propio Cuiña e outros dirixentes populares, teñen manifestado en numerosas ocasións. Preocúpalles o descenso do PSOE porque leva consigo un claro ascenso do BNG, afirmando que estarían moito máis contentos se a correlación de forzas se invertise. Pero, sobre todo, o que intentan é semear as dúbidas e o desconcerto nas fileiras do PSOE para que non cheguen a acordos post-eleitorais cos nacionalistas. Acordos que os deixarían sen numerosas alcaldías, incluídas as das principais cidades, se temos

que facer caso aos inquiritos do propio PP, que non lle dan maioría absoluta en ningunha cidade e que mostran que o nacionalismo non só medra a costa dos socialistas.

Ante esta estratexia, Emilio Pérez Touriño non tiña outra saída que a contundencia. Deulle como resposta un "non" rotundo. A súa xustificación ante este "abrazo do oso" non foi outra que asegurar que as "prácticas caciquís" do PP alonxan totalmente aos dous partidos.

Este intento de achegarse PP e PSdG na Galiza, con algúns construtores como cachanchás de xuntanzas, como a celebrada recentemente en A Coruña, contrasta vivamente cos enfrontamentos, cada vez máis sanguíentos, que socialistas e

populares desatan no Estado español, agás Euskadi. As acusacións entre PP e PSOE en España están a chegar non xa a negocios e corruptelas, senón ás vidas privadas. É significativo por exemplo o embate que o secretario xeral do socialista español, Joaquín Almunia, lle dirixe ao ministro Abel Matutes. Un empresario protexido polo PSOE, con grandes amigos na dirección socialista como Txiqui Benegas e negocios multimillonarios con algúns máis. Sería o pago ás declaracións culpando a González da guerra dos Balcáns.

Pero o PP, na Galiza, ten como inimigo prioritario e único ao nacionalismo. Para eles os socialistas non existen. O repertorio que están a desplegar, sobre todo Fraga e Cuiña, é o

mesmo que nas eleccións autonómicas. Nos primeiros días as acusacións estiveron centradas en descalificar aos líderes do BNG por afirmar que o PP estaba a amañar os votos da emigración. Despois de que o xulgado de Carballo admitise a trámite a denuncia do BNG, víronse na obriga de calar. Así que reverdeceron os mesmos tópicos de sempre. Recordando o "nacionalismo separatista" ou o "marxismo" que estarían acachando detrás dunhas propostas que, mesmo, califican de "sensatas".

O PP teima en presentar ao BNG como unha formación de dúas caras e, un Fraga cada vez máis nervioso, rescata a calumnia de que o BNG "é quen queima os montes". Esta vez xa

Pasa á páxina seguinte

Ven da páxina anterior

non se acusa ao nacionalismo galego de ir ás eleccións con HB (outra das mentiras mil veces repetidas) senón que se lle censura, tanto polo PP como polo PSOE, "estar dacordo coa fronte nacionalista de Euskadi formada polo PNV, EA e EH". A nivel xeral siguen usando tamén contra o BNG o alcume dos do "non". Pero este estrambote xa non lles serve para moitos concellos, sobre todo nos que goberna o BNG ou nos que ten maior implantación social.

En troques, procuran novos argumentos contra os nacionalistas, como o de propiciar a confrontación política co PP, liderando aos veciños e "criando comisións de afectados en todos os lugares nos que hai problemas", palabras que repite sempre Cuiña Crespo. O candidato do PP en Cangas, Enrique Sotelo afirma que "os que antes montaban as algardas están agora no goberno, por iso hai paz social". Fraga, pola súa banda, afirma que "protestan porque o día que esteña todo feito, eles xa non terá nada que facer". E Baltar en Allariz non ten outro argumento que o de afirmar que "se non caen este ano, xa caerán, non van continuar sempre na alcaldía".

Mentres tanto, no rural, naqueles concellos onde o nacionalismo conseguiu presentar lista por vez primeira, os candidatos do PP afánanse en impedir que o BNG chegue aos concellos. A consigna do PP é a de que, se non queda outro remedio que os "xoves voten ao Bloque, e os vellos ao PP ou, se non teñen compromiso, que non vaian votar", sempre que sepan que os desa casa non son da súa corda. O candidato popular de Antas de Ulla comentaba como lle quedan "sesenta fami-

Os candidatos, na foto Pérez Castrillo, realizan parte da súa campaña para os meios de comunicación.

P. BERGANTIÑOS

lias que hai que convencer para impedir que o BNG consiga un concelleiro".

Para o BNG, 'o enemigo é o PP'

A mensaxe política do BNG tamén é clara: "o enemigo é o PP". Esa é a teima de Xosé Manuel Beiras e da totalidade dos candidatos nacionalistas. A militancia do BNG está cada vez máis alporizada, até o punto de que moitos dos seus dirixentes temen que, seguro o éxito electoral do nacionalismo, están a pór o listón tan alto que moitos poden sufrir desilusión despois do 13-X.

A idea do BNG é presentarse como opción de Goberno. "Temos o millor equipo, o millor

programa, ideas e ilusións", afirmaba Roberto Fernández o candidato nacionalista do Carballiño e repiten os outros candidatos en dúcias de povoações, incluídas seis cidades, nas que o BNG ten posibilidade de acceder á alcaldía por vez primeira.

Os grandes eixos políticos-sociais que expoñen os candidatos do BNG son: "partir da realidade, crear nas nosas forzas, recuperar a auto-estima, crear no futuro, planificar e coordinar as enerxías e converter ao Concello no catalizador das sinérxias".

As acusacións do BNG contra o PP prodúcense por aspectos concretos (algo que non sucede ao revés) da súa política co-

mo Goberno e como partido maioritario. Así, Beiras critica, sistematicamente, que o PP vota no parlamento contra iniciativas para defender a pesca ou o Grupo Lácteo e, outras que apoia aquí son rexeitadas en Madrid cos votos en contra dos parlamentarios galegos do PP. En cada concello arremeten logo os nacionalistas contra aspectos concretos, sobre todo naqueles conflitos que o BNG liderou. Unha das acusacións permanentes é tamén a da falta de democracia e participación.

Ao PSOE, o BNG nen o menta máis que para recordarlle que está aberto ao pacto post-eleitoral e, cando existe algunha declaración dos socialistas, recórdanlle todo o máis que "a po-

lítica de oposición e dos futuros gobernos progresistas pivota ao carón do BNG".

Touriño procura campo

A bipolarización entre BNG e PP, deixa aos socialistas moi descolocados nesta confrontación electoral a nivel global. Pérez Touriño procura ter unha mensaxe propia e volta a caer na mesma que utilizou Abel Caballero nas autonómicas e que tan malos resultados lle deu. "Fraga e Beiras están aliados contra o PSOE", decía daquela o candidato socialista. Agora, Touriño afirma que "BNG e PP estalle a facer unha pinza ao PSdG-PSOE". A afirmación é tan irreal para a cidadanía que ao máis que chega é a ser considerada como un rexoubeo. Touriño adubia esta afirmación con outras dirixidas ao BNG como que "non quer gobernar, o único que quer é desgastar ao PSdG-PSOE". Mensaxe tamén totalmente contraria á que está a transmitir o BNG que afirma que necesita dos socialistas para "conformar unha alternativa de progreso e desbancar ao PP".

Estas afirmacións realizaas o secretario xeral do socialistas ante os xornalistas. Nos mítines a súa mensaxe é diferente. Máis progresista e máis pragmática. Pero o problema das expectativas electorais do PSdG-PSOE e os intentos de procurar un acomodo na campaña, lévano mesmo a afirmar que "o PSOE é un partido autónomo", tratando de diferenciar-se da estratexia do nacionalismo. Nos últimos días desde Madrid xa lle recordaron á dirección galega como a negativa a pactar con Izquierda Unida puxo en mans da dereita moitas alcaldías que foron, ao fin, as que catapultaron a Aznar á Moncloa. ♦

Unha nova perspectiva de futuro

Tanto a confección de candidaturas, como o debate electoral e, sobre todo, o posicionamento social que vai ter reflexo nos resultados electorais, están indicando un profundo cambio que só comezará aínda a agromar o 13 de Xuño.

Os concellos, na súa maioría, están dirixidos por uns núcleos sociais, económicos e políticos que viñeron ostentando o poder durante xeneracións, pero non exerceron a función de liderar, de dar perspectivas de futuro e solucións colectivas. Só enxergaban cara a súa permanencia no poder e os seus intereses máis inmediatos.

As consecuencias son enormemente graves. Por unha banda, unha falta total de horizonte claro de futuro, de previsión, de organización dos factores que actúan a longo prazo, de accións planificadas para uns fins ben definidos e precisos, coas eivas dos localismos cantonalistas, de liderazgos, porque nunca creeron na potencialidade do povo.

Non hai máis que ollar a maioría dos concellos para darse conta das consecuencias dunhas actuacións descoordinadas e inconexas, cando non absolutamente disparatas ou contraproducentes. Ao mesmo tempo, abandonaron totalmente as materias sociais e institucionais, deixando, premeditadamente todo o campo de actuación aos intereses máis egoístas e arrasadores. A desfeita urbanística, en beneficio das familias de sempre, só é un dos exemplos máis clarificadores.

As sociedades, tarde ou cedo, péis á represión, mála a que o Cabalo de Atila ficaran fanadas dúas xeneracións segundo planos precisos executados polos militares franquistas, acaban reverdecendo. Puderon refuxiarse na pasividade durante un tempo, negarse a ollar a realidade, acocharse medofiantas,

pero, paseniñamente, como ningunha sociedade ten vontade suicida, van tomando conciencia lideradas por unha nova xeneración.

Unha toma de conciencia colectiva en progresión, cada vez máis acelerada, que os leva a asumir protagonismo e tentar tirarlle esa delegación na toma de decisións que viñeron permitindo durante lustros. Trátase da creación dunha masa crítica que se está a evidenciar como suficiente para tronzar tutelas e dependencias sociais tradicionais, asentadas no subconsciente, pero tamén na vida diaria, cos novos caciquismos, as ameazas e demais servidumes dunha economía mercantilista.

Esa masa crítica, que pon en marcha unha dinámica social capaz de quebrar o entarimado de dependencia a respecto dos sectores tradicionais, acochados baixo unha ou outra sigla, monolíticas ou mutantes, é a que permite e fai posíbel os cambios de Goberno.

Uns cambios que comezan con persoas novas, con maior ou menor experiencia, pero que sacudiron eivas, perxurios e presións, para emprender e liderar novos vieiros. Non é alleo a este cambio unha nova xeneración que, fillos da clase traballadora, labregos, pequenos comerciantes, empregados..., puido acceder a fins dos anos cincuenta a sentar na universidade e chega agora á plena madurez, persoal, laboral e social. É esta unha conxunción que non se deu aínda ao longo da nosa historia.

Este novo rumbo encabézao agora o BNG, conectando cunha cidadanía que está a demandar xa unha nova alternativa, unha nova ilusión, unha nova política, intelixente, modernizadora, eficaz, que conte coa participación activa dos máis.

Pero este agromar do nacionalismo como alternativa,

levará, máis tarde ou máis cedo, un profundo cambio tamén noutras formacións políticas. O PP terá que abandonar, moito menos tímidamente que o anuncia, a súa estrutura de poder antidiluviana, enraizada nos intereses localistas máis espúreos. Terá que converterse, queira ou non, nun partido moderno, adaptado á realidade e os seus apoios terán que perder privilexios seculares, porque a sociedade xa non os vai permitir. A desaparición de Fraga Iribarne é a hora marcada para os cambios e, tamén, para unha catarse interna que lles pode ser moi doorosa.

Tamén o PSOE deberá definirse. Xa non lle chegará o vello concepto de esquerda que aínda engaiola a miles de votantes que seguen a tradición familiar. Terá que deixar de ser un partido institucionalista e beber na sociedade e nos seus problemas reais, esquecendo a letra da partitura madrileña, aínda que versiona a mesma música. Doutro xeito, non terá máis remedio que refundarse.

A mesma chegada do nacionalismo a centros de decisión que sempre estiveron vetados para as clases sociais máis desfavorecidas, levará consigo o cambio a moitos poderes e resortes sociais, comezando polos administrativos.

Mais non abonda chega con que as condicións estean maduras para comezar este cambio de rumbo. É preciso ser positivos e realistas á hora de transmitirlo á sociedade, escoller e mostrar o camiño correcto que impida unha nova frustración. Esta tarefa non só é cuestión dos políticos, dos candidatos, dos militantes. Precisa a mobilización e o apoio social, cada un desde o seu posto e, diríamos, desde o seu partido ou organización, pero, sobre todo, abandonando o pesimismo que deixou a moitos lastrados, recuperando ideais e razóns. O futuro é cousa de todos. ♦

A NOSA TERRA

O PP, a por todas en Compostela

O PP leva nove meses de pre-campaña e cinco días de campaña. Dositeo Rodríguez, ex-conseilleiro de Presidencia e actual candidato á alcaldía, acode ao mitin da xornada, na zona de Galeras, xunto ao Hospital Xeral. A hora prevista para o comezo, 21:30. O alcaldábel agarda a chegada do público parolando na entrada do local. No interior, cinco rapaces, vestidos de branco e identificados con camisetas e gorriñas do PP, fan un corredor a ambos lados da porta, preparados para repartir os programas, os dípticos coa candidatura e as separatas coas propostas específicas para o barrio. Só dous viciños esperan no interior, sentados en primeira fila, o comezo do acto. Xoan Pardo, a toda voz, repite aquilo de "xuntos máis fortes".

Transcorren os minutos e os viciños non dan chegada. Son xa as 21:40. Outro par de persoas entran pola porta e reciben os panfletos de mans dos rapaces da organización. Non chegan a sentar. Os minutos seguen pasando implacábeis. Son case que as 21:45. De súpeto unha voz anuncia: "xa chegan". Como por arte de máxia un nutrido grupo de persoas entra no local. Levan pegatinas do PP nas solapas das chaquetas e nos xerseis. Saudan aos membros da organización e fican de pé, á espera da entrada do candidato. Xoan Pardo deixa de sonar polos altavoces e comeza a música de campaña. Os aplausos indican que Dositeo Rodríguez xa está no interior.

Todo parece indicar que os recién chegados non son composteláns do barrio que de forma espontánea se achegan atraídos polas propostas populares. De feito entre eles pódense identificar a algúns dos 24 membros da candidatura. Só cando sentan, case enchendo o local, comezan a entrar algúns viciños que timidamente buscan un lugar para sentar entre os ocos libres. Cun cheo impensábel apenas un minuto antes comeza o mitin.

Marcando o carácter humano

Maria Luisa Garcia, unha das independentes que forma parte da lista, fai as presentacións. Ademais de ser viciña de Galeras traballa no Hospital, no servizo de Urxencias. Logo de agradecer ao presidente da asociación de viciños, "que é amigo persoal", a súa amabilidade por deixar o local e tras explicar porque forma parte da candidatura da paso ao candidato. Uns contundentes aplausos, que en diante se comprobará que comezan sempre no mesmo sitio, danlle a oportuna benvinda.

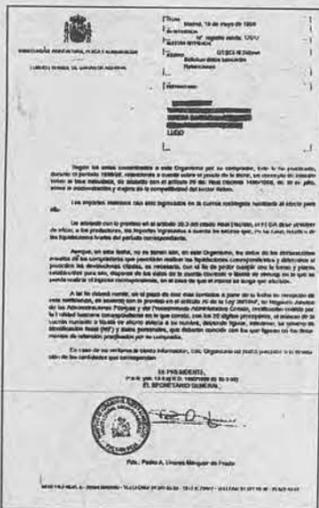
Dositeo Rodríguez, ex-funcionario do Ministerio de Facenda, ex-xerente da Universidade de Santiago e ex-conseilleiro de Presidencia, explica as súas propostas. Entre outras, ir construíndo "un novo Santiago, distinto do actual". Polo médio e para introducir elementos que incrementen a confianza co público vai contando algunhas anécdotas persoais. Trátase de presentar o seu aspecto humano. "Meu pai foi expulsado no 37 da Renfe por roxo", di, para de contado, asumir un "solemne compromiso con

O Goberno central está a enviar cartas aos agricultores pedíndolle a conta bancaria para ingresar o diñeiro da cuota láctea "se fora preciso", o que representa unha intromisión ilegal na campaña.

todos os barrios e parróquias de Santiago".

Vai debuxando o seu proxecto, a

cumplir en oito anos. Comprométese a cambiar a mentalidade dos funcionarios do concello para que sexan máis sensíbeis cos problemas cotiás dos viciños. Comeza a imprimir un contido máis político ao seu discurso. Cuestiona a viabilidade dun goberno de coalición PSOE-BNG, porque "non se entenden".

Entre as diferéncias sinala as distintas visións que teñen sobre o idioma. "Se agora estivera aquí unha persoa do Bloque falaría sempre en galego", asegura. Tanto Maria Luisa como el mesmo fan toda a súa intervención en español. Explica que emprega o galego ou o castelano "dependendo do día, do momento que teña un".

Tamén critica ao BNG, porque "se puideran eliminarían o ensino privado", un aspecto que, ao seu entender, difire das concepcións socialistas, igual que as

"distintas ideas sobre Galiza". Así, mentres o PSOE está en Internacional Socialista, o "BNG quer a independencia" e chega ao fundamental, "os socialistas son pragmáticos, pero no BNG son marxistas". En conclusión, a única alternativa que queda fronte a estes diferentes postulados políticos é a do PP.

Mentres os inquéritos, mália a súa dubidosa fiabilidade, cuestionan a continuidade dos gobernos populares nas principais cidades galegas, Compostela amósase como a única baza segura xunto con Ourense. Obter a maioría absoluta na capital de Galiza convírtese, polo tanto, en obxectivo prioritario. Así se explica que a pre-campaña comezara con nove meses de antelación e que o novo alcaldábel, Dositeo Rodríguez, paseara polo último recuncho da cidade dándose a coñecer, presentado co aval dos anos como conselleiro de Presidencia.

O PP que non aparece nos carteis

Fraga Iribarne vaise a Euskadi a "defender a salvación da unidade de España" que seica está en perigo polos nacionalismos. Eloi Rodríguez, alcalde de Portomarin, afirma que no franquismo "había unhas eleccións libres e nelas fun elixido concelleiro polo tético familiar". Pero Cuiña renega dun alcalde, como José Castro, afirmando que se lle fai "un grande favor á democracia se o xubilamos". A súa acusación de fascista contrastan non só co apoio que o PP lle dispensou todos estes anos, senón coa traxectoria doutros moitos candidatos.

En Ordes o candidato de Democracia Galega aparece nos carteis co pescozo cortado. A vila tamén se encheu de pintadas como "Martino, estás en el punto de mira", ademais doutras moi diversas. Estas pintadas adúbanse, como firma, con cruces nazis e tamén cunha xustificación: "insultaste a Fraga por teléfono".

O candidato, o alcalde Teodósio Martino, afirma que nen o BNG nen o PSOE foron os autores das pintadas e, aínda que non quer acusar directamente ao PP, comenta como cando non se apresetou por esta formación recibiu ameazas. Martino é alcalde polo PP, como candidato foi á convención que os populares celebraron en Compostela o mesmo día no que se apresetaban as listas. Cando chegou a Ordes soubo que xa non encabezaba a candidatura. Apurou e apresetou outra, neste caso por Democracia Galega.

A democracia segundo o alcalde Dozón

O Martes 18 de Maio celébrase en Dozón, Concello gobernado por Adolfo Campos, o pleno do que saíran os membros das mesas eleitorais que velarán pola limpeza das eleccións do 13 de Xuño. A convocatória fixa para as 13:00 horas o inicio do sorteo. Nos corredores da casa consistorial danse cita varios representantes do BNG e do PSOE que queren asistir para constatar que a elección se realiza de xeito totalmente aleatorio. Convén recordar que nen estas nen outras siglas teñen representantes no pleno municipal, xa que nen sequera lograron presentar na última convocatória electoral nengunha lista que competira co PP do todopoderoso Campos. Non ocorre así nesta ocasión, e socialistas e nacionalistas conseguiron reunir as sinaturas necesarias para presentarlle batalla aos populares.

Na hora fixada para comenzo do pleno chegan os edís e van pa-

sando para o despacho do alcalde, onde permanecen por espácio de máis de meia hora. Tal retraso inxustificadamente levanta as primeiras sospeitas entre os observadores, que xa saben das mañas de Campos. Cando por fin saen do despacho e empezan co sorteo, as sospeitas vense confirmadas polo xeito en que este se realiza. O Secretario aparece coas listas de candidatos a ocupar os distintos postos nas mesas eleitorais, e vai informando do número deles para cada posto e mesa (por exemplo, 13 postos presidentes na mesa do Sixto). O "sistema aleatorio" escollido (e previamente ensaiado) consistiría en que un concelleiro dos asistentes escollese un número ao chou para ocupar cada posto. Algún houbo a quen de nada lle serviu o ensaio e dixo un número máis alto do que lle correspondía, polo que moitos tiveron que valerse da *chuleta* da man para non meter a pata. Unha vez escollido o número, o Se-

cretario en ningún momento daba o nome do agraciado, resultando así que se rematou o sorteo sen que os asistentes soubesen en realidade quen estaban tras aquelas cifras. Evidentemente, isto facilitaba a manipulación das listas para colocar aos mesmos de sempre, que casualmente mantiñan certa relación de amizade con Adolfo Campos.

A reacción de BNG e PSOE foi inmediata, apresentando denuncia ante a Xunta Eleitoral de Zona, presidida por Roberto Soto Sola. A resposta desta tamén foi sorprendente, pois desestimou a petición de repetición do Pleno alegando que as garantías democráticas quedaban salvaguardadas coa presenza nas mesas dos interventores e apoderados das distintas listas presentadas. Diante desta decisión, a oposición decidiu interpoñer recurso ante a Xunta Eleitoral Provincial, obtendo neste caso unha resposta posi-

tiva que obrigaba a repetir o proceso da elección.

O día designado foi o 25 de Maio, ás 9:30 horas. De novo se deron cita os representantes da oposición, que agardaban un novo retraso e posibelmente outra sorpresa de Campos. Mais non foi así, pois o Alcalde delegou no seu nome de confianza e non asistiu, sen outro motivo aparente que o de non aparecer derrotado ante os seus rivais políticos. De terse presentado, tería que pasar tamén pola vergoña de ver que neste caso quen dirixiu o sorteo foi o Secretario da Xunta Eleitoral de Zona, o Xavier Tudela Guerrero, coa presenza na sala do Presidente da mesma, o xuíz Roberto Soto Sola. Nesta ocasión todo se realizou con normalidade, e a Adolfo Campos, non lle queda mais remedio que recoñecer que as leis están para cumprilas, mesmo se se trata del e aínda que sexa no seu propio territorio.

Miguel Lores, alcaldabel do BNG en Pontevedra, móstrase seguro da vitoria.

XAN CARBALLA

'Acabouse o de para caciques, Pontevedra'

Entre a música de Mike Oldfield e os resultados das enquisas -ás que o candidato á alcaldía de Pontevedra non fixo referén- cia salvo para atacar aos "analistas sorprendidos" dunha vitoria nacionalista-, o BNG comezou a campaña electoral en Pontevedra entre a emoción e o entusiasmo das máis de un milleiro de persoas que se deron cita no cine Gonviz o Venres 28. Cidadáns variopintos, desde profesores e arquitectos até obreiros, cun grande predomínio de menores de trinta. A copla "para caciques Pontevedra" chega ao seu final, asegura o médico e candidato á alcaldía Miguel Fernández Lores, que deu ao público do seu mítin unha dose de ilusión, pero realista, sobre as posibilidades de Pontevedra. "Queremos a Pontevedra de Bóveda e Castelaio, non a dos que suspiran por ser Vigo, A Coruña ou Salamanca, os do minifundismo mental".

O programa dos nacionalistas en Pontevedra agacha moitos meses de traballo. Tamén a moitas persoas, centos de pontevedre-

ses que, segundo o candidato á alcaldía, contribuíron a un programa que desdeña "as miras localistas". Páxinas que se estenden en urbanismo, participación social, xestión de recursos e promoción de benestar. Un volume que se resume en "non ter medo a que as cousas cambien, ao futuro" e que reforza a postura do BNG de que o programa importa. "Para deixar as medidas de goberno á improvisación xa está o PP", di Lores.

"Sogama pasará á historia e, xuntos, Vilaboa, O Morrazo, Poio... imos fertilizar a terra cos nosos residuos", proclamou Fernández Lores. No cine Gonviz, unha boa representación de opositores á empacadora de Vilaboa -na mesma tarde protestaron diante de Xosé Cuiña e do alcalde Xan Luis Pedrosa nun acto electoral do PP- e, tamén, unha mancha de viciños de Poio que apoiaban a Luciano Sobral, o alcalde ao que tamén auguran repetición de mandato.

Pontevedra non é de dereitas,

anque os cidadáns leven anos decepcionados co seu goberno. "As arelas de cambio estiveron primeiro representadas polos seis concelleiros de Unidade Galega en 1979, máis tarde, no 83, o PSOE representounas. Pero as decepcións foron calando na sociedade pontevedresa, que non é retrógrada. A desidia permitiu gobernar de prestado ao PP. Pero desde hai doce anos, foise construíndo unha alternativa bregada na oposición, á que só impediu gobernar nas últimas eleccións o maldito invento de Pontevedra Unida", sinalou o candidato do BNG.

Con Lores estivo Salomé Álvarez, membro da súa equipa, e Luciano Sobral, alcalde de Poio. Tamén Camilo Nogueira, candidato ás europeas que, ante as descalificacións de Fraga sobre que ia facer un só candidato no Parlamento de Estrasburgo, optou por dar datos. "Vou facer xusto o contrario do que faga Manuel Pérez. Estaremos con outros compañeiros de nacións sen Estado para rematar con feitos como que o sector lácteo reciba 6.000 millóns de pesetas de fondos europeos mentres o aceite de oliva recibe 146 mil". No Gonviz, Francisco Trigo representaba a presenza do BNG en Compostela, e Guillermo Vázquez, en Madrid. Finalmente, o esperado Xosé Manuel Beiras, a quen lle chega un chisqueiro "para atopar un ser humano na dereita que se senta no Parlamento galego, a que vota en contra do Grupo Lácteo galego e dos intereses pesqueiros".

"Non somos masoquistas de dereitas -proclamou Lores convencido da vitoria-. Temos comercio, construción, mar, ríos e rural. E focos de atracción cultural como o legado de Bóveda e Castelaio, aínda non recoñecidos pola oficialidade", comentou o candidato á alcaldía. "Hai quen di Pontevedra vai ben, son as familias de sempre, as que sempre mandaron. Pero existiu outra sociedade en Pontevedra e aínda existe". ♦

O BNG ten como principais axentes electorais aos militantes, na foto, a deputada Olaia Fernández e o sindicalista Enrique Viéitez.

VANTAXES EN TREN ¡NON AS PERDAS!

BONO 10 10 Viaxes calquer data Validez: 3 meses 30% desconto aproximado	BONO ANUAL e CATRIMENSAL Unha viaxe de Ida e Volta Semanal 50% de desconto aproximado Validez: Curso Escolar
BONO MENSAL Viaxes ilimitadas 65% desconto aproximado	CARNET XOVE Todos os días 20% de desconto

Ofertas válidas para Tren Rexional Diésel (TRD), Costa de Galicia (CG) e Rexional (R). O TRD ten reserva de praza obrigatoria.

PREZOS	BONO 10	BONO MENSAL	BONO CATRIMENSAL	BONO ANUAL
Santiago-Vigo	5.750	16.700	12.800	26.700
Santiago-Pontevedra	3.825	10.750	8.500	17.800
Santiago-Vilagarcía	2.500	7.150	5.600	11.800
Santiago- A Coruña	3.825	10.750	8.500	17.800
Santiago-Ourense E.	6.850	19.600	15.000	31.500
Santiago-Monforte	10.100	26.800	22.600	47.400
Santiago-Carballiño	5.250	15.200	11.700	24.400
A Coruña-Vilagarcía	6.325	18.200	14.000	29.300
A Coruña-Pontevedra	8.150	22.500	18.100	37.900
A Coruña-Vigo	9.200	24.200	20.300	42.700
A Coruña-Lugo	6.325	18.200	14.000	29.300
A Coruña-Monforte	10.100	26.800	22.600	47.400
A Coruña-Ferrol	3.825	10.750	8.500	17.800

HORARIO LIÑA VIGO-SANTIAGO-A CORUÑA

	VIGO	PONTEV.	VILAGARCÍA	SANTIAGO	A CORUÑA
Rexional (1)	—	—	—	06,25	07,50
Rexional	06,00	06,29	07,00	07,45	09,00
TRD (2)	06,55	07,18	07,43	08,15	09,16
Costa Galicia	07,40	08,09	08,39	09,16	10,35
Rexional (3)	08,08	08,45	09,19	10,07	—
TRD (2)	08,55	09,17	09,43	10,16	11,13
Costa Galicia	09,40	10,10	10,39	11,16	12,35
TRD	10,55	11,17	11,43	12,15	13,15
Costa Galicia	11,40	12,09	12,39	13,16	14,35
TRD	12,55	13,17	13,43	14,15	15,13
Rexional (4)	—	—	—	14,46	16,10
Costa Galicia	13,40	14,09	14,38	15,16	16,35
TRD	14,55	15,17	15,43	16,15	17,13
Costa Galicia	15,40	16,09	16,38	17,16	18,35
TRD	16,55	17,17	17,43	18,15	19,14
Costa Galicia	17,40	18,09	18,37	19,16	20,30
TRD	18,55	19,17	19,43	20,15	21,13
Costa Galicia	19,20	19,49	20,23	21,09	22,13
Rexional	20,00	20,32	21,05	21,50	23,09
TRD	21,10	21,33	22,00	22,31	23,27
Rexional (5) (7)	21,32	22,10	22,52	23,29	—

HORARIO LIÑA A CORUÑA-SANTIAGO-VIGO

	A CORUÑA	SANTIAGO	VILAGARCÍA	PONTEV.	VIGO
Rexional (1)	—	06,20	06,58	07,38	08,21
TRD (2)	06,20	07,12	07,42	08,07	08,38
Rexional	06,30	07,44	08,31	09,10	09,52
Costa Galicia	07,30	08,38	09,18	09,51	10,23
TRD (2)	08,20	09,15	09,45	10,10	10,38
Costa Galicia	09,30	10,39	11,17	11,50	12,20
TRD	10,20	11,14	11,44	12,10	12,36
Costa Galicia	11,30	12,39	13,17	13,51	14,21
TRD	12,20	13,14	13,44	14,10	14,36
Rexional (4)	—	13,35	14,14	14,45	15,15
Costa Galicia	13,30	14,39	15,17	15,51	16,17
TRD	14,20	15,14	15,44	16,10	16,36
Rexional (5)	—	15,35	16,14	16,45	17,12
Costa Galicia	15,30	16,39	17,16	17,51	18,26
TRD	16,20	17,14	17,44	18,10	18,36
Rexional (4)	—	17,35	18,13	18,46	19,15
Costa Galicia	17,30	18,39	19,16	19,51	20,21
TRD	18,20	19,14	19,44	20,11	20,35
Costa Galicia	18,36	19,43	20,25	20,53	21,23
TRD	19,45	20,39	21,09	21,35	22,01
Rexional (6)	19,50	21,06	21,57	22,35	23,08
Rexional	20,10	21,49	22,29	22,58	23,28
Rexional (7)	22,25	23,28	—	—	—

- (1) Non circula domingos, consultar festivos.
- (2) Non circula sábados e domingos, consultar festivos.
- (3) Circula os luns do curso escolar.
- (4) Circula os venres do curso escolar, consultar excepcións.
- (5) Os domingos do curso escolar continúa a Coruña, consultar festivos.
- (6) Circula venres e domingos do curso escolar, consultar festivos.
- (7) Non circula sábados, consultar festivos.

Discurso municipalista de Pérez Touriño mentres o alcaldábel sáese da pauta do partido

'Os socialistas de Vilaboa non imos consentir que governe a dereita'

Pasadas a dez da noite do Luns 31 de Maio, o secretario xeral dos socialistas galegos, Emilio Pérez Touriño, entraba nun dos salóns dun coñecido restaurante de Vilaboa, onde o seu partido convocara un mitin electoral. O secretario xeral prometera un mes antes estar neste concello cando a campaña. Agardaban por el a candidata socialista galega ás eleccións europeas, Rosa Miguélez, que figura no posto vixésimo cuarto da lista, e o alcaldábel Luís Poceiro. En tanto non principiaba o mitin Poceiro atendía aos viciños e Miguélez, xunto a eles, parolaba en francés cando non interrompia a conversa para apuntar algo en galego a un compañeiro de partido.

Dentro, as cento dez cadeiras dispostas para o público estaban ocupadas e un grupo de persoas permanecía en pé, sobranceaban as caras de meiana idade, aínda que tamén había algúns vellos. Os novos eran os menos. Vilaboa, cunha poboación de 5.868 habitantes, coñece un envellecemento populacional semellante a outros concellos rurais do país, aínda que neste caso, trátase dun municipio situado estratexicamente entre Vigo e Pontevedra cunha posibilidades de crecemento non foron explotadas en doce anos de goberno do PP.

Os discursos tiveron un ton marcadamente progresista. Rosa Miguélez asegurou que o seu partido aposta "pola Europa dos cartos porque para construíla fai falta diñeiro, pero sobretudo pola Europa social que teña en conta aos máis febles". Miguélez bramou contra a dereita, contra Manuel Fraga e contra o caciquismo, todo aquilo desterrado dunha Euro-

pa "na que os socialistas gobernan en trece dos quince Estados".

O candidato á alcaldía, Luís Poceiro, non realizou un discurso tan estruturado e saíuse da pauta do seu partido nesta campaña ao asegurar que "en Vilaboa non imos consentir que governe a dereita". Por outra banda, Poceiro laíouse en público de que nun debate radiofónico o candidato á alcaldía por parte do BNG reprochoulle non ter participado na loita social contra a empacadora. Contodo, anteriormente o cuarto da lista socialista en Vilaboa, Xosé Manuel Piñeiro, confirmaba o compromiso do seu partido en contra da instalación da empacadora e pola posta en marcha dun plano de reciclaxe, probablemente uníndose ao que está en marcha noutros tres concellos do Morrazo.

O secretario xeral dos socialistas galegos fixo un discurso marcadamente municipalista. "Os concellos galegos teñen de media a metade do presuposto dos municipios españois porque a Xunta non lles transferiu competencias nen recursos -dixo- e iso é necesario para ampliar os servizos sociais". Pero previamente o candidato a alcalde puña de manifesto a contradición entre unha institución como o municipio e outra xenuína como a parróquia. "O ideal sería que houbera un alcalde de cada parróquia, pero non pode haber cinco alcaldes", dixo Luís Poceiro, aludindo ao feito de que moitas veces as parróquias non se sinten representadas polos concellos.

En todo caso, tanto Miguélez como Poceiro, como Pérez Touriño nos seus respectivos discursos centraron os seus

Pérez Touriño, na foto en Vilaboa, fai un discurso diferente nos mitines que nas rodas de prensa. Abaixo, Carlos Príncipe, candidato socialista de Vigo, realiza unha campaña boca a boca.

ataques no PP, nomeadamente en Manuel Fraga, Xosé Cuiña e Enrique Fernández, actual alcalde. Non houbo mencións ao BNG, aínda que si alusións in-

directas. Poceiro foi quen máis se referiu ao Bloque. Touriño foi máis sutil e dixo: "Rosa Miguélez vai ser eurodeputada, imos ter unha galega defenden-

do os intereses da Galiza en Europa e vai estar sentada con todos os socialistas europeos, que digan outros onde van estar sentados". ♦

P. BERGANTIÑOS

O valor de un voto en tempos de paro

♦♦ M. VEIGA

Un estudo do profesor da facultade de Ciencias Políticas de Compostela, Xosé Vilas Nogueira ven de poñer de manifesto que o 48,6% dos galegos considera que "as influencias" son o elemento decisivo para atopar emprego. A moita distancia encóntrase o esforzo personal (15,3%), os títulos académicos (11,3%), etc. A saber galego, por exemplo, só lle conceden unha importancia do 2,1%. Isto non di nada, nen a favor, nen en contra dos que optan a un emprego, pero si di moito dos empregadores. Dados tan alarmantes -e por desgracia creíbeis- mostran que os hábitos do poder hoxe en Ga-

liza non están lonxe dos que había en tempos da Restauración, cando o caciquismo era a lei, o que non debe extrañar se pensamos que Fraga é un orgulloso admirador de Cánovas.

Cómpre ter en conta tamén que os datos que ofrece o estudo teñen como referencia o conxunto de Galiza, e non só o medio rural que algúns consideran o último feudo do caciquismo.

Todo isto, como ben entendeu xa o lector, ten moito que ver coas eleccións municipais. O alicerce dos alcaldes perennes do PP encóntrase na vella máxima de vender como favor o que só é un dereito. O alcalde de Lei-

rado, un sobrevivente do franquismo, ofreceu a pasada fin de semana emprego a varios dos posibles votantes da oposición. Os argumentos dos veciños van agora desde o que aconsella cerciorarse de que se firma o contrato antes do 13 de Xuño, até o que lembra que é posíbel, pésie a todo, dar o cambiao de papeleta, é dicir: introducir unha papeleta do partido co que realmente se simpatiza nun dos sobres entregados a domicilio polo PP. Para os que non o saben, cómpre lembrar que cada partido imprime pola súa conta sobres e papeletas e aínda que todos deben contar por lei cun deseño uniforme, un lixeiro cambio de tonali-

dade ou unha pequena diferenza de tamaño nas letras de referencia permite distinguir os sobres dun partido dos de outro. Ás veces o PP recorre a outros trucos, como entregar os sobres cunha dobrez.

Volviendo ás promesas de traballo, chama a atención o descaro con que moitos veciños declaran que eles non terían reparo en dar o voto a cambio dun traballo. Pouca cousa é un voto, tal é como está o paro, pensan con aparente boa lóxica, ante a que sen embargo habería que opoñer aquel vello refrán de *pan para hoxe, fame para mañá*. Ou tamén pensar no que decía o Suso de Návia, veterano militan-

te nacionalista, no número anterior deste periódico: "En Castro de Rei nas autonómicas, prometeran moitos postos de traballo nunha residencia para persoas asistidas e ao final só empregaron a dous que eran familiares directos de dirixentes do PP".

Con todo, a verdadeira mensaxe democrática, referida neste caso non aos postos de traballo, senón ás subvencións, é a que deu a pasada fin de semana nun mitin, o candidato do BNG á alcaldía de Cenlle, António Fernández: "As subvencións non as concede o señor alcalde, o concello non fai outra cousa que tramitalas. É a súa obriga, non un favor para asegurar os votos". ♦

O deputado do BNG no congreso, Francisco Rodríguez, solicitou a comparecencia de Mayor Oreja para que informe sobre a carga aos mariscadores e medidas que pensa adoptar o Goberno para depurar responsabilidades. *Voz Noticias*

Non poden mariscar en zonas ás que acudian tradicionalmente A Xunta atende o conflito do percebe en Cedeira cunha carga policial

⇨ P. BERGANTIÑOS

O Goberno Fraga volveu utilizar as forzas de seguridade para calar unha protesta vicinial. Sete persoas resultaron feridas o Martes 1 en Cedeira despois de que a policía nacional iniciara unha carga policial co obxecto de incautar as capturas de percebes na lonxa. En contra do establecido nun decreto aprobado pola Xunta, os máis de 200 mariscadores cedeirenses defenden o seu dereito a seguir collendo percebes en Cabo Ortegal. Á tardiña do Mércores 2 os vicinios da vila protagonizaron un novo acto de protesta.

Até este ano, os percebeiros das comarcas da Mariña Occidental, Ortegal e Ferrolterra explotaban a zona que vai desde Valdoviño até o Barqueiro. O conflito xurde unha vez que a Xunta aproba un decreto polo que atribue a cada Cofradía de mariscadores o territorio no que pode capturar esta especie e que non coincide necesariamente co de cada concello. A medida supuxo que os máis de douscentos percebeiros de Cedeira, non poidan seguir traballando en zonas nas que tradicionalmente desenvolveron a súa actividade. É o caso das rochas máis fértiles, os Aguillóns de Cabo Ortegal, que pasan a pertencer á Cofradía de Cariño, da que forman parte só 14 mariscadores.

Pero os afectados en Cedeira foron traballar o Luns 31 a zona

de Ortegal e venderon os percebes en presenza dos funcionarios de inspección pesqueira. Amosaban así a súa negativa a aceptar a veda establecida pola Cofradía de Cariño, da que por outra banda, non foron informados. Volveron ao día seguinte e ao chegar á lonxa, esperáboas a Garda Civil e o Delegado de Pesca para incautar as capturas. Ao tempo concentrábanse no peirao ao redor de dúas mil persoas para impedir a medida.

Ao non poder vender os percebes, os traballadores pecháronse na lonxa acompañados dos vicinios co ánimo de cocifiar o marisco e repartilo entre a xente. Para daquela membros da policía nacional, desprazados até o lugar nunha decena de furgóns con materiais antidistúrbios, xa se tiñan sumado aos efectivos da Garda civil. Entraron na lonxa destrozando un bar contiguo e lanzaron gases lacrimóxenos. Na carga resultaron feridas sete persoas, entre elas dous rapaces discapacitados e o concellal do BNG e membro da CIG, Xesus López Pintos. O seu compañeiro Emilio García conta que os vicinios foron mallados até ser expulsados do porto. "Había xente maior e nenos, producíronse ataques de pánico e montouse unha barricada para facer fronte as forzas de seguridade. Toda a vila baixara até a lonxa para amosar a súa solidariedade cos percebeiros. Incluso os mariñeiros dos barcos de volantas deixaron as redes e acudiron a terra", comenta.

Ao fio do acontecido, o secretario nacional da CIG-Mar, Xavier Aboi rexeitou "a actitude represiva contumaz que manifesta o delegado do Goberno en Galiza, Diz Guedes, expresada de novo en Cedeira ao ordenar unha carga desproporcionada contra os mariscadores do percebe". Segundo o sindicalista, Diz Guedes manifesta "unha particular habilidade para converter problemas menores en cuestións de orden público". Aboi atribue tamén a responsabilidade ao conselleiro de Pesca, Amancio Landín, quen ao entender da central "consente que se cambie toda unha forma de traballo na costa galega para privilexiar a uns poucos" porque o decreto de prohibición de faenar aos percebeiros de Cedeira "é un exabrupto".

Aboi engade que o feito de que dúas mil persoas fixeran fronte ás forzas de seguridade demonstra que o Delegado do Goberno "é o principal axente subversivo que existe en Galiza. Diz Guedes alimenta o conflito social e debería ser substituído inmediatamente. En calquer país serio -sinála- este señor non estaría dirixindo cousas tan delicadas". Pola súa parte, o BNG, pediu a dimisión dos responsabeis da Consellería de Pesca. O alcalde de Cariño, Fernando Tallón (PP) apoiou a actuación policial namentras o de Cedeira, Leopoldo Rubido, (PP) fixo público o seu malestar e rechazou o proceder de Diz Guedes.

Pola paz e o meio ambiente, manifestación en Compostela

Parar a construción de novos encoros, rexeitar a incineración como saída para o lixo e reducir a contaminación urbana son algunhas das reivindicacións da manifestación que sae ás doce da mañán da alameda de Compostela o Domingo 6. "Pola paz e o medio ambiente" é o lema desta mobilización convocada por Adegas e por unha mancha de organizacións sociais e políticas como o BNG, *Esquerda de Galicia*, a CIG, o SLG, a ANA-ANOC, os CAF, os MEU e a Federación Ecoloxista Galega. A manifestación coincide co *Día Mundial do Meio Ambiente* e volta a ser unha protesta contra o plano de Sogama, o proxecto de Fenosa de construír doce novos encoros no río Ulla e os verquidos de Celulosas de Pontevedra ou a refinería de Repsol da Coruña. A planificación e a promoción do transporte urbano son as solucións apontadas polos convocantes para reducir a contaminación nas cidades. Asimesmo, a mobilización tamén pede o cese da intervención militar nos Balcáns e a procura de solucións negociadas e pacíficas para resolver os conflitos.

A comarca de Ferrol, a máis empobrecida, segundo Cáritas

Máis de 22.000 habitantes da zona Ferrol-Narón viven na pobreza e, destes, perto da metade cobran 22.000 pesetas ao mes. Estes son os datos do último informe *Foessa* que sobre pobreza e marxinação elabora Cáritas. Santiago e Lugo serían as seguintes cidades en rexistrar niveis altos de pobreza. unha terceira parte das familias pobres de Galiza estarían encabezadas por mulleres e outro tercio por persoas enfermas ou desempregadas. No caso de Ferrol-Narón, a situación económica vese agravada polo elevado número de alcohólicos e toxicómanos ademais dos maos tratos a mulleres e cativos.

Os montes en man comun súmanse ás peticións de parques eólicos

A Comunidade de Montes de Xuño (Porto do Son), integrada na Organización Galega de Comunidades de Montes, ven de solicitar apoio ao Instituto para a Diversificación e Aforro Enerxético para construír un parque eólico nas súas propiedades. Ao parecer outras comunidades de montes iniciaron trámites semellantes tras manter contactos coas empresas eléctricas e despois de que estas quixesen alugar a baixo prezo os seus montes e non pagar unha porcentaxe dos beneficios, que son moi elevados. Precisamente a alta rendibilidade destes parques e a ausencia de planificación por parte dunha Administración galega que é parte -acorda coas eléctricas a instalación dos xeneradores en montes comunais que xestionan- está a provocar unha proliferación sen ter en conta cuestións ambientais.

Condea de 70 millóns por negligencia médica no Xeral de Vigo

Despois de nove anos nos xulgados, o Tribunal Supremo ven de dar a razón á denuncia duns pais cuxo fillo sufriu lesións ao nacer, no Hospital Xeral de Vigo, que o conduciron a unha parálise cerebral. O Supremo ratifica a condea imposta no ano 1994 pola Audiencia Provincial de Pontevedra de pagar setenta millóns de pesetas a esta parella. Daquela a Audiencia considerou que as lesións padecidas polo neno, nacido en Febreiro de 1990, foron producidas pola falla de atención durante máis de vinte minutos dos responsabeis do parto. Os médicos deixaron de atender o monitor que seguía o ritmo cardíaco. As sentencias foron favorábeis aos pais en todas as instancias. Os recursos do *Insalud* -hai nove anos o Hospital Xeral de Vigo aínda estaba intergrado nel-foron rexeitados.

Campaña do BNG para os galegos de Madrid

Chegar o máis posíbel á cidadanía galega en Madrid é o motivo que levou ao BNG a organizar un mítin para as eleccións europeas o vindeiro 6 de Xuño no Gran Hotel Velázquez. A intervención central será a de Francisco Rodríguez, deputado no Congreso. Ademais de instalar mesas informativas na Bagoada, Retiro, Porta do Sol e no Rastro, os nacionalistas celebraron unha homenaxe a Castelao no Parque Breogán.

OPINIÓN

DEFENSA DUN ENSINO PÚBLICO NON MANIPULADOR

XOSÉ GONZALEZ ÁLVAREZ

Quen poida influir na formación da mente e da vontade da xente nova será, ao final, quen teña nas súas mans o control e o destino da sociedade. Por iso que, xa desde antigo, certas institucións e organismos de distinto signo e credo ideolóxico, mercantís ou benéficas, tiveron, como primordial empeño da súa actuación, a tarefa de formar á xente nova que, no futuro, había de camiñar pola liña de comportamento que máis se axustase aos seus planteamentos ideolóxicos ou que mellor defendese os seus intereses, fosen do signo que fosen.

Pero para levar a cabo o tal intento, nada mellor que criar centros de formación nos que se poidan adoutrinar doadamente as mentes infantís. E o que nun principio poidera ter visos de encerrar un fin noble e loubábel, en canto tarefa de contribuir a unha mellor formación das persoas, tanto no aspecto científico coma humano, en moitos casos non é máis que un pretexto, e, baixo o subterfuxio dunha sana intención pedagóxica e educativa, sóese esconder un claro propósito de exercer unha burda manipulación ideolóxica con fins, en moitos casos, poucos claros.

Poderíamos preguntarnos pola legalidade e/ou moralidade dunha tal actuación, en canto a tal manipulación supón unha falta de respecto á liberdade de conciencia de cada cal, agravada dita actuación polo que supón de abuso de poder, por tratarse de seres menores de idade e carentes de capacidade de discernir libremente entre varias opcións, que, de ser noutras circunstancias de lugar e de tempo, eles poderían ter a opción de escoller libremente e, en moitos casos, non precisamente as que lles son inculcadas.

E no médio deste maremágnum de intencións e de intereses entrecruzados, queda, o que vai quedando!, o ensino público, como barco a punto de esmendrellarse por falta

de recursos, de guía e de vontade de salvación por parte de quen, por principio, debería ter a misión de velar polos seus intereses e guiálo por derroteiros da bonanza. Os actuais detentadores do poder público parecen moi conformes con que isto suceda así.

Non se elimina o ensino público dun plumazo, porque sería un procedemento moi burdo e veríaselles demasiado claramente o plumero. Pero hai outra forma moito máis sibilina e retorcida, que é a de ir deixando que o tinglado vaia esmorecendo e consumíndose de vagar, pola propia inercia dos feitos consumados.

Mentres tanto, iso sí, vaise contribuíndo descaradamente ao nacemento e propagación dunha serie de contrincantes privados que formen ao seu redor unha mesta rede de puxantes competidores que, ben amantados nas ubres do Estado, que os nutre xenerosamente a base de suc-

ulentas subvencións, inzan e medran vizosos, e que acabarán por afastar e fagocitar a centenaria, e inda por moitos apreciada, institución, chamada ensino público.

Un caso sangrante acábese de dar no Concello de Vigo. Na primeira rede de Centros estaba prevista a creación dun IES en Vilar-Lavadores, que recollería os alumnos do Coléxio de Vilar e os da Doblada. Por razóns que só a Xunta coñece, non se criou o tal IES, como tampouco se criaron outros tres que tamén estaban planificados noutras zonas de Vigo, estando mentres tanto obrigados os alumnos de ESO destes Centros a seguir nos Coléxios de Primaria en situación de precariedade. Pero, iso sí, mentres tanto a Xunta ten feito concertos con outros tres Coléxios privados que se están a poñer en funcionamento na mesma zona de Lavadores. Verdade que todo ese tinglado xa lles sona a música resesa?♦

SER MULLER

LAURA BUGALLO

Ser muller, antes expresado en termos de fantasía, agora realidade, supón-me unha aposta diaria pola normalidade, pola convivencia normal, nunha sociedade difícil e, ás veces, hostil. Mais ou meu proceso de transexualización, que tanto supón en canto a liberar a miña realidade máis íntima e reorientar a realidade social, atopou en persoas amigas e en grupos concretos un acollimento de agradecer e sen palabras.

Con todo, sigo a crer que a miña vivencia non é desde logo xeral no mundo das persoas que pasamos por un proceso de transexualización, unha porcentaxe moi alta vai-se do lugar de nacemento e de residencia, abandonando a familia, as amizades e en moitos casos o traballo, despedimento seguro se hai coñecemento da intención de cambio, ou interrompendo a formación académica.

Viver atrapada en corpo de home, vivir e sentir que es o que non existes, é afogante, alineante e, no desacougo, leva a situacións desesperanzadas e autodestructivas, no sentido literal da expresión.

Eu rematei o meu proceso de transexualización, mais sigo a loitar polo que vivo e creo, mais serei muller e punto, non quero máis apelidos.

Malia iso, e como mestra e pedagoga social, vexo un camiño longo. Feitos como o último incidente, insultos e violencia (da que logrei fuxir), cun grupo de rapazes e rapaces de instituto -frito da intolerancia ante o diferente- fixo-me amedoiñar durante unha tempada, e co paso dos días deu-me a posibilidade, de xeito non desexado aínda que si real, de ver a face do que tempo atrás me comentara unha amiga, "as mulleres vivemos nun estado de sitio e, ás veces, con toque de queda".

Os contidos transversais, lonxe de ser unha realidade educativa cotiá, son un elemento de ornamentación que tan só profesionais individualmente ou, con sorte, en base á orientación político-educativa dun colectivo ou entidade son tratados. Baseando-me na miña experiencia en programación e participación de actividades formativas de educación sexual, podo dicir que, dos contidos tratados, as actitudes individuais e sociais son deixadas ao entendemento de cada docente.

Non creo na educación aséptica, a que non ten reforzo atitudinal positivo, e que fornece, pola contra, pasividade ou conformismo e, no peor dos casos, reacción de violencia xenófoba.

Constato, en termos xerais, ao meu redor a desinformación do proceso de transexualización ou de reasignación de xénero. Incluindo neste baleiro informativo e formativo a saúde pública (ou privada), cuestión que se me fai difícil de dixer, dado que unha vez visto que se demanda unha atención particular segue-se a manter a mesma tautoloxía, soando-me o comentado a escusa non pedida. Confeso que non é doado saber sobre esta realidade, quizais sexa incluso difícil comprender, mais o que non entendo, aínda que si teño que suportar medianamente, e o non respecto á diferenza ou a intolerancia.

‘Non creo na educación aséptica, a que non ten reforzo positivo, e que fornece, pola contra, pasividade ou conformismo e, no peor dos casos, reacción de violencia xenófoba’

Non creo que sexa algo que debamos conseguir as persoas que estamos imersas/os nesta nova construción do presente. Ao contrario, penso que é algo que ten que ser aposta das persoas que cremos nunha sociedade tolerante e solidaria, sexamos persoas vencelladas á educación ou non. Disto, en grande medida, depende o meu/noso esperar, o noso vivir con certa tranquilidade. Tarefa comprometida e comprometedora que brindo e agradezo cando se recolle con tenura.

A lexislación val por tras da realidade social; calquer vivencia fóra das marxes establecidas é penalizada. No caso que nos atinxe a lexislación sanitaria está a ser revisada no Congreso español, e alén doutras iniciativas (Illes Baleas, Asturias...) non aprobadas, esta nova lei vaise converter nunha "nova" sebe infranqueábel que tentaremos derrubar no Parlamento de Galiza.

É este "ser muller e non morrer no intento", xa non un proceso individual senón un proceso social, onde cabe facer terapia, a todos os niveis de relación humana (familia, escola, barrio, traballo, lecer...). Calquer aportación ou aceno, por pequeno que sexa, será de ter en aprezo e na lembranza propia e colectiva.♦

AGRO

O xuíz desminte a Diz Guedes e afirma que non existiron desordes públicos

O xulgado de Lugo retira as sancións aos labregos porque acudiron á tractorada para defender os seus dereitos

✦ P. BERGANTIÑOS

O xulgado do contencioso administrativo de Lugo ven de absolver aos 27 labregos de Baralla e 2 Guitiriz sancionados por participar na tractorada do 20 de Xaneiro de 1998. O maxistrado, Xan Xosé Reigosa González nega as acusacións feitas no seu día polo Delegado do Goberno, Xan Miguel Diz Guedes e sinala que os acusados acudiron á tractorada "para defender unha cuestión crucial para a economía dos produtores de leite do país galego".

Os feitos polos que se impuxo a sanción tiveron lugar, segundo o xuíz, "no curso dunha reunión pacífica, realizada ao amparo do previsto no artigo 21 da Constitución, en protesta pola aplicación da supertaxa láctea na campaña 1996/97 e previa comunicación á autoridade competente". Negando as acusacións de Diz Guedes, Reigosa González reseña que nesta reunión "á que concurrión multitude de agricultores en defensa dos seus dereitos —sinala— non se produciron desordes públicos perturbadores da seguridade cidadán". Ao tempo admite que "como é normal nunha concentración masiva de tractores" nalgún momento se ocasionaron retencións circulatorias e explica que "non cabe dúbida de que en toda manifestación, cunha concurrencia masiva de persoas, e neste caso de vehículos, o normal é que se produzan irregularidades na circulación. Pero unha cousa é —engade— que esas irregularidades ou retencións sexan o fin da manifestación e outra que sexan consecuencia case que inevitábel da mesma".

A respecto da acusación de "falta contra a seguridade cidadán" o xuíz explica que "a reunión tiña por obxecto a defensa de intereses tan importantes para amplos sectores do agro galego como era aplicación da cota láctea". E neste sentido engade "non era unha reunión tendente a alteración da orde pública ou a seguridade cidadán, senón dirixida a defender unha cuestión crucial para a economía dos produtores de leite do país galego. De aí o extenso eco que a cuestión tivo nas numerosas comarcas produtoras de leite. Xurde así unha colisión entre a tranquilidade cidadán e a lexítima reivindicación laboral. E non é difícil pronunciarse a favor da segunda cando, segundo aconteceron as cousas, as perturbacións de aquela foron mínimas e esporádicas, e como é lóxico, tamén ineludibles no curso de toda manifestación pacífica".

O precepto aplicado para sancionar con 150.000 pesetas a 28 labregos e 250.000 ao sindicalista Xurxo Álvarez consideraba falta grave "orixinar desordes graves nas vías, espáncios ou establecementos públicos ou casar danos graves aos bens de uso público,

Manifestación celebrada o 14 de Febreiro de 1998 en Compostela na que milleiros de persoas lembráronlle a Fraga que non podía usar os votos para recortar a liberdades democráticas.

sempre que non constitúan infracción penal". A este respecto o xuíz recolle que "non chegaron a producirse graves desordes nas vías, nen por suposto graves danos aos bens de uso público" só "algunhas retencións de tráfico, algo non infrecuente nas estradas de tránsito importante ao mínimo accidente". Isto debeuse segundo o maxistrado "non só a tendencia

pacífica dos reunidos, senón tamén ao cumprimento por parte dos mesmos da previsión legal de comunicar ao autoridade competente a reunión. Isto permitiu habilitar vías alternativas e efectuar un control de tráfico polos axentes de seguridade que tampouco precisaron facer uso da forza ante o que, en definitiva, se trataba dunha reivindicación paci-

fica relativa á economía laboral". O xuíz lembra por último que seguindo o criterio sustentado polo Tribunal Constitucional nunha sentenza de Marzo de 1990, o concepto de orde pública adquire unha nova dimensión apartir da entrada en vigor da Constitución de 1978 e que "o exercicio do dereito de reunión e de mani-

festación forma parte daqueles dereitos que segundo o artigo 10 da norma fundamental, son o fundamento da orde política e da paz social". Sancionar aos labregos utilizando a Lei sobre Protección da Seguridade Cidadán, como pretendía a Delegación do Goberno, suporía segundo o maxistrado un recorte ao dereito fundamental de reunión. ♦

'Se o Goberno quer dar unha lección de democracia terá que destituir a Diz Guedes'

A xustiza ven de darlle a razón aos milleiros de persoas que no mes de Febreiro de 1998 acudían á Compostela para participar na primeira manifestación en defensa das liberdades públicas na que coincidiron forzas políticas da oposición, sindicatos de clase e agrarios, e diferentes asociacións culturais e sociais. Líderes políticos e sindicais que daquela denunciaron a represión da que botou man o PP para calar a mobilización social volven peder a destitución do Delegado do Goberno, Diz Guedes, responsábel das cargas e das sancións rexeitadas polo xulgado de Lugo.

Elias Somoza do SLG de Lugo califica de "histórica" a sentenza que "dá a razón aos labregos nun feito que eles xa consideraban lícito o propio 20 de Xaneiro. Participamos na tractorada para defender os nosos dereitos nun conflito que lle supón ao país un custe de 1.800 millóns de pesetas. Confírmase que a democracia e Diz Guedes son incompatíbeis —engade—. Se o PP quer dar unha lección de democrá-

cia o primeiro que ten que facer e destituílo, porque é el, e non os labregos, o que tería que sentarse non banquiño dos acusados". Somoza mantén que "ese día os manifestantes sufriron unha brutal represión coa que Fraga quixo evitar as mobilizacións unha vez que non foi quen de darlle unha solución política ao conflito da cota láctea".

"A sentenza danos a razón as organizacións agrarias e pon en evidencia a decisión política do Goberno Fraga de tentar reprimir as mobilizacións dos labregos por meio da represión", indica Roberto Garcia secretario xeral de *Unións Agrarias*. "Isto tería que ser suficiente para que o Goberno de Aznar faga efectiva a destitución do actual Delegado do Goberno, si é certo ese xiro ao centro que tanto preconizan", indica o sindicalista quen tamén fan fincapé no feito de que "fronte a actitude da Xunta teña que ser a vía xudicial a que poña en riba da mesa as necesidades de mobilización en defensa dos sector".

"Por vez primeira aparece unha sentenza que pon de manifesto ante a sociedade que a Xunta está privando a xente do dereito de expresión e de manifestación —sinala Emilio López, deputado do BNG no Parlamento. Imos pedir contas novamente da actuación do Goberno durante a celebración desa tractorada porque o que se fixo ese día, igual que acontece outras veces, é privar aos labregos das súas liberdades democráticas. A sentenza condena a actuación do Executivo de Fraga e de Aznar, representado por Diz Guedes". Este deputado tamén destaca que a sentenza faga referencia ao dereito destas persoas a defender a súa economía, é que priorice isto fronte as molestias que as súas mobilizacións poidan ocasionar ao resto da cidadanía. "Nos antecedentes de feito recollidos polo xuíz tamén se demonstra que existiu un abuso de poder para reprimir a liberdade sindical, e dicir, tentouse utilizar a Lei Corcuera para exercer unha maior represión contra o representante do SLG ao imporlle

unha multa máis alta que ao resto dos labregos polas mesmas actuacións".

Francisco Sineiro do PSOE tamén amosa a súa satisfacción perante a sentenza absolutória. "Hai que pedir responsabilidades políticas ao Delegado do Goberno polos problemas ocasionados aos labregos e as organizacións agrarias na súa teima por limitar as liberdades públicas", sinala.

O secretario xeral da CIG, Fernando Acuña di que o fallo é socialmente construtivo. "Dalle a razón aos labregos nun conflito que criou grande controversia coa Delegación do Goberno en Galiza e no que participou a Xunta reprimindo os dereitos básicos. Estas actuacións motivaron no seu día unha mobilización na que confluiron os partidos políticos de esquerdas, organizacións sindicais obreiras e agrarias e asociacións de diferente tipo —engade—. O Goberno debería avergonzarse porque nestes tempos a xente teña que manifestarse en defensa das liberdades públicas". ♦

ENSINO

Beneficiadas mulleres e amigos de altos cargos do PP e de militares

O 70 % do profesorado en comisión de servizos foi nomeado a dedo

Un docente, con destino na Pobra do Caramiñal, anunciou, no seu centro, que se o PP gañaba as eleccións concederíanlle a comisión de servizos para facer compaxinábel a docéncia co seu traballo na empresa privada Picusa.

O reparto das comisións de servizos entre o profesorado son unha mostra máis do clientelismo do PP. Así o pon de manifesto a CIG nun informe no que denuncia que o 70% dos 1.132 docentes que teñen praza nun centro por este sistema foron nomeados a dedo. A este respecto a Administración segue sen aplicar unha sentenza do Tribunal Superior que constatou a súa ilegalidade e anulou a súa adxudicación.

"Desde que o PP governa en Galiza —sinala o sindicato— o proceder da Consellería de Educación no outorgamento das comisións de servizos caracterizouse por aplicar criterios clientelares e impedir calquer control sobre a súa asignación. Das 876 comisións outorgadas a dedo, no 66% das mesmas non se recolle nen o motivo nen a razón da súa concesión". A este respecto a CIG fixo público os casos máis salientábeis das prácticas caciquis do Executivo.

Por exemplo, unha profesora coa definitiva en Madrid —que ten liña directa con Leopoldo Calvo Sotelo, segundo ela mesma afirma— leva tres anos na Mariña e a unha interina á que non lle correspondía traballar, déronlle praza tamén por meio dunha comisión de servizos. Por este sistema tamén poden dar clase en Lugo a cunhada do alcalde de Ribadeo e a muller do coordinador provin-

cial do PP. En Pontevedra están a muller do presidente da Deputación Provincial, que ten destino na Coruña, e a do xeneral xefe de *Briat* que o ten en Madrid. En Vigo traballan a muller do director de *Povisa*, que tería que dar clase en Xixón, e a do comandante naval. O sindicato tamén denuncia que un docente con destino na Pobra do Caramiñal, que actualmente dá clase en Santiago, anunciou no seu centro no mes de Decembro de 1997 que se o PP gañaba as eleccións concederíanlle a comisión de servizos para facer compaxinábel a docéncia co seu traballo na empresa privada *Picusa*.

A CIG tamén cita as persoas que "amosan" interese para que se lle conceda a determinado profesorado comisión de servizos. Da lista forman parte Anxo Piñeiro, asesor do Ministro de Educación, que consegue que tres profesores destinados en Trivas, Coruña e Toledo teñan praza en Pontevedra, cidade na que tamén dá clase unha profesora con destino en Ourense pola que se interesou a secretaria do PP na cidade e outra con destino en Cee pola que fixo o mesmo o delegado de Sanidade. Outra docente de Cambados vai para Vigo despois das xestións do Conselleiro de Agricultura e en Vigo están unha profesora con praza en Cambados pola que preguntou a delegada Provincial da Consellería de Familia na cidade. ♦

É algo así como a xoia da Coroa. Durante anos a Secretaria Xeral para o Deporte adicou esforzos, recursos económicos e sabiduría loxística a facer das instalacións do Instituto Nacional de Educación Física un proxecto integral de formación para conseguir que rapaces e rapazas, amantes do deporte, obtivesen unha licenciatura en ciencias da actividade física. E conseguírono. É xusto recoñecelo. Desde o cadro de profesores ao persoal de mantemento,

o INEF de Bastiagueiro é unha fábrica perfecta de especialistas cualificados para formar as novas xeracións na práctica de todos os deportes imaxinábeis e para o entramento de atletas desde o nivel base a figuras incorporadas a competicións de elite mundial.

Agora o futuro laboral e profesional dos alumnos do INEF convértese nunha carreira de obstáculos, sen regras nen disparo de saída e con medallas de plástico para quen chegue a meta. Como se despois de estar catro anos con setecentos trinta e sete créditos troncais, optativos e de libre configuración preparándose para correr unha final de cen metros lisos o Comité

O deporte sen futuro

Oímpico decide que a marca mínima sexa de minuto e medio. O modelo educativo da Xunta dalle a espalda á calidade e á cualificación que representa o Centro ubicado na rua Che Guevara de Oleiros para abandoalo ás intencións dun planeamento de ensino que nunca se tomou en serio as coñecidas popularmente como horas de ximnasia. É penoso comprobar como en moitos institutos este tempo séguese adicando a xogar ao brilé ou a darlle patadas a un balón

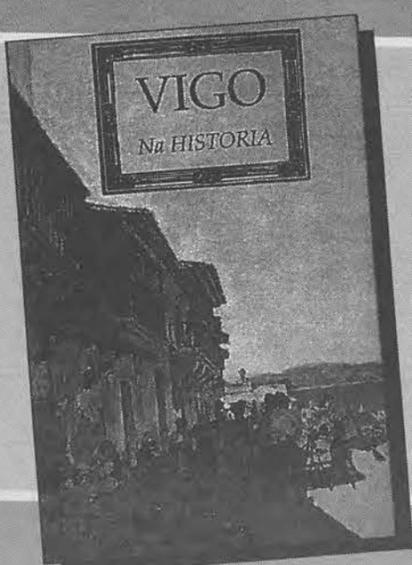
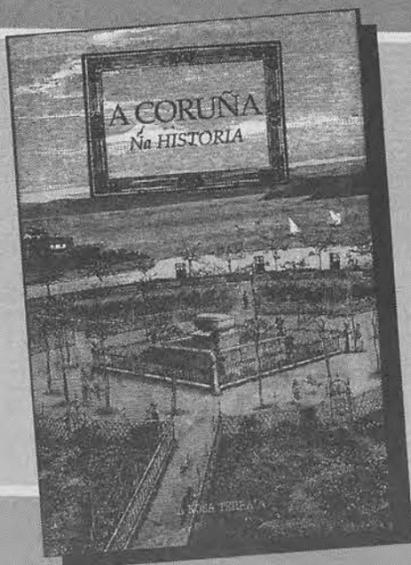
de voleibol. Non importa, o ano que ven estaremos na UEFA, haberá postos de socorristas por cada metro cúbico de auga en piscina municipal e ademais o valor do músculo duro cotízase ao alza para facer de figurante nos programas pintorescos da TVG.

Pérez Varela rematará expropiando as instalacións do INEF para facer un macromuseo de figuras excelsas do deporte galego. Inaugurado por Celso Currás, conselleiro de Educación, o experto lanzador de pelotas de golf, acompañado por Don Manuel como plusmarquista nacional en cantar as cuarenta no tute cabrón. ♦

Manifestación pro-instituto na Garda

A falta de apoio da Xunta ao ensino público está a traducirse en protestas en moitas localidades. O Venres día 4 terá lugar na Garda unha manifestación en demanda dunha "maior oferta educativa para o ensino post-obrigatorio", convocada pola Comisión Cidadá pro-Instituto da Garda. O mencionado colectivo demanda a creación dun novo centro, tendo en conta que o actual, no que estudan 1.100 alumnos, "está masificado".

A Comisión Cidadá protesta tamén pola redución de titulacións que sufriu nos últimos tempos o IES A Sangriña. En concreto desapareceu a titulación marítimo pesqueira e viu-se reducida a metade a do ramo do automóbil. Os gardeses reivindicán tamén as especialidades de tecnoloxía e arte para o seu bacharelato e lembran que o centro incide nunha área de 20.000 habitantes que inclúe Oia e O Rosal. ♦

A Coruña e Vigo na historia.

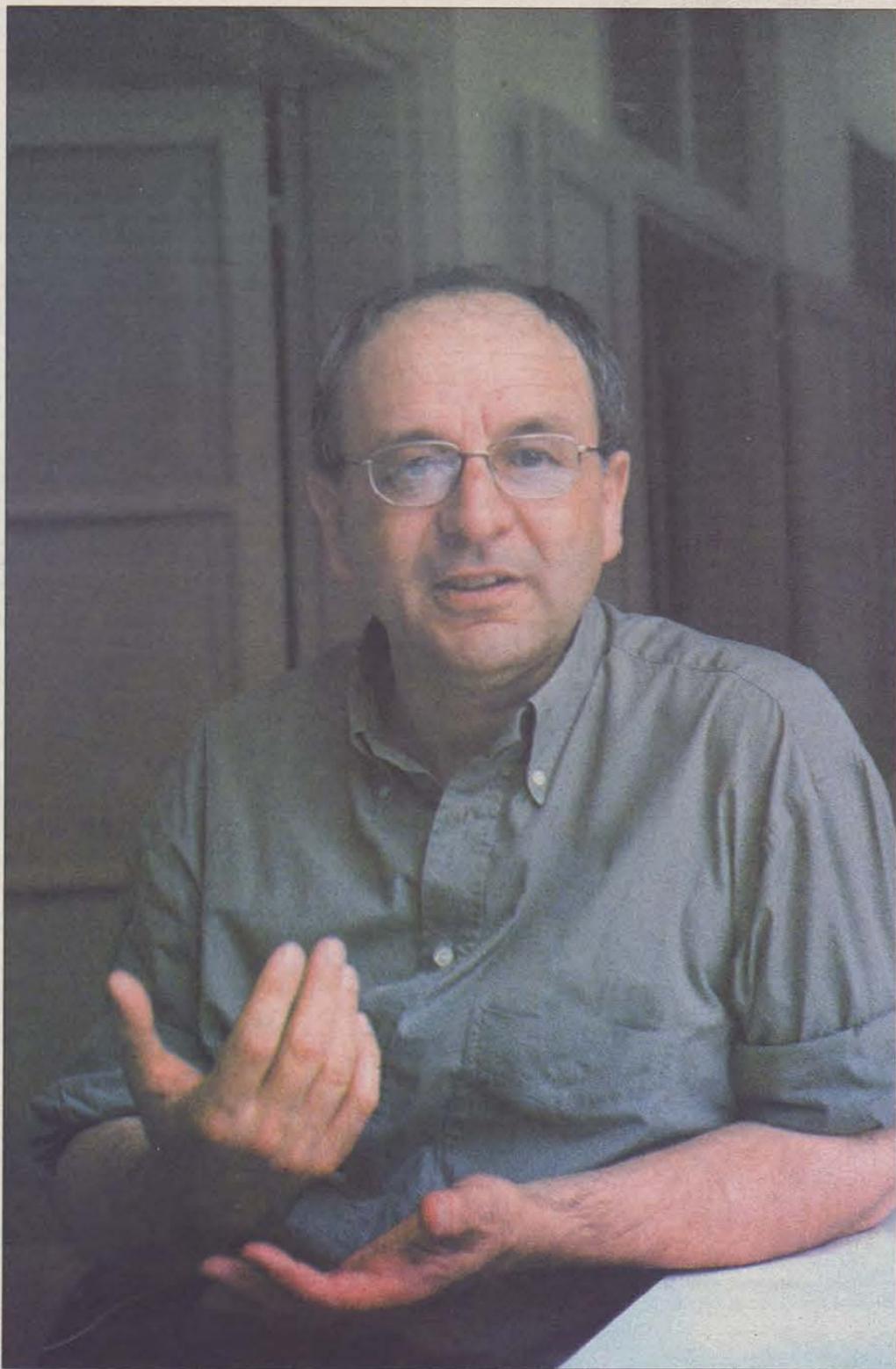

Carlos Almuiña

'A xestión urbanística é o principal reto dos concellos'

→ XAN CARBALLA

CARLOS ALMUIÑA PRESIDE A XUNTA DIRECTIVA DA DELEGACIÓN DO COLÉXIO OFICIAL DE ARQUITECTOS DE GALICIA EN COMPOSTELA. RECENTEMENTE, A INSTANCIA DO FORO LUZES DE GALIZA, ORGANIZOUSE NES A DELEGACIÓN UN DEBATE SOBRE "SISTEMA URBANO E EQUILIBRIO TERRITORIAL", PARA FOMENTAR O DEBATE DE IDEAS SOBRE O URBANISMO NO NOSO PAÍS, POSTO NO CENTRO DO DEBATE ELEITORAL MUNICIPAL.

A.N.T.

O manifesto *Galicia Cidade Atlántica* do Foro Luzes de Galiza, volve falar dun Plano Director Territorial, o mesmo que xa se reclamaba polo Coléxio Oficial de Arquitectos de Galicia (COAG) nos anos 70.

Esa figura do Plano Director xa estaba prevista na antiga Lei do Solo, e así a incorporou o CO-

AG desde a súa fundación en 1973, e tamén a administración traballou nesa liña, pero non se articulou nada nun documento que unise as directrices de ordenación para todo o país. Quedou nunha máis das utopías que se lanzou. O que latexa en todas estas iniciativas é a necesidade de entender que o xeito de asentarse e colonizar o territorio

polas persoas precisa unha directriz superior, porque hoxe redúcese ás normas municipais ou, como moito, provinciais, pero non se contempla a forma do territorio. Unha rede de autovías condiciona a dimensión do país, pero as grandes infraestruturas son como fios que se estenden pero deixan unha chea de ocos no medio. O que non fan as in-

fraestruturas é coordinar a ordenación territorial de cada un dos puntos intermedios.

Hai pouco estivemos na guerra da Cidade da Cultura. Só para Santiago quedalle grande o proxecto para a súa povoación, pero ten trascendencia máis alá do municipal. Se pensamos na especialidade relativa de todas as cidades galegas que a teñen, a ubicación de determinadas instalacións esixe decisións que vaian máis alá da dimensión local. Nas xornadas recentes que celebramos reflexionouse sobre todo isto, e mesmo entendendo que algunhas decisións tiñan que considerar máis alá da fronteira porque o eixo a considerar vai de Ferrol a Porto. Os amigos portugueses faciánnos ver que o 20% da povoación da Península está na franxa atlántica, do Norte de Galiza ao Sul de Portugal. Os localismos hai que superalos e iso débese plantear agora nas municipais porque arredor das cidades hai unha mancha de pequenos municipios que comparten moitos problemas e solucións. Fálase de áreas metropolitanas pero falta lexislación que articule estas realidades.

Vostede fala de modelos urbanísticos utópicos, cal é o seu?

Eu non teño a capacidade imaxinativa dun Cunqueiro, un Castelao, un Palácios ou un Albalat, e esas catro utopías urbanísticas galegas conteñen elementos que poden aproveitarse. A idea de Cunqueiro era a dunha Galiza de novo coberta de soutos e fragas onde a xente recuperaba a relación fraterna coa paisaxe, que é unha idea que reaparece na "cidade das Rías" de Albalat, que é de fins dos 60. Era unha imaxe moi significativa que tamén insiste nunha idea moi supramunicipal. O Plan Palácios falaba de Vigo como a Barcelona do Atlántico, pero como espácio urbano non se consideraba só a cidade, tamén entroncaba co territorio de toda a ría, coas prolongacións cara Baiona e mesmo co territorio galego que había detrás, algo que simbolizaba en grandes edificios. Era un plano irrealizábel, que se trincou coa guerra.

Porén o Plano de Palácios foi o que máis concretou unha grande idea urbanística e chegou a discutirse en sesións públicas no antigo Teatro García Barbón. O de Albalat tamén respondía a un momento na arquitectura internacional de grandes propostas de urbanización e de creación de cidades, na liña do que Le Corbusier propuña nos anos 30 para Arxel, Rio de Janeiro ou París. Pero desque empezan as corporacións democráticas a facerse cargo, comezaron as urxencias de todos os días, que estiveran descubertas no franquismo moi dado aos grandes proxectos inacabados (pódese lembrar o grandilocuente e ina-

cabado Plano de Accesos a Galiza). Hoxe está fóra de moda a gran proposta e coído que pode ser outravolta o momento para debater sobre esas ideas de grande calado. O urbanismo necesita esas utopías porque axudan a pensar o modelo.

Ao final as decisións de urbanismo teñen que ver co poder político. Distínguense os modelos propostos polos diferentes partidos?

Ás veces encóntraste que son moi semellantes os planos redactados por opcións diferentes. Coído que máis que de siglas estamos ante un reto de imaxinación. Son moi citadas as mostras, pero hai que volver sobre elas: Allariz é exemplar en moitos sentidos, Santiago noutros e o caso de Oleiros é o dun concello cuase irreprochábel en materia urbanística. No urbanismo as decisións son de poder porque implican resolver por riba da propiedade individual, pero hai que pedirle que sexa un poder democrático ilustrado.

A concreción do urbanismo é a que levanta ronchas.

Cando se trata de aplicar as resolucións comezan os problemas, cando a xente vai ver que pasa coa súa leira. Que llo digan en Compostela ás xentes de Pontepedriña ou Conxo, que eu lembro que xa estaban en debate cando eu era rapaz. Hai quen pensa que todo se soluciona dándolle a todo o mundo máis plantas para edificar. O urbanismo non é só facer planos bonitos para ter na estantería, hai que xestionar e por aí é onde fallan a maioría dos concellos e dos planos.

'Os intereses concílianse negociando e falando, porque non chega con ter un planeamento magnífico senón que hai que saber xestionalo'

A xestión urbanística precisa moita xente adecuada en cada concello. Coller algo rural e transformalo non é difícil, o problema é cando atopas algo edificado e hai que remodelalo ou se hai que concordar vontades para sanear unha zona... iso precisa persoas con paciencia, experta en tratar coa xente, saber ser flexible e chegar a acordos. Cando se fai unha xestión con éxito non sae nos xornais, o que sae é o conflito. Porque

non é só a edificabilidade, tamén se trata de ubicar servizos, ás veces polémicos como son as empacadoras (agora dinlle ecoplantas de transferencia), e iso tamén son decisións de planificación do territorio. Os intereses concílianse negociando e falando, porque non chega con ter un planeamento magnífico senón que hai que saber xestionalo. É o caso de Santiago no que hai coincidencia xeral en que se trata dun plan pouco ou mal xestionado porque non produciu o solo urbano que se esperaba que ía producir. O propio plano de acondicionamento e rehabilitación do casco histórico, significa ir casa a casa e piso a piso para poder actuar e iso implica moito gasto e moito persoal. ♦

Non todo o mundo quere unha Galicia libre e solidaria, a guerra sucia continúa, o CESID segue coas súas negras tramas, Galindo está na rúa, o narcotráfico aumenta, a Xustiza é algo peor que unha falcatruada, os medios de comunicación non fan máis que contar mentiras, discrimínase aos homosexuais e ás lesbianas, as ETTs controlan o mercado laboral, o militarismo invade e bombardea cada vez máis o ámbito civil...

Tira polo fío.

Ti podes facer que no outono naza no noso país unha nova publicación especializada en xornalismo de investigación. Unha revista mensual que tiraría do fío de maneira seria e comprometida, sen medo e coa verdade por diante; como faciamos en EGIN os compoñentes do seu EQUIPO DE INVESTIGACIÓN, que somos quen promovemos este proxecto. Agora queremos proseguir aquel traballo, coa xente da rúa, do pobo, como a nosa mellor fonte e a nosa mellor axuda.

Somos traballadores, e unha publicación así esixe financiamento popular para garantir a súa independencia e evitar o monopolio das distribuidoras. Por iso, a revista só se poderá conseguir mediante suscripción.

Se logramos que un mínimo de dez mil persoas cubran un cupón de suscripción coma este, a revista verá a luz no outono. Mándao hoxe mesmo para que arrinqueamos canto antes.

Só che pasaremos o recibo cando saia o primeiro número.

Recorta, fotocopia e difunde.

ARDI
beltza

Recorta o cupón de suscripción e envíao a:
Arakatzten S.L. 22 P.K.
20.100 Orereta - Gipuzkoa

**12 revistas e
4 libros ao ano:
12.000 ptas.**

revista mensual / xornalismo
de investigación

Nome e apelidos _____		
DNI _____	Enderezo _____	
Código Postal _____	Localidade _____	Provincia _____
Tel. _____	Fax _____	E-mail _____
Entidade bancaria _____		
Número de conta (20 díxitos) _____	Forma de pago ☐ Trimestral ☐ Anual	

Autorizo á miña entidade bancaria a pagar á Arakatzten S.L. un recibo trimestral de 3.000 ptas / Anual de 12.000 ptas, con cargo á miña conta.

Sinatua _____

A.N.T.

Membros dunha comparsa, foron detidos despois do Entroido do pasado ano Xuízo a dous mozos do Grove por 'calúmnias e inxurias' á Garda Civil

⇨ A. ESTÉVEZ

Leonardo Benavides e David González van ser xulgados o Luns 7 de xuño na Audiencia Provincial de Pontevedra. Ambos están acusados de calumniar e inxuriar ao corpo da Garda Civil. Os dous mozos forman parte dunha comparsa do Grove e foron detidos o en Marzo de 1998 a causa das coplas de Entroido. Nelas denunciaban que no Grove era máis fácil traficar que cultivar marihuana para consumo propio. No xuízo, van estar acompañados por mozos e mozas da vila que farán o percorrido desde O Grove até Pontevedra en tres días.

Tras ser detidos, Leonardo e David pasaron unha noite no cuarteliño mentres os seus compañeiros de comparsa esperaban a súa saída. Alguns deles non entendían porque detiveran só a dous integrantes cando todos os membros da comparsa eran responsábeis das coplas. Cando os dous mozos saíron do cuarteliño sabían que aquilo só era o comezo e que a denuncia da Garda Civil ía chegar ao xulgado.

No escrito de acusación, o fiscal pídelles medio millón de pesetas de multa a cada un, a razón de mil pesetas diarias durante 18 meses. Ademais terían que sufragar a publicación da sentenza condenatoria en dous xornais de difusión galega. O acusador sinala que "aproveitando a celebración do Entroido, os acusados, maiores de idade e cuxos antecedentes penais non constan, coa expresa e única finalidade de menoscabar o prestixio da Garda Civil pasearon por distintas rúas da localidade do Grove disfrazados de axentes do citado corpo, portando un tricórnio e unha careta de porco á que levaban adheridos uns cilindros simulando ser porros, repartindo entre o público panfletos nos que se afirmaba falsamente que os gardas cometían delitos tales como non perseguir o contrabando ou que protexían a traficantes de droga, acompañando estas descripcións con expres-

sións como *joden á xente honrada* e tamén debuxos nos que se podía ver a un axente consumindo raías de cocaina ou representados con rasgos de animais, cantando en coplillas de igual xeito entre o público en xeral".

A comparsa *A faneca esfameada* ten un local onde se reúne e onde todos os Entroidos argalla as letras das coplas, como o resto dos grupos da vila que saen a rua neses días. *Nos temos uns picoletos que andan por cuerda / Joden a gente honrada; deixam a merda / Este povo sempre che foi um pouco raro / non podes cultivar e podes pilha-lo.* Esta é unhas das estrofas que circulou por toda a vila.

Tres días de marcha

"Imos de marcha kontra a sensura e a represión" é o lema das actividades que están organizadas en solidariedade con Leonardo Benavides e David Domínguez. Mália a negativa do alcalde do Grove, Xosé António Galiñanes, a ceder a Casa da Cultura, os rapaces van facer un concerto na asociación de vicinios "Terra de Porto" o Venres 4 de Xuño. Van actuar *Mary's Green Jungle* e DJ Nano, do Grove, e *Debuxos Reanimados*, de Pontevedra.

En defensa do Entroido un grupo de mozos e mozas van sair cara Pontevedra para chegar o Luns á Audiencia Provincial. A primeira etapa, o Sábado 5, remata na praia de Areas; o Domingo durmirán na Praia do Polvorín, en Lourido, e o Luns esperan estar media horas antes de que se inicie a vista, ás dez da mañán, diante da Audiencia para solidarizarse con Leonardo e David.

A paródia de *A faneca esfameada* chegou ao Congreso dos deputados e ao Parlamento de Galiza através de dúas interpelacións de Francisco Rodríguez e Francisco Trigo respectivamente. Inquirían as razóns que levaran á detención dos rapaces. O conselleiro de Xustiza, Xesus Palmou negou calquera responsabilidade política na acción da Garda Civil. ♦

COMARCAS

Centos de embarcacións maniféstanse contra os depósitos de graneis líquidos de Finsa

O porto de Vilagarcía admite mercadorías perigosas para compensar a falta de recursos

A instalación duns depósitos de combustíbel no porto de Vilagarcía motivou a celebración dunha manifestación marítima na que participaron, o Sábado 29 de Maio, entre trescentas e cincocentas embarcacións. Pero detrás desta polémica está a falta da capacidade económica dos portos de interese xeral, que teñen que botar man do sector privado para realizar uns investimentos que non sempre son os máis convenientes.

A instalación de varios depósitos de combustíbel por parte de Finsa-Foresa no porto de Vilagarcía é motivo dunha polémica que se arrastra desde o pasado. Unha plataforma canaliza as protestas que non atopan a unanimidade dos partidos políticos. O PP está a favor dunha instalación calificada de perigosa. O PSOE do Parlamento pede a paralización das obras —practicamente rematadas— e o derrubo, pero o alcalde e candidato socialista Castor Gago outorgou licéncia para a instalación. O BNG pola súa banda reclama a suspensión e paralización.

A Autoridade Portuaria de Vilagarcía defende uns depósitos que ao seu dicir axudarán a incrementar a actividade dun porto tocado polo abandono da Administración central. En realidade, todos os portos de interese xeral da Galiza padecen o mesmo problema e nos vindeiros anos só van recibir o sete por cento do investimento que se realice en todo o Estado nesta materia. Outros dados abandonan no abandono: nengun dos portos de interese xeral que hai na Galiza está considerado como estratéxico pola Unión Europea e en xeral as infraestruturas viarias e ferroviarias que lles prestan atención non están á altura de competir.

Os depósitos de Vilagarcía están

deseñados para albergar graneis líquidos nun contexto mundial no que aumenta nun 3 % a demanda dos mesmos mentres diminúe nun 17 % a demanda de graneis sólidos (substancias como a abeña). Isto significa unha presión sobre os portos para que incrementen a súa capacidade de albergar os graneis líquidos, moitas veces sen as debidas precaucións, máxime nos casos nos que as necesidades de incrementar o movemento económico dos mesmos condiciona ás Autoridades Portuarias e lésvalles a relaxar o seu control.

O deputado do BNG Francisco Trigo pediu un debate máis so-

segado pero en profundidade ao termo da campaña electoral e asegurou con ironía que "se ofrecen unha fábrica de explosivos no porto, permiten facela", aludindo á busca desesperada de investimentos que leva a cabo a Autoridade Portuaria ante o abandono que sofre o porto a mans da Administración central.

Porto exterior na Coruña

Precisamente na Coruña hai un proxecto de construción dun porto exterior que albergue as mercadorías perigosas. Nesta cidade, as descargas de graneis sólidos como cereais transxénicos teñen provocado numerosos cadros asmáticos en-

tre a poboación e a presenza da refinería está na causa de que accidentes como o do *Aegean Sea* provocasen na mesma ría marés negras que perduraron no tempo, daí a intención de alonxar as descargas máis perigosas.

A conciliación entre o transporte marítimo e medio ambiente na Galiza permanece solapada pola necesidade de supervivencia as infraestruturas portuarias, circunstancia que aboca ás direccións dos portos a xestións na busca de cartos que ás veces non están suficientemente meditados. Vilagarcía constitúe un exemplo desta situación. O porto carece de capacidade económica e a Autoridade Portuaria botou man do financiamento privado para construír un porto deportivo, que motivou a privatización deste servizo. En xeral, neste porto practícase unha política de allear terreos que podería consolidarse de prosperar un Plano Especial do Porto que incide neste modelo. ♦

Os portos galegos de interese xeral só recibirán o 7% do investimento estatal nesta materia.

M. VEIGA

Os camiños da ramboia

Un dos negocios que arruinou a Unión Europea, xunto co leite e a pesca, foi o do contrabando con Portugal. E de igual maneira que moitas actividades, até hai pouco vivas, ocupan hoxe un lugar no Museo do Povo Galego, o contrabando pasou de constituír a principal actividade económica dunha zona arraiana a ser motivo de atracción turística.

Un alcalde da raia seca incluíu no programa electoral do seu partido a promoción da "ruta dos comerciantes", expresión fina que pode sorprendere a máis de un posíbel turista, asombrado de que o comercio comun escollese camiños tan inhóspitos e desabitados, só sinalados de cando en vez por descascarillados postos da garda civil.

Aos pasos dos contrabandistas, grandes coñecedo-

res desa zona montañosa que abranxe a Serra do Leboreiro e o Xurés, homes e mulleres afoutes que nos anos coarenta mantiveron vínculo destacado cos fuxidos, a eses pasos montañosos, decimos, os viciños chámalle camiños da ramboia e a practicar o contrabando acumábano andar ao galdrucho.

O de *Ruta dos comerciantes* é un eufemismo moína. Hai moitos eufemismos no noso país. Durante século e medio os emigrantes foron acumulados de "xentes arelantes de aventura". Aínda hoxe certa crítica literaria di que exiliados como Seoane ou Blanco Amor "eran viaxeiros sen acougo" e algúns silenciados do interior, como Fole, foron calificados de "bohémios incorrexíbeis". Falta que alguén veña e nos diga que os republicanos que fuxiron ao monte foron os inventores do *senderismo*. ♦

Paralisan as obras da empacadora de Noia

O Martes 1 de Xuño un grupo de viciños impedía a continuación das obras da empacadora de lixo que se está a instalar no cruce da Baiuca, na estrada que une Noia e Compostela. Os viciños estaban apoiados por representantes do BNG e PSOE, que sinalaron non ter sido informados do acordo ao que chegou a comisión de goberno de Noia polo que se autorizaba a construción desta planta. Fontes do goberno municipal aseguran que é unha solución provisional mentres non funcione a planta de Boiro. ♦

Localizan un galeón conservado na ría de Corcubión

Membros do Centro *Blas Espín* van facer unha expedición en canto o mar acompañe, para comprobar o achádego de dous submarinistas de Camelle e Fisterra. Trátase dun galeón atopado na ría de Corcubión, a altura da vila do Sardiñeiro. O galeón atópase en moi bon estado, e segundo o centro *Blas Espín*, que se adica a inventariar o patrimonio que xace baixo as augas, podería ser un resto da flota perdida por Felipe II no ano 1596. Os submarinistas atoparon anacos de coiro, metais, moedas e un resto dun Cristo da época. Todo apunta a que é un dos vintecinco barcos perdidos na Costa da Morte cando se dirixían á conquista de Inglaterra. Rafael Lema, presidente de *Blas Espín*, considera que é o mellor barco antigo que se conserva nas costas galegas e urxe a institucións como a Deputación da Coruña a que emprendan unha campaña de arqueoloxía submarina, intentando sacar o barco enteiro á terra. ♦

Marcha en defensa da Ribeira Sacra

Defender a riqueza dos ríos da comarca de Chantada, especialmente nas fozes do Bupal e na paraxe do Penedo, é o motivo polo que se convoca unha marcha o Domingo 6 de Xuño, que parte ás once de Castro de Carballo. Os convocantes, entre os que se atopan *Xevale*, *Alem-parte*, PSOE e BNG de Chantada e Carballo, *Os Verdes* e os cazadores de Castro de Carballo, sinalan o abondoso patrimonio histórico e a biodiversidade animal da zona para protestar contra os proxectos de aproveitamento hidroeléctrico anunciados. Para os ecoloxistas, a zona xa está estragada de abondo polos encoros xa existentes e os parques eólicos na serra do Faro. A concentración, á unha da tarde, terá lugar no Penedo do Garabullo. ♦

O litro de leite estano a pagar por debaixo das 45 pesetas

As indústrias lácteas baixan o prezo do leite

As empresas lácteas están a pagar entre dúas e tres pesetas menos o litro de leite na campaña que comezou esta Primavera, situando por debaixo das 45 pesetas, prezo inferior ao pagado en 1997, segundo decidiron a semana pasada.

A Asociación Galega de Cooperativas Agrarias (Agaca) acusou ás indústrias lácteas de aplicar unhas "rebaixas abusivas", despois de que, a comezos de ano, e, sobre todo en Marzo e Abril, as indústrias acordaran unilateralmente, "unha rebaixa irracional e abusiva".

Agaca califica esta situación como totalmente irracional, que nada ten que ver co mercado, senón que obedece á manipulación das "indústrias do sector". Segundo os produtores esta baixada supera "amplamente todos os prognósticos, acordos e estimacións realizadas até de agora", supoñendo un forte retroceso para as economías dos gandeiros, "colocando a moitas explotacións ao límite da viabilidade".

As cooperativas demandan que as indústrias suspendan o acordo unilateral de baixar os prezos e a apertura dun diálogo con todos os representantes do sector, desde os sindicatos á consellería. Concretamente o conselleiro Castor Gago non se pronunciou sobre

As cooperativas demandan que as indústrias suspendan o acordo unilateral de baixar os prezos e a apertura dun diálogo cos representantes do sector. A.N.T.

esta situación e sobre a posíbel incidencia que puidera ter a venta de Leyma neste acordo empresarial.

As cooperativas consideran que esta caída tan forte dos prezos vai xenerar "crispación e enfrontamentos innecesarios, xunto cunha perda de confianza nos sistemas de acordos tradicionais entre cooperativas

e indústrias". Advirten que o diálogo foi o que posibilitou superar outras situacións difíciles. Situacións como estas nas que se pon de manifesto a ausencia dunha interprofesional e dos contratos marcos que o SLG ven demandando e que, segundo este sindicato, "impedirían chegar a estas situacións de indefensión dos gandeiros". ♦

A.N.T.

Os traballadores do naval maniféstanse en Vigo. Máis de un milleiro de empregados dos asteiros veñen mobilizándose ultimamente en demanda dun convenio con máis pluses de penosidade, toxicidade e perigosidade. A patronal rexeitou a proposta de mediación establecida pola Delegación de Traballo que os traballadores aceptaran. Os sindicatos CCOO, CIG e UGT pediron a solidariedade dos traballadores de todos os asteiros, en total uns dous mil. Nas mobilizacións destacou por primeira vez nos últimos quince anos a notábel presenza de xente moza, froito da renovación dos cadros de persoal. ♦

Eleición dobre

MANUEL CAO

As vindeiras eleccións do 13 de Xuño teñen unha grande importancia para Galiza pola súa dupla condición de eleccións europeas e municipais. No que se refire ás primeiras, a posibilidade real de contar, por primeira vez na historia, con representación galega en Estrasburgo confírelles un valor especial, resultando clave a equiparación de Galiza co resto das nacións históricas do Estado español, nun momento histórico que contempla con tranquilidade a cesión de grandes competencias as nacións sen Estado e o seu recoñecemento político e institucional no seo da propia Unión Europea, derivado do papel económico específico que xa exercen no funcionamento e organización dunha economía globalizada que atopa maiores atrancos nos regulamentos e distorsións para a asignación de recursos e a liberalización que exercen os vellos e burocratizados Estados que no papel innovador e criativo exercido polas rexións e nacións emerxentes liberadas dalgúns dos vicios que por efecto da inercia arrastran as outras organizacións políticas.

Nun mundo global é esencial contar con personalidade propia e actuar directamente como interlocutor aínda que sexa a escala limitada pola febleza estrutural da nosa economía e pola menor conciencia política que aínda acusamos debido á pesada lousa que supuxo a opresión histórica dun Estado autoritario e agresivo. É ben sabido que a Unión Europea funciona como un clube no que só se consideran os intereses que están representados polo que cabe esperar unha maior atención ás nosas circunstancias económicas e políticas coa presenza de representantes que como o cabeza de lista do nacionalismo galego ten demostrado amplamente capacidade para sobrepoñerse e interactuar en circunstancias políticas e institucionais máis adversas como as do Parlamento galego.

As eleccións municipais son, tamén, importantes pois significan estar presentes en todas as institucións públicas galegas con independencia do seu papel, tamaño e importancia económica e social polo que o coñecemento real da sociedade galega e a proxección de alternativas e programas conxuntos para toda a sociedade galega aparecerá, no seu momento, matizado e precisado diante do eleitorado proporcionando un salto cualitativo na maduración das estratexias adoptadas para futuras alternativas de goberno que permitan rachar o esmorecemento estrutural que sofre a nosa economía carcomida pola aplicación de políticas desacertadas e obsoletas.

A.N.T.

‘Nun mundo global é esencial contar con personalidade propia e actuar directamente como interlocutor’

As perspectivas para o nacionalismo son claramente positivas e só cabe esperar que se confinen nas súas máximas cotas. En todo caso, a sociedade galega despois destas eleccións xa será moi diferente pois os cambios operados no mapa político, con relativa independencia da coantía dos resultados eleitorais, converterá ao nacionalismo en alternativa de poder en todos os recunchos de Galiza acentuando o nervosismo dos adversarios políticos que comprobarán como os seus privilexios e manipulacións tocan ao seu fin ou están a punto de facelo. A conflictividade política pode ir en aumento a partir dese momento agravando as fendas do conglomerado de goberno dominante sendo complicado aventurar un futuro común e viábel para o mantemento dese proxecto partidario. ♦

MAR

O cerre do caladoiro de pescada detonante dun conflito que afecta a mil mariñeiros galegos

Arxentina pecha as súas augas á frota galega de conxelado e queda co seu mercado

O proxecto de Lei de Emerxencia Pesqueira da Arxentina que debate o Parlamento deste país vai significar unha redución do setenta por cento da frota galega de conxelado que opera naquelas augas e a perda de mil postos de traballo de mariñeiros galegos no mellor dos casos. Se ben o primeiro de Xuño quedaría pechada esta pesqueira, nun futuro a frota de fresco pretendería explotar en exclusiva o banco de pescada da zona económica arxentina por riba do paralelo 48. De fondo, hai un conflito patronal entre galegos e arxentinos, xa que estes últimos pretenderían quedar co mercado da frota galega. No momento de redactar esta información cen barcos galegos bloqueaban portos arxentinos.

No mellor dos casos, máis de setenta barcos terán que abandonar arxentina. Na foto, conxeladores no porto de Vigo. A.N.T.

Arxentina vive unha controversia derivada da necesidade de recorte do esforzo pesqueiro na súa plataforma continental que afecta á pescada. Na actualidade péscanse seiscentas mil toneladas e o Instituto Nacional de Investigación e Desenvolvemento Pesqueiro, INIDEP, ven de determinar que o cupo máximo anual de capturas non pode superar as 150 ou 180 toneladas, o que significa que nos cinco primeiros meses do ano podería quedar esgotado o cupo de capturas. Cómpre ter en conta que a frota conxeladora que opera nestas augas ten unha capacidade de pescar vinte mil toneladas ao mes e a restante pescada iría ás redes da frota de fresco. Por esta razón, o primeiro de

Xuño debería entrar en vigor o peche desta pesqueira até o ano que ven.

O caladoiro estaba plenamente operativo en 1991 —nese ano acadaba o volume máximo de capturas agora recomendado—, cando un acordo pesqueiro entre a Arxentina e a Unión Europea deu acceso a esas augas á frota galega de conxelado através de sociedades mistas galego-arxentinas. Posteriormente o acordo caducou e os barcos quedaron no país austral a nome de empresas arxentinas pero de capital maioritariamente galego. Hoxe o número de embarcacións conxeladoras ascende a cento once, ocupa a catro mil traballadores no mar

(mil deles galegos) e xera uns empregos indirectos en terra de cuantificación dispar, segundo sexa a fonte, pero que rondaría entono aos catro mil traballadores.

Discriminacións

Desde se puxo encol da mesa a necesidade de reducir radicalmente o esforzo pesqueiro na plataforma arxentina, dúas posturas tomaron forza. Ambas representan a cadanseu sector: frota de fresco e frota de conxelado. Os primeiros pretenden que a frota de conxelado abandone esas augas para pasar a explotar os bancos pesqueiros ao Sul do paralelo 48, unha zona de produtividade

de escasa. A frota de conxelado pola súa banda quer que se estableza a redución conforme a cotas pesqueiras e sen "aplicación de medidas arbitrarias entre frotas, de forma tal que a captura máxima permisible que quede dispoñible poda ser pescada por todo tipo de buque".

Os argumentos da frota de fresco son que o acordo pesqueiro entre a Arxentina e a Unión Europea non debeu producirse no seu día porque o caladoiro xa estaba plenamente operativo e daquelas deberían de abandonalo os barcos galegos. Igualmente, os arxentinos soteñen que a redución das capturas tería maior incidencia social no caso da frota do fresco, que ocupa a máis traballadores, segundo explicou Ernesto Goldeman, presidente da Organización Non Governamental arxentina Centro en Defensa da Pesca, que visitou o noso país auxiliado por unha organización ecoloxista galega.

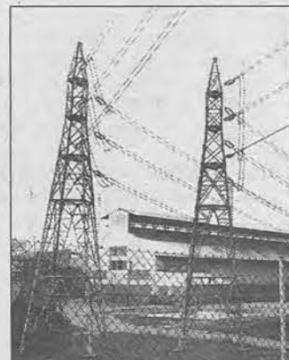
Pero á marxe dos argumentos dunha e outra parte, a frota de fresco arxentina aproveitaría a situación para quedar co mercado dos barcos galegos. Así, unha parte do peixe venderíase en fresco na Arxentina e a restante sería conxelada para traer a Europa. Hai que ter en conta que os portos arxentinos están a coñecer unha renovación que consiste, entre outras, na instalación de naves frigoríficas que podan conxelar o peixe para exportar. ♦

Mínimo histórico do euro

A moeda única europea rexistrou o pasado Martes 1 de Xuño un novo mínimo histórico. O euro cotizou á baixa valorándose a 1,043 dólares, tres milésimas menos que o día anterior. A baixada ocorreu pésie a que a moeda estadounidense se depreciaba polo descenso da bolsa neiorquina e o mercado da débeda. Desde o inicio da guerra de Iugoslavia o euro está a padecer unha importante baixada fronte a moeda norteamericana. ♦

En dez anos Galiza acortou seis puntos coa renda media europea

En 1986 o PIB galego por habitante superaba en pouco a metade da media europea, acadando o 57,2%. Dez anos despois, en 1996, o PIB galego por habitante situábase no 63,4% da media da UE. Unha mellora que con todo mantén a Galiza nos últimos lugares entre as máis de cen rexións europeas. Segundo fontes da Comisión Europea, Galiza recibiu, entre 1994 e 1999, 543.000 millóns de pesetas pertencentes aos fondos estruturais. O último cúmpio da UE decidiu recortar estas axudas. ♦

O cidadán pagaralle ás eléctricas a privatización

Pode ser discutible que a privatización ou liberalización do mercado eléctrico beneficie ou non ao cidadán. Depende do ideario político de quen se exprese. Mais, o que si é certo é que os pasos necesarios para chegar a ese novo mercado van ser abonados polos cidadáns. As compañías eléctricas percibirán en 1999 170.000 millóns de pesetas en concepto de CTCs (Custos da transición á competencia). O ano anterior esta cantidade fora aínda maior: 226.433 millóns de pesetas. Os cidadáns serán os que sufragan esta cantidade, este ano as CTCs representan o 7% da tarifa eléctrica e o ano anterior supuxeran xa o 12%. ♦

RAMON MACEIRAS

Economía electoral

España, Portugal e Italia quedarían fóra do euro de facer-se hoxe a clasificación para aplicar os criterios de converxencia para formar parte do selecto club da moeda única. No caso italiano, a razón sería o déficit público descontrolado que supera os toques máximos aceptados por Maastricht. No caso español e portugués a inflación sería a culpábel. A evolución dos prezos sinala que o estado español se alonxa das taxas medias de inflación que imperan en Eurolandia.

Co IPC harmonizado de 2,3% no que vai de ano, España sitúa-se nun valor que é máis do dobre da media da zona euro (1,1%) e moi distante dos tres mellores países, Suecia, Austria e Franca, con inflación promedió de 0,5%. O límite de desviación admitido por Eurolandia é de 1,5 puntos porcentuais por riba dos tres mellores países, para pasar o examen dos criterios de converxencia establecidos en Maastricht. Todo iso está a pasar cinco meses despois da introdución do euro.

O goberno central tenta tranquilizar ao persoal decindo que un pouco de inflación non é tan malo se é o prezo a pagar por manter o crecemento da economía. Logo, o goberno di que a inflación xa baixará nos próximos meses e que ao final do ano estaremos na cifra

máxima do 2%. Pero a prensa económica de Madrid filtraba nestes días o dado de que os orzamentos xerais do Estado para o 2000 están-se a calcular sobre unha hipótese de inflación do 2%. Indicaría isto que o goberno non ten maiores intencións de aplicar-se a fondo na loita contra a inflación.

Comezan a aparecer os corsés do euro. Para loitar contra a inflación na zona euro xa non se poden aplicar políticas monetarias, tradicional receita, xa que agora a política monetaria é central e manexada polo Banco Central Europeo. Quedan entón a política presupostaria e a política fiscal e, como din os neoliberais globalizantes, as políticas de "flexibilización de mercados".

No que se refire a orzamentos, está claro que o goberno de Madrid non se empeñará na redución de gastos nas portas das eleccións xerais, e a política fiscal xa esgotou as súas posibilidades de momento coa máis recente reforma.

‘España, Portugal e Italia quedarían fóra do euro de facer-se hoxe a clasificación para aplicar os criterios de converxencia’

Os culpábeis da inflación están xa identificados. Son o sector inmobiliario e o de servizos, sectores moi delicados e hipersensíbeis en época electoral. A vivenda pondera un 11% no IPC. Un ataque forte á especulación tería consecuencias de fondo na baixa do IPC. Pero o goberno preferiu reducir un

25% os aranceis que cobran os notarios e rexistadores. Unha chorrada, que supón o 2,5% do prezo dunha vivenda e que ten influencia centesimal na formación do IPC.

En canto a servizos, o goberno só chama á moderación aos especuladores que levan todo o ano facendo o agosto. A prosternación do goberno ante os intereses especulativos botará por terra o curto período expansivo da economía. E todo iso nun momento en que a economía europea se enraice e se amplía a diferenza entre os países do sur e o norte de Europa. Pura economía electoral que terá serias consecuencias no futuro inmediato. ♦

A recuperación do liño empezou pola súa cultura. Na foto, un grupo de persoas tasca o liño —separa a parte leñosa da freba— en Vilalba no ano 1923. Á dereita, unha fiadeira de Listanco, perto do Carballiño, facendo mazaroca en 1927.

O alcalde Antón Xardón sinala que nada teñen que ver os incendios das fábricas de Castela cos agricultores da Límia

Vilar de Santos recupera o liño experimentando con quince hectáreas de cultivo

◆ A. ESTÉVEZ

O que comezou como unha recollida etnográfica da cultura do liño en Vilar de Santos vai camiño de converterse nunha actividade industrial. As terras da Límia son as máis apropiadas para un cultivo cuxa saída comercial está no sector textil. A Axencia de Desenvolvemento Local do concello conseguiu implicar nesta iniciativa a agricultores doutros concellos da comarca. Este ano o campo experimental xa ocupa quince hectáreas de liño que se vai recoller a fin de mes. Os responsábeis do concello aclaran ademais as diferencias entre o cultivo na Galiza e as polémicas plantacións en Castela-A Mancha.

"En Vilar de Santos comezamos pola recuperación da cultura do liño, un cultivo con moita tradición nesta zona. Recollimos desde os aparellos de traballo até as cantigas. Levaron a cabo esta tarefa asociacións veciñais, especialmente na parroquia de Parada de Outeiro. Decatámonos de que a artesanía do liño aínda estaba presente nas casas; todas as mulleres tiñan unha avoa que tecera liño e decidimos que podía ser unha saída laboral. Organizamos un curso de formación, non para ter as mulleres ocupadas temporalmente, senón con vistas á inserción laboral. Contactamos cunha profesora, que tivera unha actividade empresarial estábel e que estivese disposta a contratar ás alunas", conta Chao Quintana, responsábel da Axencia de Desenvolvemento. Do curso, saíron cinco mulleres que teñen traballo todo o ano dentro do Museo Etnográfico de Vilar de Santos. De ali sae roupa do fogar que se comercializa na Galiza, en Madrid e en Andalucía.

"O taller hoxe está consolidado. Aínda que é un produto caro, véndese moi ben", conta Chao Quintana. O seguinte paso foi formularse o cultivo de liño en troques de ter que mercalo fóra. As subvencións aos produtores de liño procedentes do PAC

(Política Agraria Común) establecen dúas condicións: conseguir un mínimo de 1.500 quilos de liño por hectárea e ter unha empresa transformadora. "Contactamos cunha empresa de Guadalajara, Agrosa, que se entusiasinou xa que sabían que Galiza é a mellor zona para cultivar liño textil", di Chao Quintana.

Hai dous tipos de liño: de fibra longa, que se emprega no textil, e de fibra curta, cun valor comercial moito menor, e que ten diferentes usos, desde a pasta de papel dos billetes até aillante na construción. Este último é o cultivado nas fábricas incendiadas en Castela-A Mancha.

Cinco mil quilos o primeiro ano

A primeira hectárea plantada en Vilar de Santos o pasado ano non produciu os 1.500 quilos exixidos na UE, senón cinco mil. "Sabíamos que o clima da Límia eran o máis apropiado pero, aínda así, os resultados desbordáronos. Ademais, aquí hai pataca e a compatibilidade é total, xa que a plaga que máis afecta á pataca é combatida polo liño", sinala a responsábel da Axencia de Desenvolvemento Local. De caquer maneira, os responsábeis da iniciativa en Vilar de Santos marcharon a Holanda e a Bélxica para aprender máis. "Nós necesitamos estar neste circuito de produción. Confirmamos a óptima compatibilidade do liño, pataca e cereal", engade.

O campo de ensaio deste ano en Vilar de Santos xa se estendeu a quince hectáreas con agricultores profesionais de varios concellos que tamén plantan patacas. Desta vez, a recollida estará mecanizada; as máquinas de Agrosa xa están en Vilar de Santos. O listón está posto nas 200 hectáreas, extensión necesaria para instalar unha empresa de transformación no propio concello. "Nós planteámoslles aos responsábeis de Agrosa que precisabamos ter a transformación aquí, que os agricultores non podían asumir os custos de trasportar a palla que

se recolle —de cada 5.000 quilos extraense 1.200 quilos, o verdadeiramente útil— até Guadalajara. En Agrosa estiveron de acordo e o convenio ao que chegamos é que cando acadasemos as 200 hectáreas, a transformación do liño se faría en Galiza", comenta.

O clima castelán

En Vilar de Santos decátanse de que o interese pola súa iniciativa disparouse ao saltar aos medios de comunicación o escándalo das subvencións cobradas en Castela-A Mancha. "Un problema

co que nós non temos nada que ver. Porque en que se parece un terratenente que cobra douscentos millóns de pesetas a un agricultor da Límia que, despois de moito esforzo, recibe duasetas mil pesetas de subvención, que lle corresponden, xa que é un cultivo subsidiado dentro da PAC", sinala Chao Quintana.

Tanto o alcalde Antón Xardón como Chao Quintana sinalan que é absurdo cultivar liño nun clima seco e frío como o de Castela. "É como se nos quixesemos cultivar arroz". Ven neste factor o motivo dos incendios. "Os grandes propietarios que antes cultivaban cereal pasáronse ao liño sen conseguir os mínimos de produción para ser subvencionados", di Chao Quintana. "É tan culpábel o Goberno Central como a comunidade autónoma que non inspecciona os centos de hectareas ás que se lle concede subvención. Nós somos partidarios de que haxa un control exhaustivo cando se reparten fondos comunitarios", di o alcalde. "O problema é que as subvencións repártense en base a extensións de terra. De aí que a picaresca xurda de grandes propietarios que, ademais de ter terras, poden inventarse até unha empresa transformadora", engade Xardón.

"Se algo temos claro é que este un proxecto comarcal e, por suposto, galego. É lóxico, xa que se quixesemos conseguir as 200 hectáreas en Vilar de Santos, teríamos que botar á xente das casas. Queríamos abrir esta experiencia e sabemos que na Límia viven agricultores dispostos e preparados para este cultivo", comenta a responsábel da Axencia de Desenvolvemento. Mentres, nos teares, as cinco tecedeiras seguen traballando en colchas e fulares. En pouco tempo, poderán facelo xa con fibra de liño plantada na Límia. "Nós, como concello de mil habitantes, só temos a pretensión de impulsar o cultivo, que ten unha grande demanda, e poñer os resultados desta experiencia ao servizo da Xunta", afirma Antón Xardón. ◆

Planta, flores e semente do liño.

Os intentos de Roberto Verino

Ademais de por ser un tecido idóneo para roupa informal, ao deseñador galego Roberto Verino góstalle o liño porque absorbe moi ben a humidade. As súas coleccións baséanse en boa parte —aproximadamente nun 70%— no fio de liño. Pero ten que importalo; calcula que xa mercou fora 500.000 quilos de liño. A cantidade dá unha idea da demanda que pode ter no mundo da moda.

"O liño é unha das teas coas que máis me identifico. Nos oitenta impulsei un estudo para recuperar o seu cultivo na Galiza e facer todo o proceso aquí. Trouxemos sementes de Normandía e deu resultado, porque o liño que se producía

aquí era de tallo alto, de boa calidade. Pero necesitabamos o respaldo da Xunta para montar a maquinaria e aquilo non prosperou", conta. ◆

Publicao a mesma empresa que edita *El Ideal Gallego*

Nasce un novo xornal en castelán, o *Diario de Ferrol*

⇨ P.B.

O Mércores 2 de Xuño colocouse no quiosques a primeira edición do *Diario de Ferrol*, un novo xornal en castelán que dirixe Xermán García e que publica a editorial *La Capital*, responsable tamén de *El Ideal Gallego*. A súa cabeceira aseméllase a do *Diario de Pontevedra*, meo no que os seus propietarios están interesados e sobre o que xa fixeron oferta de compra.

"Este novo xornal nasce despois de facer un inquérito entre os ferroláns no que se puxo de manifesto o interese por contar cun meo de comunicación impreso de carácter local que noutros lugares, incluso máis pequenos, xa existe -sinala o seu director xeral, Xan Ramón Díaz. Buscamos unha equipa de 15 persoas de Ferrol e, unha vez que saíu a rua, a súa acollida foi moi calurosa". Díaz explica que o xornal vai "defender os intereses locais e comarcais, cunha liña editorial de apoio a zona. Tamén queremos ter un carácter reivindicativo".

Na editorial faise referencia á demanda que existía en Ferrol dun xornal local. "Respirábase no ambiente un desexo case que unánime. *Xa era hora*, foi a exclamación común. Está claro -todos os inquéritos de mercado o apuntaban- que a cidadanía

quer dotarse dun meo de expresión propio; quer sentilo de perto e agora teno, nun cenario absolutamente diáfano (Galino, 31) como transparente vai

ser o exercicio do noso cometido". Na portada inaugural publícase a foto do presidente da Xunta Manuel Fraga, do delegado do

Con el exemplar de hoy de *Diario de Ferrol* se entrega el primer suplemento especial.

Diario de Ferrol
MÉRCOLES, 2 DE JUNIO DE 1999. AÑO 1 / NÚMERO 1. 125 pías. / 0,75 euros

Enfrentamientos entre percebeiros y policías
La Junta de Cedeira registró ayer un fuerte enfrentamiento entre los percebeiros y las fuerzas policíacas que se saldó sin desastres pero en el que hubo tres heridos leves entre los manifestantes. La delimitación del banco de extracción del percebe y el hecho de que se impidiese vender las capturas en la lonja de Cedeira encendió los ánimos de los mariscadores, que se resistieron a que funcionarios de Inspección Pesquera controlasen la mercancía. Inmediatamente después comenzó la carga policial. El alcalde de Cedeira, Leopoldo Ruibón, hizo pública su protesta por la actuación de las fuerzas de seguridad y rechazó el proceder de Diz Guedes. **Páxina 17**

Ferrolterra
9 Hernández Cochón cerró el curso de Enfermería de Empresa
41 O Parrulo rompe las negociaciones de renovación con Prego
Diario de Ferrol
El presidente de la Xunta, Manuel Fraga, comenúa antes de salir en el avión de Punta Arenas

Más de mil personas respaldan la presentación de *Diario de Ferrol*
El presidente de la Xunta, Manuel Fraga, acudió ayer a la presentación de *Diario de Ferrol*, que congregó a más de un millar de personas en Punta Arenas. Además del director general del periódico, Juan Ramón Díaz, y del director, Germán Castro, el alcalde de Ferrol dio su bienvenida al proyecto. **Páxinas 22 a 24**

Indicador
Tiempo: 2
Ferrol: 4,09
Galicia: 27,32
Deputados: 15-41
España: 42-45
Mundo: 46-48
Sociedad: 50-51
Materia: 52
Economía: 53-55
Clasificados: 57-58
Esportes: 60
Televisión: 64-65

falan os feitos
NARON PROGRESA
Vota Xoan Gato
UNIDADE POR NARÓN

Gobierno, Diz Guedes e do director xeral Xan Ramón Díaz no acto de presentación da nova empresa xornalística. Tamén se recolle un inquérito electoral sobre o resultado das municipais no concello. Apreséntase co titular "O PP ganará con facilidade o día 13", pésie a que o sondeo revela que un pacto entre o BNG, con 8 concelleiros e o PSdeG, con 5, daríalle a alcaldía aos nacionalistas. Referencia tamén a carga policial contra os vicinios de Cedeira. A súa vocación local lévao a presentar nas primeiras páxinas a información de *Ferrol*, séguelle *Galicia*, *Deportes*, *España*, *Mundo*, *Sociedad*, *Marítima*, *Economía*, *Clasificados*, *Esquelas* e *Televisión*.

Co primeiro exemplar tamén se distribuíu un número especial no que se lee: "Ferrol rompe, por fin, a súa soidade e aillamento. A chegada da A-9 e o nacemento deste periódico, son dous claros signos, felizmente coincidentes no tempo, da Ferrolterra que emerge nos umbrais do ano 2000". Nun anuncio a toda páxina o alcalde de Ferrol, Xan Blanco (PP) -ao que tamén se entrevista no interior- dá a benvida aos lectores a un diário que desexa "se convirte no testemuño do despertar cívico e económico de Ferrol".

Xornadas sobre a cultura xitana en Ferrol

Criar un foro para o debate e a reflexión sobre o multiculturalismo social é o obxectivo das xornadas que se celebran o 4 e o 5 de Xuño no instituto de Caranza en Ferrol. Organizan a AS-PG, a CIG e a asociación Chavós, cuxos educadores poñerán en comun as experiencias de intervención socio-educativa coa comunidade xitana. Participan nas xornadas Dolores Fernández, presidenta da asociación Romí, de Granada, a primeira de mulleres xitanas legalizada en Europa, e Carmen Méndez, da Universidade Autónoma de Barcelona, que presenta o seu traballo sobre a Igrexa Evanxélica de Filadelfia, un fenómeno que integra a máis da metade dos xitanos de todo o Estado. Durante as xornadas, hai unha mostra aberta de produtos de artesanía realizados polas comunidades xitanas da Coruña e Ferrol.

Hebe de Bonafini visita de novo Galiza

Convidada pola organización do Festival Cultura Quente, que se celebra no concello de Caldas, a presidenta das *Nais de Maio*, Hebe de Bonafini, comeza unha xira galega o 8 de Xuño na Coruña. Pola mañá participa nunha concentración pro presos fronte aos novos xulgados da Coruña, ademais de reunirse coa xunta de portavoces do concello. *Xa na tarde dará unha conferencia na facultade de Dereito, no campus de Elviña, e participará nun pasarruas reivindicativo. Na praza das Conchiñas dará un mítin sobre os desaparecidos en Arxentina. Ao remate do mesmo, celebrarse unha cea na rúa cos membros do centro cultural zapatista Augasquentes da Coruña.*

Conde de prisión para tres médicos por un aborto

Unha psicóloga non está cualificada para ditaminar se unha muller pode abortar atendendo a súa saúde física e psíquica. Esta foi a tese do fiscal nun xuízo celebrado en Granada, e que foi recollida na sentenza emitida pola Audiencia provincial. Tanto a psicóloga como dous médicos -o director da clínica *Ilberis* e o xinecólogo- foron condeados a un ano de prisión e un de inhabilitación profesional. A intervención pola que foron xulgados levouse a cabo a finais de 1995. A muller intervida, que tamén testificou, sinalou que intentara varias veces rematar coa súa vida antes do aborto e que foi presionada pola súa parella para quedar preñada.

Despedida en Nigrán por presentarse ás eleccións sindicais

A Purificación Álvarez ofrecéronlle a mediados de Maio medio millón de pesetas por abandonar o seu posto de traballo na residencia de anciáns *Bellavista Care*, en Priegue, Nigrán. Purificación foi a candidata ás eleccións sindicais pola CIG nas votacións do 10 de Maio. Ao ofrecerlle o diñeiro, rexeitouno, e pediu que lle presentaran o despedimento por escrito. Tres horas despois déronlle o papel.

Houbo moitas dificultades para celebrar as eleccións sindicais na residencia *Bellavista*, xestionada por unha familia, composta polos pais e tres fillos. Ali traballan 29

persoas, sete delas fixas. A residencia é totalmente privada. Cando a CIG se presentou na residencia para entregar o preaviso de eleccións, prohibíronlle a entrada. Non puideron falar cos traballadores e celebraron unhas eleccións o 5 de Maio perto da empresa, pero fóra, nas que os traballadores votaron a Purificación como delegada. Con estes resultados, a central nacionalista acudiu á Inspección de Traballo para que mediara cos propietarios de *Bellavista*. Finalmente, conseguiron, coa supervisión dun inspector, celebrar as eleccións o día 10 resultando gañador o candidato da empresa, un traballador contratado.

"As ameazas aos traballadores foron moi duras, desde despedilos até arruinar negocios da súa familia", conta Consuelo Martínez, secretaria comarcal da CIG-Saude. Tamén deron consignas aos empregados para que non tivesen trato con Purificación Álvarez, que despois duns días de descanso, veu como os seus compañeiros non lle falaban ao reincorporarse.

Purificación, que traballa na residencia desde hai tres anos e que ten un contrato indefinido, é encarregada e acompaña aos vellos residentes cando teñen necesidades como mercar roupa

ou sacar cartos do caixeiro. Os donos argumentaron para o seu despedimento que lles quitaba cartos a eles e á empresa. A Inspección de Traballo pediu á familia que xestionara *Bellavista* que reconsiderasen a súa postura, pero negáronse. O Xoves 3 de Xuño, Purificación e os seus compañeiros da CIG vanse concentrar diante da residencia para pedir a readmisión. O día 9 celebrárase o acto de conciliación. "É improbable que se resolva algo, como moito apareceran de novo coa oferta do medio millón de pesetas. Así que temos que ir a xuízo", sinala Consuelo Martínez.

A antiga Mesa de HB nunha das súas últimas comparecencias públicas.

JON URBE

Presións mediáticas e intoxicacións informativas antes de coñecerse a decisión sobre a excarceración

A ponencia do Tribunal Constitucional queda en minoría no recurso da mesa HB

B. LAXE

As deliberacións do Tribunal Constitucional sobre o recurso de excarceración da Mesa Nacional de Herri Batasuna collen un novo rumbo despois de quedar en minoría o texto da ponencia presentado polo maxistrado Jiménez de Parga. O presidente do Tribunal, Cruz Villalón, manifestou que están abertas todas as posibilidades. O pleno designou ao maxistrado Carles Viver para que elabore unha nova ponencia. Alguns medios de comunicación presionaron para que o tribunal impedise a excarceración dos dirixentes abertzales.

Os maxistrados do Tribunal Constitucional non están dispostos a que no Estado español se reinstaure o delito político co seu abenzoamento. Este era, no fondo, o que defendía a ponencia redactada polo maxistrado do constitucional Jiménez de Parga (nomeado a proposta do PSOE), que se pronunciaba contra a excarceración da Mesa Nacional de HB. Polo menos 7 dos 12 maxistrados pronunciáronse en contra de aplicar unha norma xurídica ao servizo dunha estratexia política concreta, sobre todo ante o risco, máis que probábel, de que o Tribunal de Estrasburgo lle dea a razón á defensa e condene ao Estado español.

Os que defendían manter a condena dos dirixentes de HB, quedaron en minoría. Enténdese agora a filtración informativa do 26 de Maio. Era o derradeiro recurso que lle quedaba ao maxistrado Jiménez de Parga para tratar de evitar a derrota da súa ponencia. A finalidade desta filtración, que daba por sentado que o posicionamento maioritario era contrario ao recurso de HB, "era acabar co debate interno, pois era arriscado continuar deliberando, pois as teses do ponente eran cada vez menos convincentes, polo que precisaban transmitirle urxentemente á

opinión pública que xa existía unha sentenza ou, cando menos, anunciar un fallo determinado", segundo Iñigo Iruin, advogado do recurrentes.

A publicación dunha hipotética sentenza non existente, convertía en real o que aínda estaba en discusión, limitando, deste xeito, a marxe de manobra dos membros do Tribunal Constitucional. Era urxente, segundo Iruin, "impedir que as posturas contrarias ao resolto polo TC hai ano e medio atopasen novas adhesións".

Esta estratexia é denunciada tamén por Javier Pradera, xefe dos editorialistas de *El País*, e nada proclive ás teses naciona-

listas. Pradera afirma nunha súa columna no rotativo madrileño do 2 de Xuño que "alguns xornalistas dedicáronse a filtrar o borrador da sentenza preparada por Jiménez de Parga, a vaticinar o irremisíbel apoio do TC á súa proposta de rechazar o amparo e a responsabilizar ao presidente, Cruz Villalón, polo retraso da adopción do fallo".

Pradera denuncia "esta sectaria estratexia político-partidista de mediatización do TC", acusándoa de manexar unicamente "criterios políticos" e rexeitando "as razóns xurídicas en favor da coincidencia ou discrepancia da sentenza recorrida".

Esta estratexia era evidente

desde que, a pasada semana, Isabel San Sebastián, persoa moi próxima ao Ministerio do Interior, tanto na etapa socialista como agora, coaccionara abertamente aos maxistrados requiríndolles unha publicación inmediata da sentenza que confirmara a condena dos 23 membros da Mesa de HB. "Máis dun maxistrado ten medo físico, medo físico e real, medo puro e duro", escribía no ABC o 20 de Maio esta xornalista.

A case totalidade dos medios utilizaron a filtración da ponencia ao ABC, que daba por segura a ratificación da condena, poñendo en evidencia non só aos autores desta filtración, senón a estratexia mediática. Nengun medio, agás *Gara*, barallou a posibilidade de que, como sucedeu, a ponencia pudea ser rechazada. É máis, despois do despliegue informativo en xornais e emisoras de rádio, despois da ledicia dos tertulianos, a verdadeira decisión dos tribunais non apareceu en portada e só foi difundida, pola maioría dos xornais a unha columna, ou foi rexeitada abertamente, como ao caso do ABC, remitíndose a "sagrada unidade de España".

É preciso preguntarse polas razóns que, cun proceso de paz aberto en Euskadi, certos poderes españois seguen a teimar en ter encadeados aos membros da mesa de HB. Non hai que esquecer, para entender este proceso, "que a condena é a plasmación dun xeito de entender a resolución do conflito político que vivimos, ao que algúns non queren renunciar", afirma Iñigo Iruin. O advogado de HB afirma que esta sentenza ten, cada vez, "máis transcendencia política. Unha sentenza absolutória dos *mahakides* fortalecería o proceso político cara a paz e a democracia en Euskal Herria, entre outras razóns porque, previsiblemente, pódese levar por diante ao nefasto ministro do Interior, Mayor Oreja". ♦

A. EIRE

Serra anuncia a volta do militarismo

Os tempos do pacifismo acabáronse. O Estado español voltará a primar ao seu exército, agora profesionalizado en todos os seus estamentos. O actual, deseñado para a represión interna, xa non serve. É precisa unha estrutura militar que poda intervir máis alá das nosas fronteiras. E actuar no exterior leva consigo o transporte das tropas, dos pertrechos e o seu aprovisionamento, algo que hoxe non podemos asegurar. Por eso os orzamentos para armamento van aumentar até porse ao nivel de países como Inglaterra, Francia, Alemaña ou os EEUU. Superarán, de novo, nun tercio, aos de Educación, porque o Exército encargarase de educar aos xóvenes.

Non é un razonamento propio, senón declaracións do ministro de Defensa, Eduardo Serra, á *Ser*. A xustificación dada foi que Europa e os EEUU non ian seguir a pagar a nosa paz, valor supremo que seica se dispón a defender o nova OTAN. Este delegado das empresas armamentísticas españolas non explicou que o grande negocio deses países cos que realizou a comparanza, está, precisamente, na industria armamentística. Tampouco se referiu, nen llo preguntaron, de que era necesario defendernos. Pero o novo concepto de defensa mundial, despois de apoderarse da palabra paz, que ven a significar hoxe o mesmo que *imperialismo* cando a Guerra Fria, está dirixido a establecer unha área, cada vez máis grande, até máis alá dos Urais, de predomnio económico americano. Agora aínda andan por Iugoslavia, con moitos da chamada esquerda apoiando. Pero a mesma OTAN reconece que, pésie aos xornalistas mercados, aos medios occidentais maioritariamente ao seu servizo, aos espías fabricando probas falsas, a maioría non os cree. Non todo está perdido, aínda lle falla algo. ♦

Os avogados cataláns por unha regulación propia

Os preparativos do II Congreso da Avogacía Catalana, que se celebrará no vindeiro outono, inclúen a pretensión dunha regulación propia á marxe do Estatuto Xeral da Avogacía. A iniciativa responde á necesidade de regular "de forma moderna e sistemática" esta profesión. Segundo os letrados cataláns, a normativa actual "está ancorada no modelo de avogado do século pasado", o que provoca que moitos aspectos das normas que regulan esta actividade sexan "letra morta". O Código da Avogacía Catalana que xurda do Congreso será presentado á Generalitat para a súa aprobación, xa que o Goberno catalán ten competencias en materia de coléxios profesionais. ♦

Ibarretxe no Día da Galiza en Euskadi

Como todos os anos, o lehendakari basco, neste caso Juan José Ibarretxe, participou no XIV Día de Galiza en Euskadi, que se celebrou o Domingo 30 de Maio e estivo organizado pola Irmandade de Centros Galegos do País Basco. Ao dirixirse ao público, Ibarretxe pediu aos galegos da diáspora que estendan polo mundo o desexo de vivir en paz dos bascos e fixo un canto á mestizaxe cultural que se dá entre os bascos e os galegos en Euskadi. Para o lehendakari, actividades como a celebrada en Bilbo son "un exemplo de convivencia". A este acto tamén asistiu o anterior lehendakari, José María Ardanza, habitual nas celebracións da comunidade galega que reside no País Basco. ♦

O Goberno ascende a xeneral a un militar golpista

O Goberno central ascendeu a xeneral a Juan Cañadas, un dos asinantes do *manifiesto dos cen* de 1981, redactado contra a prensa e a prol dos golpistas. O ministro de Defensa asegurou que no momento de proceder ao nomeamento descoñecía o pasado golpista de Cañadas, pero unha vez escoitadas as críticas ratificou a súa decisión e confirmou ao xeneral no seu posto. Segundo Eduardo Serra, o Ministerio tivo en conta a folia de servizos e os informes preceptivos. Durante dos gobernos do PSOE, o Executivo tamén empregaba informes do CESID para ascender aos militares. ♦

GUERRA NOS BALCÁNS

A SANTA ALIANZA E OS SEUS SERVOS

ALAIN BADIOU

Case non hai razón nestes tempos para aledarse de ser francés. O noso exército serve de raquíctico corpo de cipalos nunha expedición de castigo imperial, e nós fornece-mos o continxente máis considerábel de plumíferos limpabotas da devandita expedición. Sen dúbida non se ten visto, desde a guerra de 1914-18, tanta xente en pantuflas exortar a bombardeiros e granadeiros a facer que reine a orde moral entre os bárbaros balcánicos. Até o derradeiro sérbio e até a derradeira pedra de Prístina ou Belgrado non saciarán os nosos "pensadores" a súa sede humanitaria na prensa distinguida.

Por suposto, os poderosos sempre esmagaron baixo a bandeira da moral, da relixión e do dereito aos que os molestaban. Non hai conquistador sen crego aportando a verdadeira fe, nen colonialista sen importación a golpe de látego, entre os caníbales, da civilización avanzada, nen paracaidista torturador sen argumentación occidental contra a subversión comunista. Esta vez, sen embargo, causará tristeza saber que o papel de fornecedor das santas razóns para a violencia núa é desempeñado, a escala planetaria, polos ideólogos franceses.

Eles dinnos que estan contra o mal absoluto, a limpeza étnica. Mais quen entón, neste interminábel desmembramento da construción titista dunha Iugoslavia federal, representa unha causa diferente á das étnias? Aos nosos furiosos da moral descubríselles sucesivamente unha paixón polos nacionalismos esloveno, croata, bosniaco e hoxe kosovar, e pretenden darlle unha lección ao mundo sobre as divisións étnicas?

O nacionalismo sérbio non vale nada. Sen embargo, en que é peor cós outros? Máis grande, máis espallado, máis armado, sen dúbida tivo máis ocasións para exercer a súa paixón criminal. Mais isto só é unha cuestión de circunstancias. Cando, armados até os dentes polos norteamericanos, os croatas se abalanzaron sobre a Krajina, onde os sérbios eran maioritarios, houbo douscentos mil refuxiados sérbios en poucos días. Viuse que os nosos dignatarios da ética xornalística propuxesen o bombardeo inmediato de Zagreb? Supoñamos que mañá o UCK dos nacionalistas kosovares tome o poder, quen se imaxina que vai ficar un só sérbio en Kosovo? Fóra da retórica victimaria, non temos visto, até hoxe, unha boa razón política para preferir o nacionalismo kosovar (ou croata, ou albanés, ou esloveno, ou musulmán-bosniaco) ao nacionalismo sérbio.

Si, compre declarar que un Estado moderno non pode, de ningún xeito, fundarse na étnia, na relixión, no costume e noutros ingredientes do nacionalismo reaccionario. E, digámolo de paso, o Estado de Israel non máis que Sérbia ou Croacia. Pero compre aplicar esa regra política uniformemente e concluir así: a única construción racional na rexión era a Iugoslavia federal de Tito, axudada polo espírito de resistencia aos nazis e pola disciplina comunista. Todos os que puxeron en marcha o seu desmembramento son depuradores étnicos. E os nosos limpabotas imperiais, aos que lles fai falta de cotío unha boa ración televisiva de desgracia kosovar para manter a unión dos civís tras as tropas, son os piores de todos. A súa especialidade (eles deixan a outros a bomba e o coitelo) é o tráfico de vocablos.

O xeneral norteamericano Wesley Clark, máximo responsable militar da OTAN nos Balcáns, saúda a Milosevic en Setembro de 1997.

Trátase de construír nas palabras unha relación inexistente no real. Quen pode crer por un só segundo que o obxectivo de guerra dos Norteamericanos e da OTAN sexa o Dereito, a Xustiza ou a Humanidade? Quen pode imaxinar que hai entre estes obxectivos de guerra e a sorte das xentes desda rexión unha relación razoábel? É o exército americano o esteo invencíbel dos dereitos dos povos? Viuse isto no Vietnam e mesmo no Golfo ou en Cuba. E o exército francés? Perguntémoslles aos alxerianos, e mesmo aos ruandeses. Dos ingleses, pode un informarse en Irlanda. No tocante aos alemáns, no que se refire a bombardear Belgrado, xa o teñen feito, como os italianos. Facer crer ao mundo que a destrución de cidades, de pontes, de estradas, de fábricas, de mercados, de escolas dun país enteiro é unha acción "moral" indica o que é esa moralidade: unha mentira imperial para conciencias envilecidas e servís.

Unha invención verbal particularmente divertida é a do *direito de inxerencia*. Nos feitos, iso quere dicir: é léxítimo que o poderoso boure duramente no feble, que os Ocidentais se encarnicen con calquera que non os obedeza puntualmente. Non é bo ser pequeno e feble nos tempos que corren, porque se van *inxerir* na vosa casa, e vades ver de que xeito! E por riba, estando a moralidade da banda do forte que boure duramente, poderedes vaticinar etnicamente sen o menor risco. Todos son benéficos.

Tráfico de palabras, sempre: a que encubrimentos de infamia están aínda referidas as palabras *Europa* e *Occidente*? Mais *Occidente*, hai só uns anos, non era o nome dun grupúsculo fascista?

Hai deste xeito recalificacións nominais.

É hora de dicir de que se trata verdadeiramente. Ao día seguinte da euforia financeira que arebatou a Europa ao anunciarse o nacemento do seu sobérbio euro, os americanos querían mostrar que na mesma Europa, e singularmente no que concirne á expansión cara o Leste, ficaban como os amos absolutos. Éralles moi útil facer lembrar que, para o que non era máis ca unha sinxela operación de policía aérea sobre un pequeno país teimudo, a famosa Europa só se compuña de cipaios implorando o mando imperial americano.

Cumpría tamén pechar toda a rexión polo Sul, ter a ollada posta nas rutas petrolíferas da zona do Caspio, soste o portavións turco. Finalmente, a ocasión para instalar bases en Albánia non é algo que se poida rexeitar. Máis importante aínda: vaise comprobar até que punto se pode humillar aos rusos, e tamén, de paso, aos chineses. E despois, á fin da *crise*, como nos bos vellos tempos, con estes mes-

mos rusos vai ser cos que se vai deliberar e arranxar a cuestión. Europa non é tomada en consideración. Os obxectivos de guerra dos americanos son no fondo moi importantes e moi léxíbeis, aínda que, entendámolo ben, non teñan nada que ver coa moralidade, a democracia ou a sorte dos habitantes da rexión. A boa xente, léxítimamente impresionada pola violencia da situación poderá dicir: o seu parecer é entón que cumpriria non facer nada? A miña resposta é certamente delicada de soste, mais é moi clara. Si, exactamente. Nada era máis necesario que non intervir.

En absoluto por razóns pacifistas, senón porque unha intervención militar supón condicións políticas que non estaban reunidas de ningún xeito. E cando as condicións políticas non se encontran reunidas, entón a intervención non é estritamente máis que unha violencia suplementaria, que agrava a situación e serve a propósitos inconfesábeis.

Non cumpría intervir, era necesario ter o sangue frío político de non facer nada, porque a situación no seu conxunto -incluídos os actores *occidentais*- apoiada só en proposicións de desmembramento étnico, toda intervención militar agrava considerábelmente esa situación. Tense visto e vaise ver aínda máis. De certo, Milosevic é un nacionalismo bestial, como todos os seus colegas de Croacia, de Bósnia ou de Albánia.

Mais isto non cambia nada os feitos: despois da intervención da OTAN, hai máis refuxiados, máis mortos, incomparábelmente máis destrucións e desgracias. Non porque esta intervención fose "mal concibida" senón porque o seu principio mesmo, ao non propor nengunha outra solución política verdadeira e agochando baixo a retórica moralizante propósitos inconfesábeis, estaba viciada.

A situación na ex-Iugoslavia é miserábel, mais esta miséria debe ser deixada aos seus actores locais. Como moito podemos facerlle un chamamento á xente da rexión, calquera que sexa a súa *etnia* ou a súa nacionalidade, para que conciban desde o presente a reconstitución dunha federación balcánica, para que se reunan con este fin, para que combatan continuamente todos os nacionalismos.

O primeiro movemento dunha iniciativa deste xénero será rexeitar toda intervención militar exterior.

É hora de devolverlle o seu brillo aos principios que rexiron a verdadeira época das liberacións nacionais: só contando coas súas propias forzas un povo pode arranxar os seus propios asuntos por medios políticos. E, neste camiño, pequenos povos poden actuar independentemente das grandes potencias. Pretextar as dificultades e as violencias de tal proceso para impor a lei dos bombardeos, das ocupacións e das bases militares non é nunca máis ca ratificar a inmovilidade do mundo, tal como as grandes potencias que se benefician con iso, e elas soas, sempre soñaron conxelala, baixo o nome de *orde mundial*.

Nengunha lóxica "victimaria" nos vai facer consentir unha Santa Alianza. A época, sabémolo, é contrarrevolucionaria. Non é unha razón para venderlle a pruma e o pensamento.

Houbo unha Iugoslavia, a que se citaba como exemplo en materia de independencia e de proxección mundial, a Iugoslavia de Tito. Que os pobos se inspiren nela e que, se é preciso na confusión, na noite, na longa errancia, e no pensamento difícil, e na violencia, e na duración do tempo, a reinventen para hoxe. Que se lles deixe, no seu espazo, facelo. O resto non é máis ca brutalidade imperial e reacción planetaria, baixo a carauta detestábel da moralidade. ♦

ALAIN BADIOU é filósofo. Este artigo foi publicado en *Le Monde*, o 20 de Maio de 1999. Tradución de Emilio Arauxo e Luís Martul.

Olga Lucía Marín e Juan Antonio Rojas

'Aos EEUU gostaríalles fumigar Colombia, por razóns humanitarias'

MANUEL VEIGA

Esta entrevista tivo lugar o mesmo día que se coñeceu o anuncio de dimisión do ministro de Defensa colombiano e de 17 xenerais do exército en protesta polas negociacións que están a levar o presidente Pastrana e as Forzas Arma-

das Revolucionarias de Colombia (FARC). Neste día, 27 de Maio, cúmprese tamén o 35 aniversario da batalla de Marquetalia, departamento de Tolima, cando 16 mil soldados se enfrentaron a 48 campesiños, 46 deles homes e dúas mulleres.

P. BERGANTIÑOS

Olga Lucía Marín e Juan Antonio Rojas, representantes no exterior da guerrilla colombiana, chegaron a Galiza convidados pola Organización de Solidariedade cos Povos de África, Asia e América Latina (OSPAAAL) e máis polos Comités de Solidariedade con América Latina (COSAL). Cando os Estados Unidos están a bombardear un país europeo, preguntámoslle se Washington é capaz de manter a tensión en varias frentes ao mesmo tempo.

Juan Antonio Rojas responde con dados: "En Colombia hai nestes momentos 300 asesores norteamericanos, ultimamente investiron 400 millóns de dólares en axuda militar e outros 289 millóns no que eles chaman axuda contra o narcotráfico".

"O 3 de Marzo de 1998 —engade Rojas— o comandante do Exército Sul dos Estados Unidos estivo en Colombia e presentou un documento. O máis importante do que se decía nel era que as FARC tomarían o poder en cinco anos. En realidade foi un pretexto para ir falar con Venezuela, Chile, Perú e Arxentina, avisalos do perigo de desestabilización que corría América Latina e pedir a creación dunha forza multinacional disposta a intervir en Colombia. O que máis caso lle fixo foi Carlos Menem, pero o exército arxentino dixo que non, que xa tivera bastante coas Malvinas.

Despois dese fracaso intentaron crear tensión na nosa fronteira, chegando a formar grupos de bandoleiros aos que logo acusaban de pertencer as FARC".

Ademais do temporalmente fracasado intento de constituir unha forza multinacional, os Estados Unidos veñen preparando desde hai anos un pretexto "humanitario" que xustifique a intervención. Neste caso trátase da loita contra o narcotráfico. "É a nova carta que teñen para entrometerse, despois da caída do muro", sinala Rojas.

Un combate de medio século

Olga Lucía Marín lembra, sen embargo, que as guerrillas de Colombia son de tempos máis recuados que os narcos. "Nos anos coarenta foi asesinado o líder liberal Jorge Elieser Gaetán. O Partido Liberal para defender a vida dos seus líderes e moitas familias desta mesma tendencia, algunhas delas con propiedades agrícolas, para defenderse da represión conservadora, organizaron unha resistencia guerrilleira, que se veu sumar á dos campesiños comunistas que loitaban contra os grandes terratenentes que os asasinaban en masa para arrincarlle as terras. Anos despois os liberais pactaron co ditador Gustavo Rojas Pinilla, pero algúns liberais e sobre to-

do os comunistas dixeron que non se fiaban e non entregaron as armas. Entre estes liberais que se uniron aos comunistas estaba Manuel Marulanda Vélez, actual líder das FARC. Várias rexións agrícolas de Colombia sobreviviron decepadas do Estado, administradas polas guerrillas. Pero eran os anos da guerra fría e os norteamericanos viron representada nestas comunidades a ameaza comunista. Ese foi o pretexto para emprender no 64 o ataque de Marquetalia. A matanza sen embargo criou conciencia noutros asentamentos agrícolas, como nos de Rio Chiquito. A loita non podía ser xa só pola terra, había que organizarse, buscar a solidariedade doutros e loitar polo poder, así nacen as FARC que como ve tiveron unha orixe independente, nunca se subordinaron á URSS, nen a Cuba, por iso non se viron afectadas pola caída do muro".

A fumigación de Colombia

Juan Antonio Rojas volve ao problema do narcotráfico. "Colombia nunca foi produtora de alucinógenos como Perú ou Bolivia. En Colombia estas producións empezaron nos 70 coa marihuana, debido ao alto consumo que había nos Estados Unidos. Na actualidade a marihuana xa non se produce porque son os propios norteamericanos os que controlan a

industria. Hai cervexa de marihuana, cigarros de marihuana, perfumes de marihuana, comestíbeis de marihuana e tecidos de marihuana. O negocio da droga move 700.000 millóns de dólares anuais en todo o mundo e o 40% son lavados en bancos dos Estados Unidos. Os produtos químicos necesarios para procesar a folia de coca e convertila en alucinógeno, a acetona, o eter, o permanganato e algun outro, están en mans de Estados Unidos. Para eles o negocio é dobre: producen os químicos, véndenos en Colombia, despois importan a coca e póñena no mercado, quedándose cos beneficios. Os carteles da droga en Colombia están moi vinculados á vida política. Na actualidade segue en marcha o Proceso 8.000 que ten investigados a políticos, empresarios, militares e financeiros. A consecuencia deste proceso xa foi condeado un ministro de defensa de Samper. Hai tamén varios deputados do Partido Liberal e do Conservador detidos por isto. Pero hai ademais casos moi chamativos: en Outubro do ano pasado, a policía norteamericana atopou 500 quilogramos de cocaína e dous de heroína nun avión das Forzas Armadas de Colombia, pero paradoxicamente non houbo nengun detido. Na actualidade os carteles da droga non producen coca. Non teñen grandes cultivos. A maioría das

plantacións son pequenas, dunha hectárea ou dúas, e están en mans de campesiños que non teñen outra alternativa para sobrevivir. Os intermediarios cómpranlle ao campesiño, logo venden a outro intermediario máis grande e ese aos carteles, como o de Pablo Escobar, que á súa vez están vinculados a políticos, financeiros, etc. A alternativa de Estados Unidos é a fumigación con defoliantes o que acabaría coa flora e a fauna. Nós, en cambio, o que pensamos é que o problema da droga só se pode resolver con medidas económicas e sociais".

'A guerrilla nunca se disolverá'

Ao longo do século as negociacións entre goberno e guerrilla acabaron sempre no incumprimento dos acordos e na matanza. En 1985, as FARC entraron en conversas co presidente Belisario Betancourt, houbo unha tregua e a guerrilla tratou de constituir unha organización política, a Unión Patriótica. Máis de 4500 dirixentes e líderes locais desta forza política caeron asesinados, en pouco máis dun ano. En 1990, o presidente Virxilio Barco negociou con outra organización guerrilleira, o M-19. Aos tres meses mataban ao seu líder Carlos Pizarro. En 1991 Gaviria conseguía desmovilizar ao EPL, a unha parte do ELN, ao grupo indíxena Quintanillame e aos troskistas do PRT. "A experiencia tampouco trouxo nada nada bon", senténcia Olga Lucía Marín. "Matáronos".

Igual sucedera no 48, no 53, no 57. Perguntamos como é posíbel estar a negociar de novo a paz, con eses antecedentes. Juan Antonio Rojas responde que "a paz é sempre unha aspiración, pero nestas circunstancias nos poñemos unhas condicións. A entrega das armas non se discute. Mesmo aínda que haxa cambios estruturais non nos desarmamos. Se se abren vías políticas, as FARC quedan nun segundo plano, pero non se disolverán".

Ese tránsito á política xa comezou coa creación do Movemento Bolivariano. Bolívar é un líder que inspira sempre. O movemento está crescendo, implicando a campesiños, a clases medias, obreiros e mesmo pequenos e medianos empresarios "que arelan a paz, pero tamén que haxa reformas a fondo: un cambio na doutrina de seguridade nacional do exército, unha reforma da xustiza [hoxe actúan os xuíces sen rostro], unha reforma agraria con distribución da terra, pero tamén con préstamos e subsidios para os agricultores, porque non é só un problema de terra, senón de facela rentábel e de poder vivir dela".

Mais, polo de agora, o Movemento Bolivariano organízase de forma clandestina. Os seus membros non saen na prensa por temor a novos asasinatos por parte dos militares ou dos paramilitares, como os grupos que organizou Gaviria, o home paradoxicamente ensalzado por García Márquez en *Noticia de un secuestro*.

O máis curioso de todo é que Colombia é un país rico. "Ten ouro, prata, platino, cobalto, banana, café —comenta Juan Antonio Rojas— e 25 millóns de pobres, entre unha poboación de 40 millóns de habitantes". ♦

Tínhamos un problema e xa está solucionado

J. M. Aznar

Pasou desapercibido cando debería ter causado alarma. Manuel Soto, ex-alcalde de Vigo e hoxe testeira dunha candidatura independente, ameazou con recuperar a **movida**. Horror! Nun lapsus freudiano empatou esta idea coa de reducir o uso de drogas. Para que ninguén mal interprete de que ia aquilo. Esnifante!

Outro de Vigo. Xan Corral, candidato do PP (o actual alcalde tamén *popular* foi defenestrado) ven de prometer: "Coa miña axuda notaredes o cambio desde o principio". Home, si. Que o PP é unha **novidade!**

En Calvos de Randín, Antón López, médico, cabeza de lista do PP e Antón Rodríguez Alonso, vicexefe de *Caixa Ourense* e segundo da lista, alcumados *os antóns*, dedícanse a ameazar aos membros da candidatura que presenta, por primeira vez, o BNG. Ameazas para o que vote mal e postos de traballo nas brigadas contra incendios e outros choios menores para os que se porten ben. Claro

Dioxinas en Bélxica: un aviso a SOGAMA

Dous Ministros demitidos en Bélxica, —o de Sanidade e o de Agricultura—; a inmovilización por parte de Bélxica e da Unión Europea de toda a produción de polos, ovos, mahonesas, pastas e demais ovo-derivados procedentes de Bélxica; ou que Francia tivese decretado a suspensión de toda actividade en trinta explotacións avícolas do Norte do país ven a constituír, para toda a opinión pública, un indicador máis da elevada toxicidade destes cloroderivados que se forman principalmente, —de entre outros varios procesos químicos—, a partir da combustión das basuras (da materia orgánica) en presenza de cloro ou derivados do cloro como sal de cocina ou plásticos.

Un indicador máis da elevada toxicidade destes cloroderivados que se forman principalmente, a partir da combustión das basuras.

[Ao respecto do poder contaminante destas dioxinas debemos de recordar:

■ primeiro: que o límite máximo permitido nos fumes resultantes da incineración é extraordinariamente pequeno (menos dunha dezmillonésima parte de gramo en cada metro cúbico;

■ segundo: que se trata de compostos moi estábeis e bioacumulativos, que se van acumulando através da cadea alimenticia; e

■ terceiro: que a súa eliminación dos gases das cheminés é imposible e mesmo a súa análise para controlar o nivel de emisións é extraordinariamente complexa e imposible de facer en réxime continuo.]

Ao mesmo tempo, —con independencia de cal teña sido, ao fin, a orixe desta contaminación por dioxinas dos piensos de alimentación—, debéra de constituír un aviso máis dos riscos que corre a saúde de todos nós e a economía das nosas explotacións agrarias cun proxecto de incineración do lixo como o que queren impoñernos SOGAMA e a Xunta de Galiza: os concellos, —adscritos ou non ao Plan SOGAMA—; as Conselleiras de Maio Ambiente, de Agricultura e Sanidade; o propio goberno da Xunta, e a opinión pública en xeral deberan tomar boa nota de todo iso para, —tal como vimos solicitando dende o ecoloxismo e seguindo o exemplo de Comunidade como València ou Madrid e, en Galiza, de Concellos como os do Morrazo, do Barbanza, da Mancomunidade da Coruña e da Coruña—, abandonar a incineración dos RSUs e, no seu lugar, promover un Plano baseado na compostaxe co cal, —ademais de evitar graves riscos pra a saúde e a economía de todos nós—, estaríamos a promover un Plan de Tratamento do lixo moi

to menos costoso e máis en coherencia coa Directivas da Unión Europea: aínda estamos a tempo e recomendamos que isto sexa tido en conta á hora de emitir o voto o próximo 13 de Xuño.♦

DANIEL LÓPEZ VISPO (ADEGA)

Reeditar en CD

Agora que está de moda a música galega, con todas as ta-

chas de normalización nos seus diversos ámbitos, quero facer unha petición.

Existen varias casas discográficas que publicaron música galega, sobor de todo, na década dos setenta e a primeiros da dos oitenta. Unhas reeditaron traballos de Milladoiro, Amancio Prada, Uxía, Na Lua, L. E. Batallán, Doa... Outras non. Refírome concretamente a discos de Emilio Cao, Benedicto e Xocaloma nos selos Zafiro/Gimbarda. Fuxan Os Ven-

tos na Philips, agás "Sementeira" que felizmente si. E outros como Suso Vaamonde ("Nin rosmar un laído") en Movieplay/Fonomusic e Diapasón ("Limiar..."). Jei Nogueiro coas súas "Cantigas da Fradería" (tamén en Movieplay).

Un servidor sentiríase moi a gusto se todas estas gravacións fosen reeditadas en CD, polo pracer que lle outorgaría escoitalas coas novas tecnoloxías e porque as gravacións que teño xa están un tanto deterioradas.

Gostaría de que se editasen en CD certos discos dos setenta e primeiros oitenta.

Ao mesmo tempo, sería unha oportunidade inmejorable para dar a coñecer ás novas xeneracións as cousas que se fixeron hai dúas décadas e que xa representan a historia e a tradición musical máis cercana e non sempre debidamente atendida.

Todo isto non creo que lles cause perxuro ás empresas discográficas senón máis ben posibles beneficios. Polo que lles quedaria moi agradecido.♦

ANTÓNIO VÁZQUEZ TIERRA (BIZKAIA)

A orixe do fascismo

É ben triste ver que nestes tempos de dominio *popular*, algúns políticos adicanse a perder o tempo nun intento van de desprestixiar o nacionalismo polo método das máis ridículas falacias. Se cadra a mentira máis inxusta sexa a de vencellar o nacionalismo co orixe do fascismo. É un erro grave facer este tipo de afirmacións, o nacionalismo, o liberalismo e o socialismo teñen o mesmo berce: a matriz cultural da revolu-

CLAUDIO LOPEZ GARRIDO

Primas

O facto de que terratenentes, altos cargos do MAPA e malandros se aproveitem das primas agrícolas, ou que a responsabilidade da súa percepción se deva ao deficiente control das Comunidades Autónomas, é menos grave que a propia perversom dum sistema do que só se criticam as consecuencias, previstas, da súa aplicación. De facto, aumentar o volume das axudas da PAC é unha proposta de todo programa electoral.

Em teoría, as primas agrícolas tratam de amortecer a queda dos prezos e de manter o nivel de renda dos produtores. Na realidade, como as axudas están ligadas ao tamaño, o 80% vai parar ao 20% dos agricultores (os máis grandes), o que acentúa a diferenza de competitividade, a concentración geográfica da produción e a súa intensificación, e facilita a eliminación dos pequenos.

No linho, como antes no girassol, o importante nom é producir senom justificar a prima. No caso do barbeito, cobra-se por nom traballar. Este sistema nom se vai manter indefinidamente, tanto polos acordos subscritos sobre o Comercio internacional, como polas exigencias doutros sectores en crise, com maior peso demográfico e político, e das fantasías militaristas. A súa desaparición significará a falencia de todo o tinglado montado, artificialmente, à sombra dos subsídios.

A PAC persigue o ajustamento das estruturas agrarias às condicións dumha economía globalizada, que supóm unha nova divisom internacional do traballo, e terá que contemplar a integración dos Países do Leste, aos que irám destinadas boa parte das actuais axudas. Polo que nos afecta, cumpre salientar que estes países podem ofrecer o leite quase à metade do prezo de Holanda, França ou Alemaña.

De todos os xeitos, a questom das primas agrarias nom difire do que acontece com os fondos para cursos-simulacro, edicións-fantasma, jubilações antecipadas ou compensações às companhias eléctricas. Assí que, quem esteja livre de prima...♦

ción francesa (1789), naméntes que o fascismo independentemente da forma na cal xurda (racismo, nazismo, patrioterismo, fundamentalismo relixioso, militarismo) non deixa de ser unha especie de "reación feudal" contraria ás reformas progresistas das diversas sociedades da humanidade. Un dos primeiros ideólogos do fascismo foi Joseph de Mastrie feroz crítico da ilustración, do racionalismo, da revolución francesa e partidario do absolutismo máis teimudo, do escurantismo máis abxecto, do desigualitarismo máis odioso e favorábel ás guerras (doutrina da violencia de orixe divino). De feito as teorías de Mastrie gardan unha curiosa semellanza co fascismo do século vinte. O fascismo resulta ser unha práctica política anterior aos postulados do nacionalismo. O nacionalismo ten por alicerce un acordo legal instaurado por procedementos democráticos (Rousseau), e o seu obxectivo é a toma de conciencia dos dereitos do povo para proceder a transformacións progresistas. Os propósitos do fascismo son ben diferentes, represión policial no interior e guerra imperialista no exterior.

Neste século corresponderíalle ao "Xudas" de Mussolini iniciar a política do fascismo en Europa. É certo que Mussolini foi membro do partido socialista italiano, pero axiña ía venderse aos diñeiros da ultradereita, traizoando a seu país expoñéndose ao servizo das potencias imperialistas franco-británicas para meter a Italia na primeira guerra mundial (subornos do Quai D'Orsay dados por Marcel Cachin para fundar o periódico *Il Popolo d'Italia*), de contado Mussolini recibiría xenerosas doazóns dos grandes grupos de financeiros e de terratenentes para os cales a entrada na guerra de Italia representaba un ventaxoso negocio. A maioría da poboación italiana (católicos e socialistas) era contraria a participación na contenda, de modo que a de-

magoxia Mussoliniana prestou un grande servizo aos capitalistas para meter a Italia na guerra pola porta traseira.

De 1915 a 1918 morreron cincocentos mil italianos, ficando Italia arruinada polo gasto bélico, foi o primeiro grande éxito do fascismo. ♦

GONZALO BLANCO VÁZQUEZ
(OURENSE)

Albania-Galiza

Canallada, repulsa e vergoña, son os únicos calificativos que merece a venda do sector lácteo galego a empresas de fora de Galiza, e todo grácias a nefasta xestión, unha vez máis, do goberno da Xunta que todo o que toca convérteo en despilfarro e terra queimada. Esixo a inmediata recompra do sector lácteo e das nosas empresas.

Galiza estase a converter nun satélite fora de órbita, irrecuperábel no espácio-tempo mentres o máximo responsable da Xunta de Galiza veranea por Austrália, coma se nada, alleo a toda polémica. Estase a proceder a albanización sistemática de Galiza e a venda do patrimonio, convertindo a rexión na máis pobre de Europa. Un novo mandato municipal e autonómico do PP "de G", terá gravísimas consecuencias para o futuro benestar de Galiza e as súas xentes. Apelo a sensatez do povo galego para recoñecer cal é a realidade, e mostre o relevo aos actuais gobernantes, cuia desastrosa xestión hipoteca a longo prazo o futuro dos nosos fillos, fagámolo por eles. Castelao e outros galegos ilustres amantes do seu país sentirían hoxe verdadeira vergoña polos nosos gobernantes, eles soñaron unha Galiza próspera e libre que nós temos que construír, debemos permanecer despertados.

Polo demáis destacar o ridículo empeño do Xaime Pita e do PP "de G" en relacionar e extrapolar o nacionalismo galego con outro tipo de nacionalismos (coma se os galegos fosemos parvos). Isto mostra a mentalidade feudal e trasnoitada, a incapacidade, a falla de proxecto de goberno, o intento de manipulación da realidade e a enaxenación mental da dereita galega do PP "de G" que pola contra, parece ter excelentes relacións e lazos de amizade coa extrema dereita, visto que o propio presidente do PP "de G" defendeu non hai moito a repatriación a Chile do impresentábel e perigoso xenocida Augusto Pinochet, acusado de crimes contra a humanidade, isto dio todo, agora xulguen vostedes onde esta o perigo.

Galiza estase a converter nun satélite fora de órbita, mentres o máximo responsable da Xunta de Galiza veranea por Austrália.

A desesperación do PP "de G" polo despertar de Galiza e as súas xentes e polo coñecemento de perda do poder ao Bloque Nacionalista Galego (non excluyente, democrático e pacífico) non ten límites nen fronteiras, pero mal que pese, o BNG é hoxe por hoxe a única forza capaz de sacar a Galiza do estancamento, o subdesenvolvemento e o inmovilismo no que se atopa. O BNG debe representarnos fortemente en Europa e en Galiza. ♦

EVARISTO VIDE DAQUINTA
(XIXÓN)

A Pepe Castro e aos seus votantes

Gustaríanos escomezar dicindo que xa sabemos que non son formas como vos chega este escrito e pedimos disculpas anticipadas. Somos un grupo de persoas de esquerda que non pertencemos a ningunha agrupación política, simplemente estamos fartos. Non comprendemos como pechan-

que isto só pasa en Calvos de Randín e noutros douscentos pequenos concellos de Galiza, pouco máis de medio millón de habitantes. A quen lle importa?

En Euskadi

Garaicoetxea descalifica ao PP decindo que está formado por herdeiros de Fraga. (Ainda lembran os cinco obreiros mortos en Vitória). Pensar que por aquí aínda deambula o propio monstro vivo.

Algunha xente declárase apolítica.

En realidade confunden a política co pertencer a un partido que é algo diferente. En todo caso sempre poden lembrar a etimoloxía da palabra idiota, que ven do grego e significa: o que non se interesa polos asuntos sociais.

Pla, na sua *Viaxe por Galicia*, recién publicado en galego, define Lugo como unha cidade provinciana. O escritor do

NÚMERO 24 MAIO 1999

TEMPOS

■ ELECCIÓN A TERRA ABERTA

As eleccións municipais revélanos unha evidencia ineludible: segue sen haber unha planificación completa e rigorosa do territorio. Ese é o problema máis importante, nestas e en todas as eleccións. De aí a necesidade deste dossier

- Informe sobre ordenación do territorio: ¿cidade atlántica e deserto interior?
- Debate sobre urbanismo e deseño de país.
- A tradición do clientelismo.

■ ENTREVISTAS Xosé Luís Franco Grande Cesaria Évora

e ademais...

- Crise no rock galego
- A desaparición do porto da Coruña
- A errática política europea na guerra

OFERTA ESPECIAL SUBSCRICIÓN LETRAS GALEGAS

As editoriais galegas ábreñse á publicación de libros en portugués

Laivento, Espiral Maior e Positivas publican inéditos de autores lusos

A mellor antoloxía de poesía surrealista portuguesa saíu publicada en Laivento. Tres anos despois a editorial Assírio & Alvim ven de editala en Portugal. Manuel Ferreiro, Carlos Martínez Pereiro e Francisco Salinas prepararon unha antoloxía da lírica de Camões (Laivento) que vai xa pola segunda edición. Un dos máis prestixiosos poetas portugueses, António Ramos Rosa entregalle a Espiral Maior o inédito de *O navio da matéria*. João Gesta escolle Edicións Positivas para publicar os seus libros que logo serán distribuídos en Portugal. As editoriais galegas estanse a abrir á publicación de libros en portugués.

O profesor da Universidade da Coruña, Carlos Paulo Martínez Pereiro ven de recoller unha colectánea de sonetos portugueses dos séculos XVI, XVII e XVIII no libro *Razões de fogo, versos fabricados* (Espiral Maior Poesia). Autor -xunto con M. Ferreiro e F. Salinas- de *Doce Canto en Terra Alheia? Antologia da Lírica Camoniana* e de ensaios arredor de Almada Negreiros e a lírica medieval, Martínez Pereiro defende que "cómpre seguir un modelo intercultural, temos a ventaxa de poder disfrutar da literatura portuguesa de primeira man. Mark Tavin dicía que Inglaterra e Estados Unidos eran dous países separados pola mesma língua, o mesmo acontece con Galiza e Portugal". Lembra asimesmo que foi García Caballero quen escribiu en *El Eco de Santiago* a primeira crítica que se fai a *Orpheu*, a unha semana de saír. "A nosa tradición literaria mantivo esa relación. A sombra de Camões está en Rosalia, Ponal ou Avilés de Taramancos e a edición de libros portugueses aquí é unha maneira de continuá-la" engade Martínez Pereiro. A lírica camoniana preparada polos tres profesores da Coruña foi libro de uso de varias universidades e achegounos ao grande autor portugués que foi, ao dicer de Martínez Pereiro, "unha grande sombra na literatura portuguesa que chega até hoxe".

Doce canto en Terra Alheia? abría hai cinco anos a colección *Vento do Sul* da editorial Laivento, unha serie que xa ten superado a dúcia de libros escritos en lingua portuguesa. O seu director, Afonso Ribas considera o proxecto coma unha "contribución interesante ás nosas relacións culturais con libros que se distribúen en Portugal e Brasil". Alguns dos títulos publícanse coa axuda do Instituto Camões e, proximamente, coa colaboración do Instituto Brasileiro do Livro van editar unha antoloxía da

Pintura de Vieira da Silva.

poesia brasileira actual. Alén de ensaios como *O texto nas margens* de Francisco Salinas ou *A construção da língua portuguesa frente ao castelano* de Fernando Vázquez Corredoira, *Vento do Sul* recolle entre os títulos xa editados textos de creación como *Tempo de Orpheu* de Alfredo Guisado, *Antologia da poesia feminina dos PALOP* -ao cargo de Xosé Lois García- ou *Cadernos da viagem* de Fialho de Almeida, fóra a lírica camonia-

na xa mencionada. De grande relevancia nas letras portuguesas foi a publicación na Galiza de *You are welcome to Elinore. Poesia Surrealista Portuguesa*, en edición de Perfecto E. Cuadrado. Extraordinariamente a antoloxía publicada nunha editorial galega tivo un éxito inusual dentro do mundo literario portugués. Distribuída no país viciño, a relevancia do traballo levou á editorial Assírio & Alvim a tirar do prelo unha edición

portuguesa. O último número do *Jornal de letras, artes e ideias* facíase eco da noticia e sinalaba que Perfecto Cuadrado "é o artífice da mellor antoloxía de poesía surrealista portuguesa", e anotaba o dado de ser este libro publicado tres anos antes na editorial Laivento.

Inéditos de poetas de prestíxio

António Ramos Rosa (Faro 1924) é un dos principais poetas do panorama literario portugués actual. En 1994 via a luz na editorial Espiral Maior o seu poemario *O navio da matéria*, un libro que o escritor aceptou publicar unicamente na Galiza. Recentemente o xornalista e escritor José Viale Moutinho publicaba na mesma editorial *Areias onde gregos se perdem*. "Todo nace da vontade de incorporar autores portugueses pola irmandade lingüística que nos une. *Espiral* recibiu con agrado estes textos inéditos que logo foron distribuídos en Portugal con grande éxito" afirma o director da editorial Miguel Anxo Fernán Vello. "Con motivo da edición de Espiral Maior, moitos lectores galegos se achegaron a Ramos Rosa e logo se interesaron pola súa traxectoria" engade o editor como maneira de achegarse culturalmente a Portugal nunha relación para a que está a artellar a colaboración cunha importante editorial portuguesa co fin de que libros de poetas galegos sexan tamén publicados en Portugal. Continua no ronsel, ao dicer de Fernán Vello, de premios como o Cidade de Ourense ou o Eixo Atlántico que recollen nas súas bases a aceptación de textos nas dúas linguas. Fóra os poemarios de Ramos Rosa e Viale Moutinho, o fondo de poesía de Espiral Maior conta tamén coa antoloxía de poesía africana *Floriram cravos vermelhos* de Xosé Lois García e a recén *Razões de fogo, versos fabricados*, os sonetos dos séculos XVI, XVII e XVIII recollidos por Carlos P. Martínez Pereiro que se verán proximamente completados con dous novos volumes. ♦

Apariñencia de normalidade

Várias foron as razóns que levaron ao escritor João Gesta (Matosinhos, 1953) a publicar os seus dous libros en Edicións Positivas. O editor Francisco Macias sinala, entre elas, o feito de ter unha distribuidora en Portugal, a posibilidade de vender a menos de 1000 escudos e abrirse a novos lectores. De *Embolia*, o primeiro dos libros, conta que un 60% da edición vendeuse en Portugal.

"Cando lin o orixinal gustounos e decidimos publicalo, dentro da maior das normalidades. Temos que aparentar ser normais aínda que, de feito, non o sexamos" ironiza Macias mentras informa de que os responsábeis da editorial terán en breve unha reunión para relanzar os contactos con Portugal. En breve comezará a andar a colección de literatura dramática en lingua portuguesa dirixida polo profesor Francisco

Salinas -dentro da Biblioteca-Arquivo Francisco Pillado Mayor- cunha colectánea de entremeses do século XVIII. Afonso Ribas -de Laivento-, Fernán Vello -de Espiral Maior- e Francisco Macias -de Positivas- coinciden na vontade de reafirmarse nesta liña e intensificar os contactos coa escrita portuguesa. As tres editoriais teñen varios títulos na carteira que verán luz en breve. ♦

Arroio Maquiáns

VÍTOR VAQUEIRO

Circulo pola autovía Vigo-Ourense, inaugurada con anos de retraso a respecto das promesas preeleitorais, eleitorais e posteleitorais feitas ao longo dos anos, porque o pobo galego ten-se caracterizado, en toda a súa historia, agás momentos excepcionais, pola infanda paciencia que o leva a aturar o inaturábel, comportamento que o poder, solerte, coñece. Aínda bon que ficou, ao cabo, rematada, penso mentres a miña ollada pervaga polo alto do Confurco, ou polo largacío espazo do Paradanta, pensando na desditada Aldina, a quen o pai levou á morte de amores no castelo de Vilasobroso, ou no mouro Bimarén, que, despois de se ter visto transportado -igual que Trahamunda- dende terra de mahometanos por procedementos máxicos, combate anualmente na Franqueira e anualmente cae derrotado polo cristianismo, que para iso goza da infalibilidade que evidencia quen senta na cadeira de Pedro. De súpeto albiscan os meus ollos un sinal de estrada que proclama que se vai traspasar o arroio (sic) Maquiáns. Fico abraiado perante o termo, supostamente galego, que se mostra perante de nós. Repaso os meus coñecementos de léxico aldeano da primitiva nenez e mocidade e chegan unicamente ao meu recordo os conceptos de rego, de regato (asi é como chaman os paisanos ao arroio Maquiáns) e de regueiro. Ao chegar ao fogar lanzo-me, como fera posuída, aos dicionários que, con efecto, rexistran o devandito termo. Ese vocábulo, practicamente idéntico ao español, e que eu, despois de ter tripado todas e cada unha das comarcas galegas xamais escoitei, é ao que se agarrou o organismo encargado da "galeguización", que podía ter escollido calquera dos tres sinónimos antes sinalados, ou outros como, por poñermos un caso, regacho, regueira, regueirote ou regueiriño. Podía mesmamente, ese organismo, tomar outras opcións, como rielo ou riacho -variante riacho-, ou, se fose raibosamente diferencialista, apañar outra escolla, como ceis, ou dicivo, ou arroleiro, ou ben, aproveitando, a viciñanza dunha rexión notábel do País, optar pola nomenclatura de ribeiro. Ningunha desas hipóteses lle pareceron axeitadas ao organismo e/ou funcionario galeguizador que, onde había arroyo, puxo arroio. Por iso, nestas mesmas páxinas, hai aínda pouco tempo Miguel Anxo Murado denunciaba o perigo real de ficarmos sen léxico, de sermos, de verdade, un dialecto, como así nos dician no franquismo, aínda que, para sermos xustos, cómpre recoñecer-mos que persoas que traballan na leira nacional da política, a cultura, o sindicato, a administración ou os servizos, non van alén de quen puxo un arroio no lugar polo que, simplemente, transitaba un regato. ♦

■ Preparan o I Encontro de Povos Bretóns na Pastoriza

Xuntar a xentes dos povos bretóns para rememorar as raíces da identidade bretona é o fundamento do I Encontro dos Povos Bretóns, que se vai celebrar o 1 de Agosto na parroquia de Bretoña, na Pastoriza. Os rapaces da asociación xuvenil *Auruxeira*, que organizan o encontro, sinalan que haberá conferencias, exposicións, xogos, música, etc. Contan tamén, polo de agora, coa coral de Plomelin de Bretoña, que se compón de 57 persoas acompañadas con gaita, bombardas, arpa e piano. Cinco días máis tarde, van celebrar a Festa Celta do Lugnasad, no couto de Auruxeira, con druídas, guerreiros, bardos e doncelas. ♦

■ Diplomáticos inicia a súa travesía Capetón en Compostela

"Capetón é a grande aventura, moito máis longa que a viaxe física a Cape Town", din *Os Diplomáticos* do seu novo disco. Da man de Nordesia Producións comezan a súa travesía para presentar o traballo en directo e fano en Compostela o Venres 4 de Xuño na carpa da Alameda. O concerto comeza ás once da noite e custa cincocentas pesetas. Ao día seguinte realizarase unha "travesía cascarilleira" en barco pola costa da Coruña. A cita para esta presentación que conta con Manuel Rivas é ás doce no porto. ♦

■ Os campos de Lamazares na galería SCQ

Inaugurouse o Venres 28 unhas mostra do pintor Antón Lamazares na galería compostelá SCQ, composta por cadros recentes que recrían a súa visión dos campos galegos. A exposición contempla obras de grande e pequeno formato que toman como referencia o lugar de Santa Baia de Matabolos. O pintor, que estivo presente na inauguración, naceu en Maceira, unha parroquia de Lalín, en 1954 e leva máis de vintecinco anos expoñendo a súa obra. Tamén fixo incursións na literatura con libros como *El agujero* e *El éxtasis es un taxi*. ♦

■ Festival Rural Rock en Bueu

O Venres 4 de Xuño ten lugar o *Rural Rock Meiro*, no concello de Bueu, coas actuacións de varios grupos: *Tino Baz*, *Servando e Contradanza*, *Tio Mincho*, *Soak* e *Dr. Cotomondongo & Metales Preciosos*. O festival está organizado po-

■ Reunión de académicos na illa de San Simón

Con Xesus Pérez Varela á fronte, a Real Academia Galega celebrou un acto poético na illa de San Simón o Sábado 29 de Maio. O acto foi aberto polo presidente da Academia, Francisco Fernández del Riego, seguido de Luz Pozo, que leu a Rosalía de Cas-

tro, Xosé Ramón Barreiro, que fixo mesmo con Curros Enríquez, Ramón Lourenzo, que leu o poema *En pé* de Cabanillas, e Manuel González, quen citou a Castelao. Seguiron as leituras Carlos Casares, Francisco Río Barxa, Salvador García Bodaño e Xeus Ferro

Ruibal. O conselleiro de Cultura referiuse reiteradamente ao respecto e á tolerancia cultural. Tamén se referiu á illa como un "símbolo trágico" lembrando a súa función de lazareto durante a Guerra do 36. "Temos que ollar cara adiante", concluíu. ♦

la asociación sociocultural, deportiva e xuvenil de Meiro. ♦

Ángeles Alfaia.

■ An Alfaya dirixe O porco, de Teatro Avento

O *porco* é unha obra que compara as catro últimas xornadas da vida dun porco, antes de ir ao matadoiro, coa vida do home. A peza vai ser representada por *Teatro Avento* os días 5 e 6 de Xuño no Centro Cultural Caixaviño, ás dez e media o Sábado e ás oito e media o Domingo. A escritora An Alfaya é a directora da montaxe, que se basea na novela *Strategie pour deus jambons*, do francés Raymond Cousse. Armando Freiria, fundador da compañía, interpreta este monólogo que diserta sobre problemas como a liberdade, a relixión, a política, a represión, a sexualidade e a morte. ♦

■ Manuel Maria, protagonista do I Día das Letras Chairegas

O 21 de Marzo do ano 2000 celebrárase o I Día das Letras Chairegas, que será adicado ao escritor Manuel Maria. A iniciativa foi presentada no instituto de Castro de Ribeiras de Lea o 25 de Maio coa presenza do propio autor, de Alfonso Blanco, coordinador de *Xermolos* de Guitiriz, Xavier Cordal e María López, do instituto, de onde partiu a iniciativa á que se foron sumando concellos e asociacións da comarca. A idea dos promotores é homenaxear a autores vivos e a axenda para este Día das

Letras Chairegas inclúe tamén actos sociais e deportivos, como unha carreira de relevos na que a antorcha vai ser unha obra de Manuel Maria. ♦

■ Amparanoia chega coa súa furia a Vigo e A Coruña

O público que respostou masivamente ao descubrimento *Amparanoia* nos últimos dous anos agardaba un novo traballo da artista que chega baixo o título "Feria Furiosa". Tras tocar en Compostela, tócalle o turno agora a Vigo e á Coruña. O día 10 de Xuño, a partir das nove da noite, actuará na sala viguesa Nova Olimpia, e o Venres 11 farao a partir das dez no Playa Cluba, en Riazor. En ambas actuacións estará acompañada polo grupo teloneiro *Macaco*. ♦

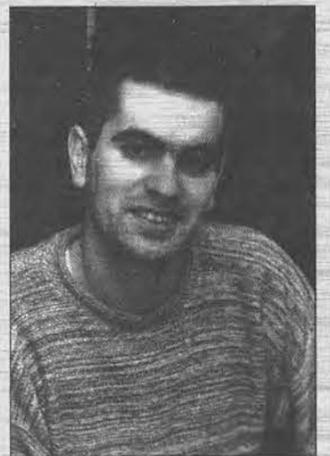
■ Arte galega, española e portuguesa en Braga

Inaugurouse o 29 de Maio unha mostra de pintura e escultura na Galería dos Coimbras en Braga que reúne a artistas galegos, españois e portugueses. Até o 30 de Xullo pódese ver obra de Francisco Leiro, Manuel Caeiro, Tápies, Álvaro Lapa, Eduardo Arroyo, Eduardo Urculo, Josep Bofill, Amalia Avia, Natacha Marques, Lucio Muñoz e Vieira da Silva, entre outros. ♦

■ Abre o Fogar do Revirvalho en Vigo

Os colectivos Movimento Defessa da Língua, ANA-ANOC, AMI, Mulheres Nacionalistas e o selo *Sons de Luita* organizan a apertura do *Fogar do Revirvalho* en Vigo -na rua Romil 80- para o Sábado 5 de Xuño. As cinco da tarde montarase un mercado alternativo e a partir das oito, unha cea-concerto con *Servando e Contradanza*. Un día antes, o Venres, ten lugar un concerto na sala Anoeta contra a represión exercida contra membros da AMI polas protestas contra a empacadaora de Vilaboia.

ser entregado o día 6 de Xuño no auditorio do Pazo-museu "Otero Pedrayo" en Trasalba. ♦

Rafa Villar.

■ O ferrador Xenaro Martínez, premio Amigos de Otero Pedrayo

Reuniuse o 30 de Maio o xuri dos premios convocados pola *Asociación de Amigos de Otero Pedrayo* para distinguir a dúas estudantes de ensino medio e ao artesán das Terras de Amoeiro, Xenaro Martínez Sánchez. As rapazas, cuxos traballos sobre Otero Pedrayo, foron premiados, son Marta Diéguez e Susana Doval, alunas do instituto que leva o nome do escritor en Ourense. Xenaro Martínez, ferrador, recibiu o premio Artesán Distinguido. Ferrador, compoñedor de osos, veterinario, traballou na casa de Ramón Otero Pedrayo, que foi padriño da súa voda. O premio, dotado con cen mil pesetas, vai

■ Mar por medio, poesía de Galiza e Cuba

Coa presenza do consul de Cuba, Humberto Fernández, do alcalde de Corcubión, Rafael Mouzo, e de Fidel Troya, director provincial de Cultura de Holguín, presentouse o Luns 31 de Maio na Galería Sargadelos de Compostela o volume *Mar por medio*. Trece poetas galegos e trece cubanos aparecen nestas páxinas, que introduciu no acto Rafa Villar. O libro xurdiu tras unha visita de poetas galegos a Cuba e como "unha tentativa de rachar o bloqueio á illa de Cuba desde Galiza". ♦

Cadavre de José Calvo Sotelo. Xullo de 1936.

■ A testemuña fotográfica de Alfonso chega a Compostela

Alfonso Sánchez Portela, "Alfonso" fotografou a artistas, toureiros, reis e militares durante a súa extensa vida. Naceu en 1902 e morreu en 1990, meses despois de que fora elixido membro da Academia de Belas Artes de San Fernando. Primeiro, como documento, despois como arte, a fotografía de Alfonso axiña atopou recoñecemento. Unha das súas reportaxes de maior valor foi conseguir retratar a José Calvo Sotelo morto en Xullo de 1936. Agora, as súas imaxes poden verse na sede do Colexio de Arquitectos de Galiza, na Praza da Quintana de Compostela. As escolas inclúe retratos de aqueles artistas e escritores que Alfonso inmortalizou tanto nas tertulias como no seu estudio. Valle Inclán, os irmáns Machado, Ramón Gomez de la Serna, Gerardo Diego, Antonio Buero Vallejo... son algúns dos intelectuais que posaron para Alfonso. A mostra inaugúrase o 3 de Xuño. ♦

Leituras

Cento un piratas namorados

Título: *Ainda soñas con piratas.*
 Autor: Xosé Carlos Caneiro.
 Editorial: Espiral Maior.

Xa podes ser poeta recoñecido, e mesmo premiado, que se Fortuna non é cómplice tua vivirás constantemente abeirado no abismo do anonimato e, o que é peor, da indiferencia. Fartos estamos de ouvir o sonsonete "malos tempos para a África". Fartos, moi fartos, porque cando a África cala tornan mudos os sentimentos -será que realmente os hai?- Cousas que pasan en tempos que priman sobre todo a acción, e a acción soe agocharse na narración. E un pergúntase, que interese hai en non querer conservar a riqueza interior de cando tiñamos dezaseis anos e descubriamos as illas do tesouro deste mundo? Ben sabemos que é pregunta retórica, porque a resposta aparécenos evidente: quen vive de soños, quen vive na lua, non precisa mercar nada material e o consumo diminúe porque aínda ninguén inventou a maneira de envasar e vender sentimentos -polo menos tería que acadar unha fórmula diferente á da poesía, método tradicionalmente utilizado para a comunicación do íntimo. Pensemos que sexa por iso polo que, tamén aquí, en terra de poetas, a poesía vese relegada e son máis coñecidos narradores mediocres que bons poetas.

Ainda soñas con piratas?, de Xosé Carlos Caneiro, acabou de

Ilustración de portada de *Ainda soñas con piratas.*

imprimir o 1 de Marzo de 1999. Pero non é narrativa, se tal fose posibelmente fora máis coñecida; non o sendo, espallouse desde o "boca a boca" de aqueles ben informados. O feito, con ser tan corrente, e moi grave; xa vai sendo hora de que "poñamos en valor" a auténtica valía da poesía actual. Cando menos, que a crítica non se emborcalles na voraxine devoradora dos tempos de hoxe. Pero este non é só labor do crítico, de nada valeira se os autores, todos a unha, se empecinan en escritas preciosas pero nas que o sentimento fica oculto pola pirotécnica verbal e imaxinística. E tamén será moi difícil se non se implican os editores -hai sufi-

ciente calidade para unha aposta máis decidida- e os educadores non sei, non sei, pero a un parécelle que son grandes descoñecedores da poesía actual.

Imos hoxe falar de poesía que é sinxeleza, onde o verso non pretende ser nen dicir máis do que é e di. Na nosa opinión é aí onde se recoñecen os grandes poetas, porque os grandes poetas non son das imaxes grandiosas, son os que saben utilizar a dose xusta de imaxes para ensalzar a mensaxe, que esa, non outra, é a finalidade para que foi concebido todo ornamento poético, algo que parece foi esquecido durante demasiado tempo, tanto como para que agora o lector

comun recece cando se lle fala de poesía.

Seguramente o título estranará. Como ve o autor os piratas? Como bandidos? É testemuña romántica de naos púberes? Non se preocupar. Ao longo dos 101 poemas hai tempo para descubri-lo. Así, por exemplo, nos poemas XXXVII, LXXVI, LXXIV ou XC-VIII. Anteriormente, ao primeiro poema mencionado tivemos oportunidade de comprobar como o tempo se detén nun tira e afrouxa desde o presente cara o pasado. O pasado coas suas feridas, insatisfaccións, derrotas ("Pídeme as ortigas que deixei/ no tempo das cereixas/ roubadas/ e pídemese eses versos que pousaba/ paseniño/ no teu cabelo ralo de calandra/ pequeno e doce/ como mel das Frieiras", páx. 18). E o presente desde o cal se contemplan as feridas pasadas, a infancia (memoria) perdida e o amor á Terra (sempre salferido de desexos de utopías, das utopías da razón. Pero tamén un presente no que aníña o amor. Son o pirata/ o procrito/ maldito mil veces maldito/ por poñer nos teus ollos/ o meu eterno poema de amor/ o meu eterno poema de amor", dise na páxina 45). Como poderíamos escoller o intitulado "Último" (que fai o nº 101). Un amor ao que non se lle dá nome e que, ao noso pare-

Trátase dun poemario moi homoxéneo onde a figura ilativa do pirata non é simple recurso.

(Pasa á páxina seguinte)

conta de libros

Monólogo sobre tempos mellores

Con *Por tras dos meus ollos*, Nacho Taibo foi finalista do Premio Eixo Atlántico de Narrativa. Unha muller vella, que se sinte xa parte da historia, protagoniza un monólogo no que expresa os seus sentimentos á vez que deixa traslucir a memoria colectiva dun povo. De calquer xeito, a pretensión de Taibo non é construír unha novela histórica, senón dar testemuña dunha agonia. Nacho Taibo é autor doutras novelas como *Home de ningures*, *A semancia e Doncos*, *o pacífico*. A última está editada en Sotelo Blanco. ♦

Unha aventura mariñeira na Ría de Vigo

O litoral e a Ría de Vigo son os escenarios da novela *O galeón das illas Cies*, que narra a expedición dun barco tripulado por arqueólogos e submarinistas que saíndo de Barcelona cara Vigo pretenden recuperar os tesouros do *Santo Cristo de Maracaibo*. Trátase dun galeón afundido por ingleses e holandeses en 1702. O autor desta novela é Josep Lorman, un catalán amante das intrigas e aventuras. A tradución ao galego é de María Dolores Martínez. Está publicada en Galaxia. ♦

Os horreos de Caldas

Seguindo a premisa de Castelao de que os horreos galegos tiñan que ser estudados, Xosé Mª Leal Bóveda presenta o seu traballo *Os horreos da Terra de Caldas de Reis*, que parte dunha experiencia co alumnado do instituto. Primeiro, adicáronse a estudar os muíños de auga, e, agora, os horreos. A experiencia inclúe a catalogación de horreos e fontes da comarca. ♦

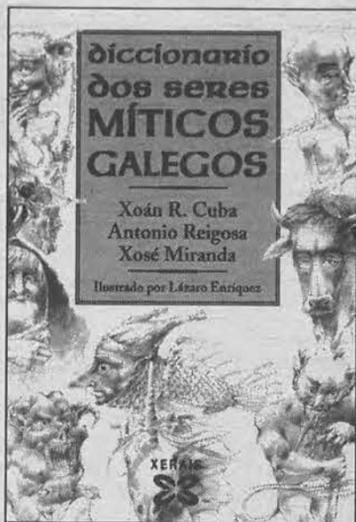
Execución en Irán

A escritora irani exiliada en Colonia, Fahimeh Farsaie, adéntrase nas barbaridades políticas no seu país de orixe tanto durante o mandato do Sha como o de Jomeini. En *Tiempos envenenados. El caso del doctor Danesh*, publicada en Virus, narra a persecución á que foi sometida unha familia alemana en Irán, que rematou coa conde a morte do médico en 1988, ano no que a autora encadra milleiros de execucións a opositores políticos. Farsaie relata as vicisitudes polas que tivo que pasara a muller de Danesh por intentar salvarlo da conde. ♦

DICCIONARIO DOSSERES MÍTICOS GALEGOS

ILUSTRADO A TODA COR

OFERTA DE PRE-PUBLICACIÓN

4.500 pts.

(P.V.P.: 5.500 pts.)

Oferta válida ata 11-06-1999

Si desexo recibir o **Diccionario dos Seres Míticos Galegos** ó prezo especial de pre-publicación de 4.500 pts. (IVE incluído), máis 350 pts. de gastos de envío, importe que abonarei da forma que de seguido indico:

Contra-reembolso Tarxeta VISA Tarxeta 6000

Nº

Válida ata: Mes   Ano

Nº de exempl. .... **Diccionario dos Seres Míticos Galegos**
 Nome e apelidos .....
 N.I.F. .... Telf. ....
 Enderezo .....
 Código postal ..... Poboación .....
 Sinatura .....

EDICIÓNS XERAIS DE GALICIA SA

Dr. Marañón, 12 Apartado 1446. 36211 VIGO

Leituras

(Ven da páxina anterior)

cer é tanto o amor á muller como o amor á Terra, porque pode ben ser que o un sexa o outro, simbiose vital.

Os poemas, salvo raras excepcións, son breves, instantáneas paradoxalmente eternas, fluir da memoria, do pensamento e do sentimento, novela do eterno tecer e destecer de Penélope en tempo de invernia, de frío (o que non quere dicir que non estean presentes outras estacións, pero a sensación da frialdade é aterradora). Entre músicas de Dylan, Young, Springsteen... canta Byron no ouvido á luz da lúa de Monterrei (sempre Monterrei) e hai visitas de Walter Scott, Stevenson, Salgari, furtivas, propias de pirata. Poemario de léxico rico e contido, habitado de froitos e paxaros con terra e auga e lume e vento e amor de muller a percorrer as suas veas. Poemario ditado desde a intelixencia do sentir, que é quen sinala o ritmo, e a sintaxe toda da vida e da palabra, e a gramática da composición, ou a sua gramática -desde cando teñen gramática os sentimentos?- Pero non se asustar, nen moito menos é complexa a sua leitura por moito que non se empreguen os convencionais sistemas de puntuación; ademais, conforme imos avanzando na lectura, a escrita faise máis contida, máis serena, con ritmos menos truncados, pero xa hai que estar atentos para decatarse: Trátase tamén de un poemario moi homoxéneo onde a figura ilativa do pirata non é simple recurso para enfiar un grupo de poemas ou para buscar un título suxerente.

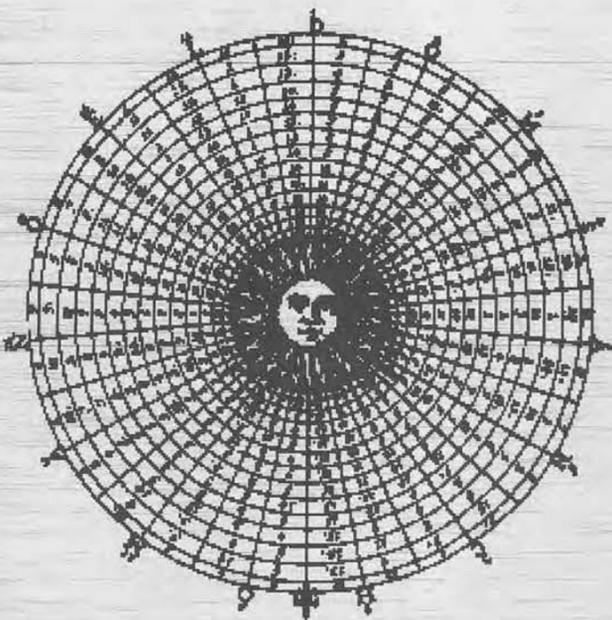
Para remate. Temos aquí poemas de eses que te engaiolan porque contan cousas que sentes próximas a ti, sensacións por todos coñecidas. Poemas que les e pensas, e despois de pensar volves ler, logo vénseche enriba a nostalxia, e cavilas o ben que se dixo. ♦

XOSÉ M. EIRÉ

Onde a razón
non apaga
o lume ou
a perfeición
do verso

Título: Razões de Fogo, Versos Fabricados. Sonetos Portugueses dos séculos XVI, XVII e XVIII.
Introdución, selección e fixación textual: Carlos Paulo Martínez Pereiro.
Editorial: Espiral Maior, 1999.

Habitados a reseñar libros de criazón, ou libros de ensaios, resulta difícil facé-lo dunha antoloxía da que foi suprimido (aínda que permaneza no subtexto) calquer aparelaxe crítico-académica, unha antoloxía na que, o autor, fuxiu, moi conscientemente, da exérese e do comen-

Deseño que ilustra a capa de Razões de fogo, Versos Fabricados.

tário. Un libro suficientemente aberto como permitir, á hora de comentá-lo, vías diferentes que nos conduzan á sua lectura: desde falar da teoría literaria do soneto até falar da historia literaria de Portugal. Calquera desas opcións sería lexítima e calquera delas estaría tamén demais ou exixiría unha ousadía pola miña parte da que receo.

Porque é difícil falar do outro que fala de outros; é difícil xulgar, cos redutores principios académicos, escollas que se basean en particularísimos gustos que, subservientes de criterios de valor universalmente aceptados, non deixan de ser expresión dunha liberdade de lector, lector avisado, mas lector apenas, que nos transmite na sua libérrima escolla a emoción e a paixón por un discurso alleo.

Apresentar este libro para os lectores de A Nosa Terra é, pois, un desafío e, se o crítico literario (cuxo estatuto aquí e agora repre-

sento) ten un pouco de voyeur, de autor ás avesas que fai seu o discurso do outro, que renuncia á sua fala para se apropiarlle da fala de outrén, neste caso é, nunha especie de *mise en abyme*, falar de outro que fala de outros, facer miña a escolla (e diga-se xa, extraordinaria) que Martínez Pereiro fai da fala daqueles autores que antologa e, perante antologados e antoloxizadores, recoñecer a pequenez do noso papel de lectores segundos (aínda que non secundarizados) e aceptar a escasa marxe da nosa liberdade receptora que nos obriga a centrar o noso ollar sobre acabados e depurados produtos estéticos.

Carlos Paulo Martínez Pereiro, cuxa sensibilidade crítica e de lector é coñecida polos lectores e cuxos coñecimentos da literatura portuguesa son extraordinarios e extraordinariamente teñen sido demostrados, conseguiu, através da selección de textos que son por definición un acabado exercicio de síntese, sintetizar a li-

teratura portuguesa entre os séculos XVI e XVIII dunha forma admirábel e de invexábel maneira.

A través destes sonetos podemos ver e sentir, mesmo imaxinar o que pudo significar na literatura portuguesa de aqñentos a aparición dun novo estilo, dunha nova sensibilidade, dun novo quefacer poético en que o neo-platonismo, tamizado polo filtro sorprendente e sorprendente de Petrarca, daba unha diferente visión do amor e dunha diferente e inédita posición do eu lírico perante o sentimento amoroso. Un suxeito sorprendido no desconcerto de non saber que facer "quando tudo arde" e dunha certa saudade daquela luz que os prisioneiros da caverna gardan na reminiscencia ("eu vira já aqui sombras, vira flores") para que a "alma aqui vinda nesta nossa idade" regrese "à antiga de ouro", para que o eu poda dicir que torna "às cousas sagradas: que um profano/ leigo, como eu, tocá-las tão-somente / não é de si-são, mas de abalado".

Martínez
Pereiro
conseguiu,
através da
selección de
textos que
son por
definición
un acabado
exercício de
síntese,
sintetizar a
literatura
portuguesa
entre os
séculos XVI e
XVIII.

Cos catro sonetos seleccionados de Sá de Miranda e os dous do italianizante, ao tempo que fortemente lusitano, António Ferreira (seleccionando un soneto mais lírico e o outro mais de circunstancias, aínda que dentro da liña euforizante do período de quinhentos) temos unha moi sintética aproximación ao Renascimento portugués.

Sintética non deixa de ser, e imaxino que problemática para o antologador, a visión do polémico Maneirismo con a impar figura de Luís de Camões e a mais secundarizada de Diogo Bernardes de quen, seleccionando o polémico soneto con un *incipit* atribuído tradicionalmente ao autor das *Rimas*, "mudam-se os tempos, mudam-se as vontades", pon-nos á fronte, sen explicitá-lo, de dous grandes problemas ou dúas grandes cuestións da literatura portuguesa: a primeira a da transmisión textual da lírica de Camões, a fixación dos textos, o problema dos cancioneros de man, a fixación do canon, etc... e, de outra, a enorme e imensa Escola camoniana que está presente durante os séculos XVI e XVII en Portugal. Son 9 sonetos maneiristas, colocados, e que nos colocan, nesa crise disfórica do século XVI, en que se forma un novo gosto poético como resultado dunha nova situación marcada polo confuso, angustiada e angustiante mundo europeu nacido da contra-reforma de Trento.

Se a sombra de Camões vai alastrar durante boa parte da historia da poesía portuguesa, os autores do controvertido e desconhecido período barroco portugués que se inclúen nesta colectánea (sen podermos diferenciar en rigor Maneirismo de Barroco) "fabrican versos" cos que se abren novos camiños e sensibilidades: os mais coñecidos como Rodrigues Lobo con o obsidiante e universalmente presente tema da pasaxe do tempo, como D. Francisco Manuel de Melo e as suas reflexións en chave transcendente, ou como Soror Violante do Céu con quen, no soneto seleccionado, vamos acompañando a disposición antitética nos cuartetos que nos conducen, na exeración barroca da estilización retórica, á antítese por excelencia do "mundo ao contrário".

Estes autores acompañan outros menos coñecidos do grande público e así, destas leituras, seguimos os xogos verbais e gongóricos de Jerónimo Baía (cfr. *Ao rigor de Lisi* que elabora o seu discurso sobre a estrutura ternaria da Terra, o Mar e o Céu). Mas tamén nos encontraremos coa liña, por veces subterránea, dunha poesía de longa tradición de exaltación dos praceres da mesa nunha concretización do *carpe diem* horaciano; poesía despreconceituada e lixeira, que encontramos no, por outra parte interesante autor de novelas pastoris, Barbosa de Bacelar.

Xa en Gregório de Matos advertimos o incio da sensibilidade neo-clásica do Século das Luces, extraordinariamente representado polos cinco sonetos do Abade de Jazente cuxa poesía foi definida por António José Saraiva como "uma espécie de diário rimado de uma experiência exaltada e atribulada", Século do Iluminismo en que topamos coa presenza poética do quotidiano, modernísimo, dun Correia Garção ou dun Tolentino de Almeida, a sensibilidade feminina e, en certa ma-

(Pasa á páxina seguinte)

conta de discos

Herdeiros
en campaña

Título: Erecciones municipales.
Grupo: Herdeiros da Cruz.
Editor: Grupo Salvaje.

Novamente coa produción de Segundo Grandio, sae á rua o terceiro disco dos *Herdeiros da Cruz*, ao redor de Virgilio Mendes, o candidato proposto polo grupo para as eleccións municipais. Un home, forxado a si mesmo nas tabernas -vicisitudes narradas no tema *Borracho son pelijroso*-,

que propón empanada de xoubas e albariño para os máis necesitados. Para convidar a votar a HDC, ou sexa para que o público lle merque o disco e vai aos concertos, fan moitas promesas. "Se queres saber quen lle pon a droja ós caramelos, sepa saber que nós conosemos ós camellos", cantan no tema que dá título ao disco e que como a maioría deles, está composto por Tuchifio. Xunto a el completan o grupo Fran Velo, Toñito de Poi, Pepe Santamaria e Francisco Xavier Vázquez "Farfuxo". ♦

O perfume
de Maria Montana

Título: Perfume de muller.
Intérprete: Maria Montana.
Editor: Edicións do Cumio.

Podería definirse a música de Maria Montana a cabalo entre a de Mónica Naranjo e Pili Pampin, é dicir, melodias lixeiras cun ton pop. *Perfume de*

muller é o seu segundo disco -adicado á sua filla recién nacida e "a todas as mulleres que deixan o seu perfume nunha nova vida" - que, excepto dous temas, está cantado en galego. Ela mesma encargouse da música de *Bolero a Rosalia*. Xunto a esta homenaxe á poeta, temas como o que titula o disco, á beira da tuna universitária de Compostela, ou *Un canto a Galicia*, a famosa peza de Xulio Iglesias. A cantante asegura que non lle preocupa pasar por Madrid e que, máis notar certa resistencia á música en galego en Vigo e na Coruña, só espera triunfar no país. ♦

Leituras

(Ven da páxina anterior)

neira pre-romántica da Marquesa de Alorna (muller, por outro lado, de enorme cultura e chave para o momento que lle tocou vivir) e o, sen dúbida algunha, polémico e desatado Barbosa de Bocage. Con Bocage, o mais destacado autor do XVIII portugués e co pré-romantismo, presente non só en Bocage como en Filinto Elísio ou Tolentino de Almeida, esta antoloxía sitúa-nos no umbral da modernidade, no alvorecer dun período que vai marcar, até os nosos días, a sensibilidade artística de Occidente.

As *Razões de Fogo*, *Versos Fabricados* con que todos estes autores foron facendo os seus sonetos, son, tamén, razóns de fogo e fabricados versos de Carlos Paulo Martínez Pereiro que nos soubo dar, nesta breve mostra, unha síntese da literatura portuguesa do período clásico.

Mas a pregunta que fica, aínda, é, por que o soneto?... Calquer lector de poesía sabe que o soneto, sendo unha composición de forma fixa esixe unha grande mestria para a súa organización estrutural e unha alta cualidade poética para non cair no rípiro descarado, no lugar comun, na rima fácil... quer dicir, é obrigado ser un grande poeta para marcar a fronteira entre a obra de arte e a quincallaría, para establecer os territorios diferenciados da literatura e da charlatanaría, para fuxir da banalización do discurso e converter a realidade, mesmo a banal, nun artefacto estético que perdura.

Por iso hai tantas persoas a faceren sonetos e tan poucos sonetistas porque, se se me permite tirar emprestado o verso que Pereiro tomou pola súa vez emprestado a Francisco de Portugal, para "fabricar versos" hai que ter "razóns de fogo" moi profundas que nos permitan entrar no libérrimo territorio da criazón.

Vou acabando e, en acabando, quero convidar non só a ler, como parece óbvio, os sonetos desta antoloxía mas tamén a reflectir sobre a breve introdución e as notas que incluí Martínez Pereiro, resumo e síntese introdutorio magnífico e quero louvar e chamar a atención para a cuidadísima edición, que é marca de Espiral Maior, que convida certamente á lectura, que é elemento poeticamente produtivo para quen gostar da literatura e, mais en concreto, da poesía... e unha chamada: ficamos á espera dunha segunda entrega que nos permita acompañar o soneto portugués ao longo dos séculos XIX e XX.

O obxectivo último de calquer reseña divulgativa é o de convidar o potencial lector a ler (aínda que pareza redundante e estúpido facé-lo), invitá-lo a mergullar nun mundo deslumbrante, acompañá-lo no inicio dunha viaxe que nos leva ao territorio da liberdade de soñar e ao pracer dunha palabra onde, negando a Luís de Camões, non falta "saber, engenho e arte". ♦

F. SALINAS PORTUGAL

MIGUEL CAVERO

O Caimán combate con novas cancións o desinterese das discográficas polo rock

Autoeditan o single *Vota* para amosar que 'non fan falla cartos, senón vontade'

♦♦ A. ESTÉVEZ

Despois de gravar o seu primeiro disco *Feito na casa* e, máis que o contrato coa compañía Sons Galiza rematou, *O Caimán do río Tea* continuou compoñendo temas. Hai uns meses que gravaron algúns deles, para finalmente escoller dous, *Vota* e *Maryfe*, e autoeditaron un single. "Desde o deseño até os amaños de produción son nosos. Para ben ou para mal, o resultado é da nosa responsabilidade. Queríamos amosar que non fan falla as compañías discográficas.", comenta Rafa. *O Caimán*, tras a marcha de Mon, é agora un trio formado por Rafa, Miki e Xose. O Venres 4 de Xuño tocan as cancións novas e as xa coñecidas en Carballo.

Para estes rapaces de Ponteareas non é tan importante dispor de medios materiais para facer música como de ter ideas e proxectos. "É certo que tras un boom inicial agora é máis difícil gravar discos. Pero nós sempre seguimos tocando, facendo cancións, camisetas e o que faga falla. O rock galego está máis forte que nunca aínda que non haxa unha discográfica que aposte por el", sinala Rafa, que apunta que os discos son vitais para un grupo. "Aínda que só sexa para

lembrar que os grupos siguen vivos". Manter o grupo "non é cuestión de cartos, senón de ideas e de vontade. Os grupos deberían ter máis confianza en si mesmos. E contactos, amigos con cámara fotográfica, ordenador, pedais, etc. Hai que pedir moitos favores", sinala Rafa. "Para nós tocar é un pracer. Non montamos o grupo nen para saír na televisión nen para facer un compilatorio. Sabemos tocar e o facemos por unha cuestión hormonal", engaden.

Vota é unha canción a ritmo de ska que fala do candidato ideal dos do *Caimán*. "Un cesto no que caben todas as características dos partidos políticos, desde os vicios máis escuros até as cualidade máis perversas", comentan. *Maryfe* é, sen embargo, un tema de amor. "A *Maryfe* o home lle pega, pero neste caso, ela tamén lle zumba a el. É unha relación de amor-odio, como case todas", explican.

O de fora é o mellor

A mascota dos do *Caimán* chámase Chiño e baila ska como se pode ver na portada do seu single. Califican o disco de conceptual xa que na portada non aparece nen o nome do grupo nen o do single. Aseguran que a través de *Falcon Records*,

fundada para autoeditarse, pretenden reivindicar a cultura. Fano todos os anos na súa vila, Ponteareas, cun concerto en Semana Santa. "Para contrarrestar e facer máis levadeira a paixón de Cristo tocamos todos os Venres santos diante dun público moi familiar", conta Rafa. Actuacións non lle faltan, sobre todo durante o verán, aínda que perciben cambios na contratación dos grupos de rock en galego.

"Agora lévase o tufo de que o fóra é o mellor. O rock en galego pasou un par de anos ben considerado para, agora, estar mal visto. Agora o que se leva nos concertos son os grupos de fóra, cantidade deles que cantan en inglés e soan uns igual aos outros, ou o folk. As modas mandan. Estamos discriminados no sentido de que non podemos formar parte dos circuitos do IGAEM e os grandes festivais non contan co rock galego", sinalan. "Preffrese pagar a un grupo de fóra que a un galego. E, ao final, aprendes a dicir que non cando te chaman sen unhas condicións mínimas. Aquí os únicos que comezaron a poñer condicións para tocar foron *Diplomáticos* e *Herdeiros da Crus*. Claro, a diferenza entre eles dous e o resto é inmensa", apunta Rafa. ♦

O CORDEL

Cadernos de Atención Primaria

Número 1. VOLUME 6. Ano 1999.

Dirixido: Paulo Vaamonde García.

Editor: Fundación Atención Primaria de Galicia.

A privatización da sanidade pública que se deriva da posibilidade de transformar todos os centros públicos do Insalud en

fundacións sanitarias recollida na Lei de Acompañamento dos Presupostos do 1999, analísase na editorial deste número. Tamén recolle artigos

sobre a situación laboral dos médicos de familia, a intoxicación etílica aguda, a prevención da cárie e do cancro, a eutanásia, a conduta suicida. Ao tempo os profesionais da atención primaria de Galiza fan balance da xornada laboral e da atención de urxencias, así como das unidades de tarde e da evolución das interconsultas a segundo nivel nun centro de saúde. Inclúe a colaboración de Martín García Medtec: o fracaso da xestión empresarial dos recursos sanitarios públicos. ♦

Abelleira

Número 66. Primavera 1999.

Dirixido: Abel Yáñez Armesto.

Editor: Asociación Galega de Apicultura.

AGA informa da súa asemblea e do *Día do Apicultor*, das axudas do Plano Apícola 1999 e da Asemblea *Erica mel* que vai ser o 5 de Xuño en Arzúa. Aprentase o mel de crema como mellor solución para o consumidor, que tamén convén ao produtor, e inclúe consellos prácticos sobre sanidade apícola. ♦

Pontenorga

Número 0. Ano 1998.

Editor: Deputación de Pontevedra

Nova publicación para os interesados na problemática da lingua. "Non é unha revista técnica -explica a súa redacción- buscamos difundir, sinxelamente, unha cultura e unha lingua vehículo desa cultura". No sumario

artigos sobre a lingua na administración local e de xustiza, nas tecnoloxías da información e da comunicación e na obra de Ferro Couselo. Outras contidos son *Administración pública ou privada?*, *A literatura oral do ciclo do pan: hórreos e muíños. Unha escolma arbitraria, Galicia baixo o candil de Anxel Fole, A festa do Corpus Christi en Ponteareas e Premios San Martiño.* ♦

PALABRAS DE AMOR EN PADRÓN

DISCURSO DE BERNARDINO GRAÑA NA RECEPCIÓN DO 'PEDRÓN DE OURO'

(...) Loitamos pola palabra, pola verdade, pola vida, utilizando o intelecto, utilizando a imaxinación e a beleza e que, precisamente, estamos contra as outras guerras, contra esa tremenda inxustiza de que agora Europa, máis ben por mandato do Pentágono e Mr. Clinton nos E.U. de Norte-América, ande a matar moi traidoramente outra parte de Europa, unha Europa campesiña e labrega, concomitante con Galicia. Nós non queremos as bombas de grafito que deixan sen luz cidades e aldeas. Queremos as bombas das fermosas e veraces palabras que fan luz nas consciencias, nas mentes e no corazón. Non queremos ningún tipo de bomba destructiva. Non queremos que polos campos estoupem minas. Queremos en troques que estoupe vida. Queremos vida para os labregos, para os mariñeiros, para os obreiros, para os nenos, para as mulleres, para os anciáns, para os pobos, para as patrias, para as culturas. Amamos a Galicia e dese xeito non nos empobrecemos nin nos reducimos a un recuncho, como algúns ignorantes pensan. Non somos nin egoístas, nin excluintes, nin xenófobos, nin totalitarios. Todo o contrario. Amamos o noso pobo, e así aprendemos a amar os pobos en plural, a respectar a diversidade, a riqueza da gran sinfonía, do magno concerto da vida na terra e no universo. Que quede por tanto ben claro que somos "guerreiros contra as guerras de armas" e que incluso aceptamos todas as leccións de paz que se nos queiran dar, veñan de quen veñan, e mellor que veñan (apelando ó cristianismo da reconciliación) como propostas do inimigo, pois pensamos que se alguén non acepta leccións de paz será porque non é pacífico. Pola súa banda Galicia sempre foi pacífica, mesmo demasiado calada, e ata pechada ou taponada, e ata cala cando andan a difamarnos, cando en medios de información manipulados meten o noso nacionalismo no mesmo saco no que meten nacionalismos violentos e racistas.

Eu, nestes anos pasados vin aquí, a esta festa da paz e da palabra, e seguirei vindo, sempre que poida. Porque este ámbito é un remanso de harmonía, de convivencia entre individuos e entre xente e natureza. É un lugar ó que peregrinamos tamén. É a casa-museo que todo bo galego debe visitar, e foi, nos anos pasados gardada con devoción e finura por Maruxa Villanueva, gran figura do teatro na Diáspora de Arxentina. Dende o primeiro momento da miña xeira de docente aquí perto, a poucos metros, no Instituto de Padrón, púxenme en contacto con Maruxa e con esta casa, traendo consigo ós meus alumnos. Entre eles estaban o alto e sutil poeta Eusebio Lorenzo Baleirón, a súa compañeira Asunción Sónora, algúns outros cos apelidos Rodríguez, Reboiras..., e estaba o hoxe coñecido e prezado escritor Anxo Angueira, que xentilmente me dedica un fermoso e tenro poema no seu inicial libro poético.

■ CHEGUEI AQUI, A PADRÓN, nun momento non só cardinal para min, senón realmente histórico e crucial para todos: no 1975, cando morría o sanguinoso e anano xeneral que nos tivo afeitos durante a súa longa e nefasta dictadura. E isto lémbreme que agora queren seguir sobre nós os xenerais, xenerais que veñen máis altos e guapos como os Clark ou como se chamen. Agora veñen ben penteados e duchados, pero seguen moi negros, moi suxos por dentro, animando á guerra. Non só queren guerra de brutal, indiscriminado bombardeo por aire, senón que querén entrar pola terra como toupas cegas en total guerra suxa, para así dar cumprida saída ós grandes negocios capitalistas do armamento bélico e se acaso des-

pois dar moitísimo negocio ós bancos que han de emprestar os cartos para a posterior reconstrucción do que agora destrúan.

Eu, como digo, arribei no outono de 1975, ás beiras do Sar e do Ulla, perto desta santa mansión da Cantora pioneira, no seu século XIX, na loita polo rexurdimento. Viña eu rexurdindo dunha por demais dilatada separación de Galicia, tras un matrimonio en terras alleas, "onde ninguén me soubo dar mornura" (que dí a canción que acaban de cantar), que fora a todas luces unha equivocación e que por sorte xa crebara. E verdadeiramente rexurdín por estas beiras en varios sentidos. Estaba eu decaído mesmo literariamente. Precisamente nese 1975 o querido Manuel María en calidade de editor acababa de sacar do prelo o meu libro *Non vexo Vigo nen vexo Cangas*, un-

ha especie de amoriñado diario de poeta emigrado. Libro co que, a parte de desafogar a miña dor de ausencia, quixen expresar solidariamente a dor da emigración en xeral. Pois ben: case ó mesmo tempo, nese mesmo ano 75, dei a coñecer a peza cómica titulada *Sinfarainin contra don Perfeito*, escrito antes da morte do execrable xeneral e que é unha ironía antifranquista, pois nela sae un rapaz que se ve atordado e moralmente mallado por un enorme reloxo, don Perfeito, de movemento perpetuo, que marca as horas, minutos e segundos con contínuos avisos e admonicións, simbolizando aquilo que reinaba na época e que chamaban "El Movimiento". E teño que dicir e recoñecer, cheo de bos recordos, que as rapazas e rapaces de aquí, de Valga, da Escravitude, de Pazos, de Asados, de Taragoña, de Rianxo, de Laiño, de Lestrove, de Dodro, de Manselle, de toda este ledo e vizoso territorio da desembocadura do Ulla e do Sar, cheos elas e eles de boa chispa e bo humor, entusiasáronse e axudaron a montar e representar varias veces aquela miña irónica titiritada. E, por outra banda, debo referirme tamén de xeito agradecido a outras persoas de aquí e de Galicia en xeral, a vellos amigos que fun reatopando... Citemos algúns: Alonso Montero, Rodríguez Salgado, Ferro Ruibal, Torres Queiruga, Sánchez Iglesias, Rodríguez Ruibal, "Foz", Antón Santamarina, Daniel Cortezón, Miguel Anxo Fernández Vello, Xulio L. Valcárcel, Chao Rego, Paco Martín, Camiño Noia, Xulián Maure, Xavier Senín..., sen esquecer a Alfonso Blanco Torrado, sacerdote nada desleigado que esta mañá aquí, en Padrón, fixo a liturxia na igrexa totalmente en galego, como debe ser... E non deixemos tampouco de lado ós do grupo musical A Roda en Vigo que musicaron un meu poema do libro *Himno Verde*, nin a Gelucho Piñeiro e Taramela e Arroás en Moaña que interpretaron musicalmente dous textos de *Profecía do mar*, e, sobre todo, a Suso Vaamonde en Vigo, que puxo voz e música con certo éxito a poemas (como o que acabamos de oír a cargo da coral de Cangas), de *Profecía do mar*, de *Se o noso amor e os peixes*, de *Sima-cima*

do voar do tolo e a algúns outros que aínda non figuran en libro.

■ E HOUBO DAQUELA O MEU MARCANTE ENCONTRO CON EDUARDO BLANCO AMOR. E comimos e paseamos ambos por Padrón e por Vigo, lín a Esmorga, e nunha das súas primeiras páxinas atopei a frase que non quero esquecer: "no meu pobo a xente vive con teima inacabábel", e entón díxenme a min mesmo que, así como Eduardo, moito maior ca min, retornara aínda con forza dunha longa emigración en Arxentina, así eu tiña que recuperarme da miña máis breve peregrinaxe por terras alleas e dar con algún brío algo novo, e foi entón, sendo docente en Padrón, cando escribí "Se o noso amor e os peixes Sar arriba andasen". Porque era, precisamente, no Espolón, a par da figura de Rosalía onde eu vía os escalos a nadar río arriba, e iso era

unha moi boa, exemplar imaxe. Pois é evidente que os galegos, como os escalos, ou, mellor aínda, coma os salmóns, somos unha especie de peixes que non só nos movemos contra as augas das nosas chuvias, senón que tamén temos que saltar contra o cachón, contra a catarata, contra o mar enteiro que é a lingua que, aínda que non queiramos, nos cae enriba: o castelán, lingua que debora ser irmá e é ruín madrastra en mans do centralismo. De xeito que verdadeiramente os galecos temos que comportarnos tan fieis a nós mesmos como fieis a sí mesmos se comportan case todos os salmóns, que nacen en pequenos ríos, en cursos altos e estreitos, e logo, corrente abaixo (é moi cómodo), van... ou deixanse ir, ó mar, a unha zona

ampla, pero que non é a do nacer, e cando querén facer o amor e sementar vida, non escollen o cómodo, senón que arrostran a dificultade de volver meterse polos ríos e nadan de volta, contra o curso, e con mil perigos, con decisión, con "teima interminábel", para arriba, en procura da pureza primixenia, en rebeldía contra a priguiza e o desleixo, contra as tentacións de deixarse amolecer no fácil, en reencontro co punto de orixe, co nacer, coa nación. O mar, un espacioso ago onde un se pode perder, é, nesta alegoría, o castelán ou español, mentres que o río estreito pero profundo e puro e orixinal e xermolador, natural e natío, é o galego. De maneira semellante, a carón da ancha España, sen deixarse perder nin afogar esborrallar, aínda que algo estreitada, resiste, consérvase orgullosa de sí mesma, como debe ser, a nación-Estado irmá que se chama Portugal e que, en vellos tempos, no tocante á lingua, naceu de nós, de Galicia.

E hoxe, queridos irmáns na nación sen estado de Galicia, volvemos xuntos todos aquí, onde nós, auténticos salmóns humanos (non de piscifactoría), tratamos de espertar a outros do sono (lembrade o Himno de Pondal), contra a alienación, contra a idiotización, contra o desleixo e o desleigamento, contra a corrente que querén impoñer desde o centralismo. Volvemos onde debemos volver sempre, a tocar a madeira e a pedra de Rosalía, á casa nutricia que realimenta o noso entusiasmo,

que fortalece a nosa fe e a nosa esperanza, e todos aquí recibimos un gran premio, ofde ben: todos aquí recibimos un gran premio: esa bendición de revigorizarnos, de sentirnos unidos, de tomar conciencia de irmáns e de fillos do labor e o exemplo de Rosalía e Pondal e Curros, da xeración patriótica e romántica, para mañá, luns, ou segunda feira, seguir loitando. Creo que no fondo, no noso corazón, máis que nada, buscamos todos ese premio comunal que nos vigoriza e afirma e confirma como galegos.

E permitidíme aínda que lembre que, se atopei por este amado territorio rosaliano inspiración foi porque atopei amor. Atopei o amor dos alumnos, dos compañeiros do claustro, dos meus fieis lectores. E no libro citado "Se o noso amor e os peixes Sar arriba andasen" cantei o amor entre home e muller pero tamén (e non sei se o conseguín, tal vez non) cantei o amor de amigo, cantei o culto ó amor ilusionado mesmo na vellez das tres Marías que paseaban polas vellas rúas de Santiago, cantei a venerados e predilectos poetas, cantei a perda no remate dos anos 70 de Luís Seoane, de Eduardo Blanco Amor, de Celso Emilio Ferreiro, pero tamén fixen canto de escamio contra cousas que son todo o contrario do amor: como o mal uso dos petroleiros vindo a reventar a poucos metros da Torre de Hércules. Porque é evidente que hai que cantar e hai que berrar. Si, abofé, hai que erguer, hai que seguir erguendo palabras fortes de protesta contra reventamentos de Urquiolas e contra tanto reventamento da vida en Iugoslavia, e en África, e en Timor, e en América, e tanta persecución á vida cando se marxiña ó pobo kurdo, cando por aquí por Europa e polo Estado español mesmo se fomenta a imbecilización hooligan, futbolera, barulleira, televisiva, choca, de cabezas baldeiras; cando hai moito máis diñeiro para esa masificación e "descerebración" e para avións bélicos e para mandar descerebrados soldados á guerra que para dar traballo ós parados ou para sufragar como é debido o ensino público e a cultura de cada comunidade, ou para corrixir de vez a desconciación dos burócratas desnormalizados que ocupan entre nós postos de responsabilidade e que seguen a preferir a idea do afogamento da lingua do país. E coído que as altas xerarquías da Igrexa católica están nesa mesma idea, pois non fan por que se rece e se predique e se ensine a relixión no idioma patrio. Non se atende así o Mestre, a Aquel que se rodeou de humildes e deu potestade a mariñeiros, traballadores, xente do común; Aquel que falaba e predicaba con amor non na lingua oficial (o hebreo) senón na fala do pobo (o arameo).

■ REMATEMOS, POIS, FALANDO DE AMOR. Deixádemme que vos lembre que ese impulso de unión e de creación constitúe a base da vida e non é cousa para risa.

Se no comezo da miña chegada aquí viña eu sen el e un tanto decaído, axiña, coa gracia e a camaradería de todo o persoal que antes citei, funme reafirmando, fun atopando afectos, boas relacións e..., por fin, atopei á quen non só me leva en película, senón que me leva en corpo e alma, a Carmen Fdez. García, que si, abofé, me soubo dar mornura, e vós xa sabedes, dese feliz encontro desa guerra amorosa naceu ese xalgarete que se chama Denis Graña Fernández. Tamén é de xustiza que a eles, a Carmen e a Denis lles diga "gracias". Ela é apoio e musa e el é grande alegría, e mesmo me atrevo a chamalle "muso", porque a parte de esperanza de nova vida e posible novo loitador, ven sendo bo punto de inspiración de moitos dos meus libros recentes orientados para os cativos e xoves. ♦

Os galegos,
coma os salmóns,
somos unha especie
de peixes que temos
que saltar contra a
catarata que é a
lingua que nos cae
enriba: o castelán"

Antón Reixa

'Eu quería ser un poeta medieval'

♦ A. ESTÉVEZ

CONTRA O EXCESO DE VERBALIDADE DOS POLÍTICOS, ANTÓN REIXA PROPÓN A SÁTIRA. ESCARNIO É O SEU ÚLTIMO TRABALLO, UN LIBRO CD-ROM NO QUE PRETENDE RACHAR COAS PALABRAS TABUS E NO QUE PROPÓN "QUE TEÑAMOS A OUSADIA DE PRATICAR O EXABRUPTO". A POESIA DE REIXA ESTÁ ACOMPAÑADA DUNHA BANDA SONORA REALIZADA POLO EX MEMBRO DE NEGU GORRIAK E PRODUTOR KAKI ARKARAZO, CO QUE VEN TRABALLANDO DESDE HAI ANOS, E DE IMAXES, ALGUNHAS DELAS DOS PINTORES ANTÓN PATIÑO E ISAAC PÉREZ VICENTE. ESCARNIO DEBE MOI POUCO ÁS REFERENCIAS LITERARIAS E SI, SEGUNDO REIXA, Á LINGUAXE ORAL.

"Se se estudasen con máis detenemento as cantigas medievais, coñeceríamos mellor a Idade Media. Os poetas do Medioevo utilizaban a sátira para criticar a quen non lles gostaba. Xa Alfonso X contaba nas súas cantigas como os curas facían uso da pornografía. Penso que hoxe hai demasiados tabus e que hai que voltar a utilizar as palabras malsoantes, practicar nós a verbalidade contra os que disfrazan a linguaxe, para matar o ruído dos políticos", comenta Reixa.

O poema máis emblemático do libro-CD Rom converte o discurso de investidura de Aznar como presidente do Goberno nun *Discurso de Embestidura*. Mentres Aznar fachendea da "nova etapa política", un individuo fala de poesía xaponesa. Por que xaponesa? "Neste poema falo dos *haikus*, son poemas xaponeses moi breves, que están no meu oposto. Eu milito na estética do exceso, dos ritmos obsesivos", engade.

Como é marca de Reixa desde os tempos de *Rompente*, a poesía nace dos feitos cotiás, moitas veces extraordinarios. A poesía non renuncia ao pracer de "follar", ao "peso dos collóns" ou ao incórdio das "hemorroides". "Hai que escribir como se fala, ter máis procacidade, ser desinibido. Eu escribo poesía pero tamén fago artigos en prensa, falo na televisión ou compoño cancións que van soar en emisoras convencionais. Hai que perder o respecto ás palabras", sinala.

Sobre se o formato libro-CD Rom vai restar audiencia a este *Escarnio*, Antón Reixa non se amosa moi preocupado. "Móvome noutros parámetros. O que realmente quereria ser é un poeta medieval, que cantaban e recitaban á vez para o ocio da xente. Sempre apostei por propostas multidisciplinares. É difícil atoparse só con palabras", di Reixa.

Peregrinación a Fátima

O galego que camiña xunto a dous bascos polo poema *O deserto imposible* ben podería ser Antón Reixa dando opción ao receptor de participar interactivamente. Dous bascos e un galego que se atopan cunha pedra e un tricórnio. "O poema ten que ver coa miña relación

dos últimos anos con artistas bascos. Especialmente con Kaki Arkarazo, ao que me unen vivencia e camaradería cultural. Ademais, neste poema tiña o afán de voltar aos mil chistes que comezaban con un galego, un inglés e un alemán. Apeteciame acometer esta narración fallida".

Centos de milleiros de fieis camiñaron cara un santuario portugués o 13 de Maio de 1997. É *Fátima*, a superstición que leva a Reixa a compoñer un poema.

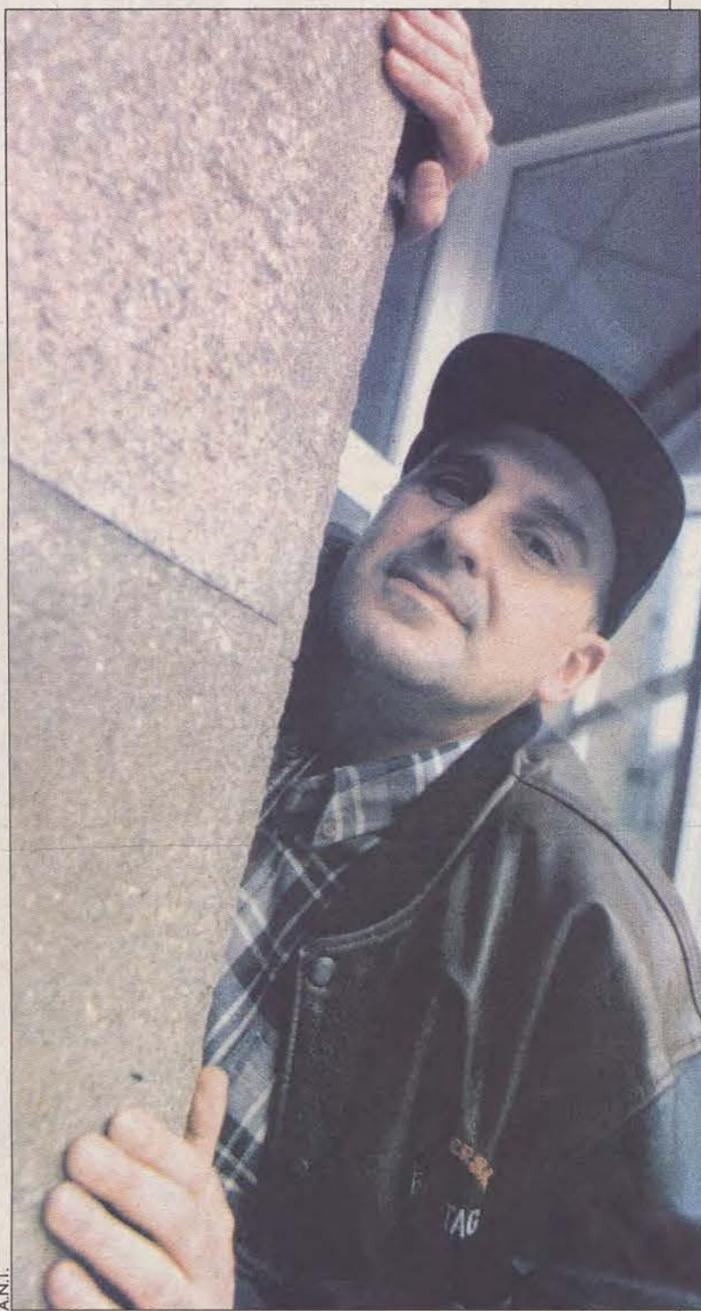
"A ninguén lle chama a atención a grande excentricidade que supón ir a Fatima en masa. Chegaron a ser catrocentas mil persoas no 80 aniversario da aparición da virxe. É un fenómeno como o dos *hooligan*. A min sempre me chamou a atención que a xente *fose aos milagres* e que as virxes se aparecen nun sitio determinado falando o idioma da xente", di. "De valquer maneira, o poema ten que ver cunha historia privada, a que lle pasou a unha tia miña que, tras vir dun baile de Entroido, dixo que se lle aparecera a virxe. Decidiu ingresar no convento de Tui, onde tamén estivera Lucia, unhas das rapazas á que se lle apareceu a virxe de Fátima. A tia Concha houbo que sacala en paviola do convento porque nen comía. Cando o Papa daba a benzon pola tele, a miña tia preguntaba se era igual de válida vindo da televisión", explica.

Recentemente publicouse *Upalás*, unha escolma da poesía que Reixa, Alberto Avendaño e Manuel Romón escriberon como colectivo *Rompente*. Hai vinte anos, os tres reivindicaban a Manuel Antón, como agora volta facer Reixa co poema en CD-Rom *Nordesia*. "Se percuros unha arquitectura poética propia, a descuberta de Manuel Antón é fundamental", di.

Tamén hai vinte anos, os tres dician que o poeta é un home que asume a realidade, e a galega era "unha realidade conflictiva e en loita". Segue tendo a mesma percepción? "En xeral si, Continuo tendo un sentido natural da militancia e creo que hai que ser recalcitrante nas consideracións sobre o país", sinala.

Galiza bebe, pola lingua

Á volta do verán, o espectáculo poético-visual de *Escarnio* poderá verse ao vivo, como xa aconteceu en Silleda e no *Festival de Teatro de Bolsillo*, de Euskadi. Reixa está mergullado noutro proxecto, que se vai materializar os días 5 e 6 de Agosto na praza da Quintana de Compostela dentro da programación "Esperando o milenio". O espectáculo que prepara chamarase *Galicia bebe*, título xa utilizado por Reixa nun conxunto de cancións publicadas hai seis anos. "Vai ser unha reivindicación do galego como lingua idónea para o pop e para o rock", explica. Para a ocasión formarase a *Banda Suevia*, con ex *Resentidos*, membros de *Siniestro Total* e convidados como Kaki Arkarazo. Tamén van participar nestes dous días de música grupos como *Skornabois*, *Xenreira*, *Psicofónica de Conxo* e *Diplomáticos*. ♦

ANT.

narrativa

Doutor Deus

Xabier López López

medusa
gotelo blanco

**Xabier López
López**

Doutor Deus

Unha novela heterodoxa
e desmitificadora.
Un escritor absolutamente
orixinal.

Polo mesmo autor de
Biff, bang, pow!

gotelo blanco

A canción que levou a un canta-autor ao exilio

Suso Vaamonde foi xulgado hai vinte anos por 'ofensas á pátria'

"Eran uns anos moi confusos onde seguía habendo moita xente disfrazada pero que proviña da ditadura". Suso Vaamonde lembraba nunha entrevista en ANT a festa antinuclear celebrada hai xusto vinte anos, o 5 de Xuño de 1979, en Pontevedra, que rematara con catro detidos, entre eles el mesmo. O xulgado de Pontevedra condeouno a seis anos de cárcere e, mentres non se resolvía o seu recurso diante do Tribunal Supremo, o cantante viviu en Venezuela no exilio.

Tratabase dun acto convocado na praza da Ferrería polo MCG, o PTG, as feministas da FIGA e varias asociacións de veciños. Ademais dunha simulación das consecuencias da enerxía nuclear, a protesta incluía a música. Cando Suso Vaamonde estaba enriba dun escenario, un militar, teniente de artillería, que saía de misa, dirixiuse a el para insultalo e berrar *Vivas a España*. Segundo algúns dos asistentes a este acto, intentou agredilo, e amigos e familiares de Vaamonde impediron a agresión. Non se falou doutro tema ese día en Pontevedra; o incidente rematou con catro detidos: Xosé Aurelio Habio Rodríguez, Antón Masa, hoxendia presidente da Asociación por la Defensa da Ría, Xosé Fernando Eiras e propio Vaamonde. Acusábano de ter cantado "Cando me falan de España sempre teño unha desputa. Que se España é miña nai, eu son un fillo de puta". Ao militar que provocara as detencións non se lle pediron responsabilidades.

A ameaza do cárcere provocou un periplo polo extranxeiro de Vaamonde, aínda que el matiza denominalo como exilio. "Non tiven que marchar. Moitas veces mentimios eu e a miña familia pero non houbo exilio. Recurrín a condeao ao Tribunal Supremo. Non tiña moi claro que o recurso fose adiante, e sí, en troques, que non quería ir á cadea. Era novo, tiña un fillo e non quería entrar no cárcere. Marchei a Venezuela a traballar. Se se amañaba o problema e o Supremo fallaba ao meu favor, voltaba, e se non, xa tiña o camiño andado en Venezuela. Foron tres anos os que tardou o fallo, que foi simplemente un indulto. Non fuxin, viña moitas veces, con discreción (...) Unha vez entrevistoume Encarna Sanchez na radio como se estivese no Porto e, en realidade, estaba na Insua. Se me quedara aquí esperando, a familia teríao pasado moi mal porque chamaban a casa, ameazábame e chegarona pegarlle ao meu neno". ao día seguinte de recibir a noticia do indulto, Vaamonde xa estaba na Galiza. "Non me deu tempo a despedirme de case ninguén. Tiña sido unha espera moi longa".

A festa antinuclear celebrada o 5 de Xuño de 1979 en Pontevedra rematou con catro detidos, un deles o propio cantante.

MARTES, 5 DE JUNIO DE 1979

DIARIO DE PONTEVEDRA

LA JORNADA ANTINUCLEAR, TERMINO CON LA INTERVENCION DE LA POLICIA NACIONAL

Un espectador molesto con la letra de una canción se enfrentó a Suso Vaamonde

El Gobierno Civil y los organizadores del acto, difieren en sus versiones del incidente

En el momento en que se colocaba una parrilla en el fondo del escenario de la jornada antinuclear, celebrada en la plaza de la Ferrería, un militar de artillería, que acababa de salir de misa, dirixiuse a Suso Vaamonde, cantante de la banda de música 'Los Vaamonde', y le dijo: 'Vivas a España'. Vaamonde respondió: 'Cando me falan de España sempre teño unha desputa. Que se España é miña nai, eu son un fillo de puta'. El militar intentó agredirlo, pero fue detenido por sus amigos y familiares.

El gobernador civil de Pontevedra, José María Rodríguez, declaró que el incidente ocurrió durante una actuación en la plaza de la Ferrería. Él mismo afirmó que Vaamonde fue detenido por un militar que se acercó a él durante la actuación. Rodríguez dijo que Vaamonde fue llevado a la comisaría y que el incidente fue resuelto sin mayores incidentes.

Por otro lado, los organizadores del acto, como el MCG y el PTG, afirmaron que el militar intentó agredir a Vaamonde y que este fue defendido por sus amigos. También mencionaron que Vaamonde fue detenido por un momento y que el incidente fue resuelto con un indulto.

El caso fue llevado a los tribunales, donde Vaamonde fue condenado a seis años de prisión. Sin embargo, el recurso de amparo interpuesto ante el Tribunal Supremo fue admitido a trámite, lo que permitió a Vaamonde salir de prisión y vivir en Venezuela durante tres años.

Dille Berce ao Inimigo

Aborto na cultura

De Paula Rego tivemos oportunidade de ver non hai moito varias obras na exposición *Escola de Londres* no Auditorio de Compostela. A máis recoñecida pintora portuguesa, residente en Londres, ven de inaugurar na Fundación Calouste Gulbenkian unha mostra que inclúe a súa serie *Sem título*, once pinturas, oito debuxos e cinco grabados nos que se recree o tema do aborto clandestino. Nunha entrevista no *Jornal de Letras, artes e ideas* pergúntalle á pintora se a súa obra é subversiva: "Espero bem que sim!", responde. En relación á súa recente pintura explica que é "uma posição política a favor da legalização do aborto, para evitar as situações penosas, o sofrimento e a humilhação que existe em fazer tudo às escondidas". Quere Paula Rego denunciar a situación das mulleres e "dizer que estou do lado delas". Pintura feminista asinada por unha muller. A cantante Uxia recoñecía no pasado número de ANT a "responsabilidade de compartir, sentimos mulleres que traballan na música e sermos conscientes do que nos queda por facer". Abonda botar unha vista pola vigorosa poesía que están a facer as mulleres para atoparse con dúas liñas marcadas polo xénero: o recoñecemento do corpo propio e a reivindicación da súa estirpe feminina. Catro actrices e unha directora levaban á escena hai dous meses *A viaxe de Lola -Alalá Produccións-*, unha montaxe teatral na que catro mulleres se enfrontan a situacións que pretendían anulalas. Comedia aceda arredor de cousas cotiás como a sumisión no matrimonio ou a esclavitude que obriga a un corpo perfecto. Mulleres abren *A caixa de Pandora* e *Maria Balteira*, dúas librerías nas que os libros feministas e a literatura de muller ocupan os andeis sen quedar sepultadas polo marasmo dos best-sellers. Fóra dos organismos culturais, ausentes das direccións editoriais e dos medios de comunicación ou á marxe da Academia, as mulleres leván á cultura un discurso de xénero. E abren fendas deseñando os seus propios proxectos, maiormente mantidos por un esforzo militante. A cultura ten ideoloxía por iso a oficialidade discrimina. Serve a pintura para denunciar? "Pois claro!" resposta convencida Paula Rego.

As salas Nasa e Galán consideran que faltou pluralidade no encontro do Consello da Cultura

Representantes do teatro apostan por compañías municipais con teatros públicos

••P.C.

Criar estruturas estábeis para que compañías de teatro municipais poidan representar as súas obras en salas públicas foi un dos aspectos analisados polos representantes do sector teatral que participaron no encontro celebrado no seo do Consello da Cultura Galega os pasados 28 e 29 de Maio. Desde o sector enténdese que a permanente itinerancia na que viven as compañías non favorece á consolidación dun público nen axuda ao seu asentamento. Por iso estudaron a viabilidade dun modelo de compañías residentes en Galiza, proposta que suscitou o debate entre os asistentes, xa que as compañías Chévere e Matarile entenden que non se tiveron en conta os modelos pre-existentes representados pola Sala Nasa e a Galán.

Itinerancia, residencia, estabilidade, modelos de residencia e análise das experiencias existentes en Europa foron algúns dos aspectos debatidos no encontro Galiza e a residencia teatral. En xeral, para os asistentes trátase de solventar un dos principais problemas que sofre o teatro galego, que ao dicer do director de cea, Candido Pazó, "máis que itinerancia, en Galiza o que hai é nomadismo. Cada tempada temos que repetir o labor dos zapadores, abrindo camiños que se volven a pechar".

A alternativa presentada propón artellar un modelo de compañías residentes que contén cun teatro onde representar. Neste sentido manifestouse o tamén director Xulio Lago, quen reiterou que "son necesarias estruturas estábeis, porque unha estrutura de ambulante non permite o encontro dos profesionais co público".

Segundo Manuel Fernández Vieites, coordinador do encontro, este modelo de residencia non debería ser, en todo caso, contradictorio cunha certa itinerancia. Ao seu entender, é imprescindible consolidar un público afeizoado aos espectáculos teatrais, porque "cando o teatro se xustifique socialmente através do público, todo estará solventado", sinalaba.

Compañías residentes galegas

Sen embargo, o encontro non estivo exento de polémica. As salas Nasa e Galán fixeran pública con anterioridade a súa indignación por non ter sido convidadas ao debate, ao entender que levan anos poñendo en práctica un modelo específico de residencia con compañías teatrais detrás, Chévere e Matarile.

Nun intento de solventar o pro-

A chegar o público ao teatro sería o obxectivo común dos diferentes axentes teatrais.

blema e segundo explica Xesús Ron, da Sala Nasa, o mesmo día no que comezaba o encontro, o Venres día 28, varios membros da Ponencia de Teatro do Consello de Cultura contactaron con eles para convidalos a participar. "Non aceptamos porque consideramos que era demasiado tarde. Preferimos participar no debate da tarde do Sábado", sinala Ron.

O modelo representado por ambas salas é, sen embargo, diferente ao proposto polos distintos ponentes. Tanto a Nasa como a Galán parten da iniciativa de compañías de teatro que aposta-

ron por sacar adiante un proxecto de residencia con carácter privado, mentres que os demais asistentes defenden un modelo de carácter público, apartir de compañías municipais.

Este mesmo modelo foi cuestionado por Ron, que considera "defendíbel apostar por compañías municipais que representen en teatros públicos". Sen embargo, o representante da Nasa entende que tal e como está funcionando o teatro galego, pasarían a ser compañías públicas e contar cunha subvención e unha sala compañías que antes eran privadas",

mentres que "salas como as nosas continuaríamos vivindo na precariedade máis absoluta".

Ron tamén cuestionou o papel que xogaría o Centro Dramático Galego neste modelo. Polo de agora, o CDG é o único de carácter público na Galiza e, sen embargo, aínda non ten sede fixa. "Dise que será o Salón Teatro unha vez que finalicen as obras, pero aínda non está claro se será un centro administrativo ou un lugar de representación", engadía Ron.

O único representante político

asistente, foi o concelleiro de cultura da cidade da Coruña, quen manifestou a súa total adhesión ao proxecto de residencia. Este aspecto tamén foi destacado polo membro da Nasa, quen botou en falla a asistencia de outros representantes municipais, non só de cidades senón mesmo de vilas.

Pola súa banda, Vieites, xa no comezo do encontro sinalaba que "o teatro galego ten que ser aberto, non subsidiario nen submetido aos vaivéns da política. O espazo teatral ten que estar aberto a todas as iniciativas". ♦

TABELA DAS LETRAS

FICCIÓN

1. NO VENTRE DO SILENCIO
Xosé Luis Méndez Ferrín. Xerais

2. O LAPIS DO CARPINTEIRO
Manuel Rivas. Xerais

3. MORNING STAR
Xosé Miranda. Xerais

4. O HOME DE PAU
Neira Vilas. Xerais

5. OS SÉCULOS DA LÚA
X. Carlos Caneiro. Espiral Maior

NON FICCIÓN

1. BREVE HISTORIA DA LITERATURA GALEGA
Mercedes Queixas Zas. A Nosa Terra

2. PRISCILIANO
Xosé Chao Rego. A Nosa Terra

3. CANTOS COPLAS E ROMANCES DE CEGO
Mini e Mero. Ophiusa

4. R. BLANCO TORRES
Marcos Seixo. A Nosa Terra

5. HISTORIA DA LITERATURA GALEGA
Dores Vilavedra. Galaxia

Librarias consultadas:

Cartabón (Vigo). Couceiro (A Coruña). Índic (Ferrol). Michelena (Pontevedra). Pedreira (Santiago). Souto (Lugo). Torga (Ourense).

Os séculos da lúa

Xosé Carlos Caneiro

Os séculos da lúa
XOSÉ CARLOS CANEIRO

ESPIRAL MAIOR
EDICIONS

Xavier Queipo

'A literatura é evasión'

♦ CARME VIDAL

O LEITOR VIVE CON *MALARIA SENTIMENTAL* (SOTELO BLANCO) UNHA AVENTURA NO MEIO DA SELVA CAMBOXANA. SINTE A TENSIÓN DO PROTAGONISTA, ABAFA COAS ALTAS TEMPERATURAS E A HUMIDADE TROPICAIS, CATA AS COMIDAS ASIÁTICAS E RAÑA O PRUIDO INSOPORTÁBEL DE PICADAS DAS SAM-

BESUGAS E CÍNFANOS. A ÚLTIMA NOVELA DE XAVIER QUEIPO AFONDA NA SINGULAR ESCRITA, NA DEFENSA DO SENTIDO LÚDICO E FICCIONAL DA NARRATIVA SEN DEIXAR O SEU CONTEIDO DIDÁCTICO. LITERATURA DE AVENTURAS DE QUEN, DE PEQUENO, QUERÍA ESCRIBER COMO SALGARI OU XULIO VERNE.

P. BERGANTINOS

A lapela de *Malaria sentimental* remata dicindo "un libro fascinante, concluínte e, sen embargo, sorprendente: unha novela". É preciso marcar así o xénero?

Non sei se se poden establecer as diferencias pero entendo que se non hai reflexión, non hai novela. A novela vai máis alá do relato, remítese ao pasado e ao futuro, presentan tamén unha serie de temas recurrentes, unhas mensaxes éticas. A marca pode ter que ver coa miña obra anterior que se clasifica como fragmentaria. Por exemplo, en *O paso do noroeste*, os personaxes non estaban moi definidos, se cadra por iso a editorial puxo na contracapa a referencia á novela. Despois de ler textos clásicos como *A Cartuxa de Parma* de Stendhal ou *Tifón* de Conrad son os personaxes os que quedan na memoria, as súas contradicións internas, o reflexo da sociedade na que se desenvolven... todo iso é importante para que exista unha novela. Son percepcións persoais pero para que eu considere que o que escribo é unha novela ten que haber reflexión ou diálogo interior, relato e personaxes definidos.

Que opina de que se leve agoirando tanto tempo a súa morte?

Non acredito niso. Se cadra hoxe estannos preparando para

ler contos de dúas páxinas que é o que nos vai levar o ascensor desde o piso un ao vintecatiro, ou o tren de cercanías, ou tamén polas limitacións para aturar a lectura no ordenador. Danse unha serie de condicionantes debido aos cambios de vida. A utilización do tempo e do ocio como os meios que se están a utilizar para a difusión da escrita conducen a unha literatura de anaquiños pero non considero por iso que a novela estexa en decadencia. E menos a de aventuras. A xente necesita ler para evadirse, identificarse co que le, viaxar sen moverse de casa. Cun libro pode fantasear, descifrar mensaxes, saír do cotiá que é triste. Non estou á contra da novela social, pero para min a literatura é evasión reflexiva, situarse noutras situacións e desenvolverse coma o faría a personaxe.

Fala de dous elementos que son propios da narrativa: o lúdico e a ficción.

Toda ficción pode ter un subtexto real, eu mesmo teño moi pouca imaxinación. A miña sorte é que de pequeno me gustaban as ciencias naturais e a xeografía. Cando non tiña que facer miraba para o atlas e lia libros de divulgación de zooloxía ou botánica. É dicir, eu xa soñei os lugares nos que podía estar, xa estiven

na Antártida, en Oceanía... e visitei todos eses lugares de dúas maneiras, primeiro cando soñaba de cativo e logo cando os atopei materializados en contos, como na literatura de Stevenson e de Conrad. Pensei que se de maior escribía quería facelo así. Logo tamén viaxei moito, estiven dous anos embarcado. Soños, leituras e viaxes estableceron unha realidade que primeiro foi soñada e despois vivida.

Recria paisaxes lonxanas pero o acervo de datos fai que sexan coñecidas para o lector. Considera que a novela precisa tanta minuciosidade na descripción?

Cómpre moitísima preparación. Estudar a flora, a zooloxía, os costumes dos povos, as tribus, a xeografía, os aparellos que se empregan... todo iso está previamente estudado. Non se escribe de corrido, hai que ler manuais, de historia, de plantas da zona, da cociña tradicional, monografías de historia... é un traballo concienzudo. Coma cando Xulio Verne recolle unha páxina enteira de nomes de peixes en *Vinte mil leguas de viaxe submarina*. As miñas novelas son as que me gustaría ler, supoño que será fácil escribir sobre a movida de Vigo ou sobre a vida nos institutos de ensino, sobre algo próximo do

que non hai que documentarse.

Pero vostede busca a precisión, mesmo diferenciando os tipos de arroz.

Porque son científico. Hai tamén unha certa tendencia didáctica, como científico teño obriga de mostrar o que coñezo, de comparilo. Normalmente hai unha tendencia a escribir sobre cousas de aquí, con personaxes de aquí. Os navegantes e os hérois non teñen por que ser necesariamente galegos. O mundo está cheo de xente fantástica. A literatura é unha das mellores armas didácticas. Se só facemos mirarnos o embigo acabaremos sendo excluíntes.

Que razóns literarias o conducen a ambientar a súa novela en Camboxa, na Asia tan lonxana para nós?

Lonxano por un erro histórico. Se Colón en lugar de chegar a América o tivese feito onde estaba previsto teriamos curmáns en Macao ou un tío traballando en Shangai. De neno marcóme Marco Polo e iso vai xerando unha serie de referencias. As primeiras imaxes que teño da televisión son do mapa de Vietnam. O que acontece é que o ensino deixa grandes eivas en xeografía. Tendemos a pensar que somos o centro do mundo e relativizar é coñecer.

Describe unha guerrilla des-nortada que tortura baixo o influxo dun sanguinario Pol Pot.

Fun filomaoista na miña mocidade, unha especie de sarampelo ideolóxico dos primeiros setenta, pero Pol Pot levou o maoísmo ao extremo de dicir que todo o que tivera algun tipo de formación tiña que ser eliminado, médicos, avogados... En Camboxa chegaron a queimar neveiras ou lavadoras porque todo o que era occidental non valía. Algunhas descripcións da tortura están baseadas en testemuños reais. Unha das dimensións máis terribes do home é a capacidade de torturar. Un animal mata, non fai sufrir á vítima. A tiranía máis salvaxe e a vontade de supervivencia son características do ser humano. Son tamén reaccións cotiás. As relacións humanas teñen bastante de tortura.

A intriga e a tensión están previstas en *Malaria sentimental* para que o libro prenda no lector?

O componente de aventura sería unha primeira lectura, logo estarían as tensións da personaxe - esas relacións sexuais que son primeiro dun tipo e logo doutro, o non aceptar a súa bisexualidade, a dualidade das súas dúbidas - e unha terceira lectura que é a crónica do momento. Quero que as miñas novelas divirtan, pero tamén que expandan ideas, apresenten dúbidas e fagan reflexionar.

Cultiva a novela de aventuras cun estilo singular dentro da escrita da súa xeración.

Sempre pensei que debía ter nacido nunha época distinta. Véxome un pouco como Humboldt, como un individuo ao que lle gusta viaxar, coñecer, escribir, mandar cartas. Imaxino que a miña bagaxe, máis científica que literaria, axudará a conformar esa voz distinta. Ademais, levo dez anos vivindo fóra e iso permite ter unhas referencias distintas. Os grupos que se amalgaman arredor dun tema son limitados, endogámicos, configuran unha microcultura na que sempre se fala do mesmo, isto está na moda, isto non. Hai tamén sempre quen di "a novela que se ten que facer en galego é...". Atérome cada vez que escoito esa frase.

Desde fóra pero coñecendo o que se está a escribir, que balance tira da narrativa galega?

Estamos nun momento de grandes narradores. Están os clásicos vivos, aqueles dos que xa se relex as súas obras. Son o caso de Casares e Ferrin. Logo temos algúns escritores con proxección internacional, en especial Manuel Rivas ou Suso de Toro, e logo un fronte de escritores novos por idade e por seren inovadores, que van dar grandes satisfaccións. Rivas e de Toro son fenómenos sociais, case antropolóxicos. Hai persoas que non len nunca e mercan *Calzados Lola* ou *O lapis do carpinteiro*. Cón eles danse conta de que se pode ler en galego e, de repente, poden coller outro libro. Eles estannos axudando na medida en que son un tirón e tamén un negocio para as editoriais, que permite que estas arrisquen con outros escritores menos comerciais. ♦

Crónica do espanto

Xosé M. Álvarez Cáccamo publica un estarecedor poemario sobre o 36

♦ M. VEIGA

O mesmo día que se publicaba nos periódicos a noticia de que o PP rexeitara nas Cortes a condeza expresa "do golpe fascista militar contra a legalidade republicana", proposta con motivo dos sesenta anos do exilio masivo tras a guerra civil, propondo á súa vez e sen o apoio de nengun outro grupo parlamentar, un texto no que se fala eufemisticamente da "inmolación" dunha xeneración de españois "como proba suprema da senrazón e o ódio", o mesmo día que saía á luz este debate, decimos, chegaba tamén ás librerías un libro de versos de Xosé Maria Álvarez Cáccamo titulado: *Os cadernos da ira*.

A obra deste poeta, digno descendente -no moral e no estético- dunha familia tamén de escritores maltratada polos sublevados, consta de tres partes, as dúas primeiras xa publicadas, *Prego de cargos* (1991) e *De mañá que medo* (1993), pero a última, *Crónica do espanto*, só coñecida a través dalguns recitados pontoais ante un público comovido. Unha vez lido este traballo que ten a ver, en canto ao estilo, co xornalismo e que arreguiza o cabelo coa súa música épica e ao propio tempo íntima, como só pode facelo a máis perfecta poesía, acuden á mente, ao chou, outras voces tamén de alta calidade poética: *Cunetas de Pimentel*, o poema na morte de Franco de Bernardino Graña ou ese conto, recién dado a luz, de Vitor Vaqueiro, titulado *Memoria do silencio*.

Velaf un dos poemas de Xosé Maria:

"O informe do forense di que Aurelio Torres faleceu por destrución do cráneo.
José Godoy troncopatía.
Eliás Fernández hemorragia interna.

Asegura o informe do forense que Gonzalo Acosta Pan perdeu a vida por feridas de arma de lume en tórax.
Manuel Cacabelos septicemia.
Francisco Trillas fractura de base do cráneo.

ARTURO SOUTO

No informe do forense consta que Santiago Ramos morreu de conmoción cerebral.

Manuel Nogueira parálise do bulbo.

Evaristo Rodríguez asfixia por inmersión.

Certifica o informe do forense que a defunción de Josefa Vilata foi provocada por lesión orgánica do corazón.

Antonio Aller shock traumático.

Manuel Montero perda de sustancia cerebral.

O informe do forense afirma que a causa da morte de Besada Nieto foi colapso cardíaco.

Eulogio Piñeiro estoupido de figado.

Alexandro Boveda pasado polas armas.

Ou tamén este outro:

As cartas que deixaron: "estarei sempre en vós como che prometín", "que non sintan vergoña

da miña morte os fillos", "non haxa esquecemento para os meus asasinós".

As palabras soñadas contra os muros do ar, a defensa imposible fronte á lei do exterminio: "se o tribunal entende que o meu amor á Terra é razón suficiente para quitarme a vida, morrerei por Galiza".

A sentenza inequívoca, o programa da morte, cardo de lume azul. A historia edificada sobre a cinza dos cráneos.

Ou estoutro, por último:

Memoria das travesías por onde marchou berrando, perforada de lóstregos de espanto, a muller de Enrique Jaso.

"Mataron ao teu home no alto da Sobrada, mexaron por enriba do cadáver e pintáronlle as mans co sangue propio".

Ela correu e correu como egua estarecida sen poder saír das rías que apreixaban o seu corpo.

Tiña vintedous anos a muller de Enrique Jaso. Foi ao paredón co cabelo todo branco.

En dous días

en agosto de trinta e seis
co cabelo todo branco.

Máis unha vez cómpre exixirle ao PP que condene este espanto e que diga, en voz alta: nunca máis. Mentres, pedimos que estes versos de Xosé Maria Álvarez Cáccamo, que ven de editar *Espiral Maior*, señan lidos, que mesmo señan declamados en lugares públicos, que se espallen os libros e que señan reeditados milleiros de veces até que todo o povo saiba de tanta dignidade e da rosa branca cultivada, da que tamén fala Xosé Maria. ♦

A SERPE DOS CAMIÑOS

Por Sarria, a navarra, a terra inza en viñedos. Proban o viño os viaxeiros nunha adega, ás presas, e levan unhas botellas. Tamén o cataran, á porfia, dúas vellas de Mañeru e Cirauqui bebendo dúas grandes cántaras para decidir un problema de lindeiros entre as parroquias, ante o cruceiro sen graza que agora contemplan os viaxeiros. A gañadora tragara, tamén, un rato que os do outro bando lle meteran na cántara. Ela dixera despois que lle parecera que se lle atragoara unha mosca.

Cirauqui é lindo, en costa. Rodea un outeiro como case todas as aldeas da zona. A igrexa de San Román conserva a portada románica, lobulada como as súas compañeiras de Lizarra e Ponte a Raña. San Román era un santo tan falador que acabaron martirizándoo por iso. Cortaron-lle a lín-gua e aínda así seguía a predicar para tortura dos seus aborridos verdugos. Moitas casas de Cirauqui mostran sinxelos escudos ricos en simbolismo. A Calzada Romana, ao final da aldea, mantén a pureza orixinal, mais aparece descoñecida. A ponte non está mal na súa reinterpretación para adiviñar cotas e beiris do seu primeiro tempo. Nunha tenda mercan os viaxeiros pan para a cea, ese pan esmagado que condenará os navarros ao inferno, e zapatillas novas para os pés doridos. Saef conta-lles que houbo peregrinos

Lizarra das estrelas

nos que fixeron o Camiño desde a Franza deica Compostela cos pés espidos, como aquel Guillaume de Vercel, aos quince anos, o que lle valeu a súa canonización. Os compañeiros non o cren e Saef insite, "está documentado", di-lles, e le-lle-lo. Daquela quedan conformes e ela irrita-se.

Deixan xa as vertentes que dan ao Arga polas doutro río que baixa máis afondado, o Ega, o río de Lizarra. Montes penedios protexen a cidade que foi de francos e fundou o rei Sancho Ramfrez aló polo ano de 1090 para o comercio e os peregrinos. As estrelas sinalaran o

lugar onde apareu unha virxe que, teimosa, non se quixo mover até conseguir o seu santuario e a súa cidade. "Lizarra" quere dicir, en vasco, freixo, lugar de freixos, e "izarra", estrela. De estrela debe vir o Estella do nome con que se lle coñece tamén. O Ega separa a cidade e vai-na serpeando docemente en verdes. A igrexa de San Miguel é a primeira visita que fan os viaxeiros. Dentro, ademais da Virxe de "Jus del Castillo", distinguen-se os altares polos seus santos xémeos: San Crispin e San Crispiniano (os retablos coas súas vidas son unha delicia), ou os curandeiros sfrios San Cosme e San Da-

mián. A portada principal do exterior é outra das xoias do románico. Hai unha cena da Virxe dando a luz con grande realismo (San Xosé fai-lle pacientemente a cama). Nas ménsulas da entrada os leóns engolén corpos (no da dereita sai unha cabeza da súa boca). San Miguel pesa as almas con expresión de non ir a cousa con el. Nas pedras da ábside aparecen numerosas inscricións de canteiros. Un home pon-se a explicar-lles aos viaxeiros a historia da igrexa. Como San Román, non para de falar, e como eles non poden torturá-lo, foxen. As campás comezan a repicar. Que sensación agradable senten. Iso xa non se leva.

Visita obrigada é a de san Pedro da Rúa, florida nos lóbulos da portada e nas figuras de sentido bestiario medieval. A ampla escalinata come as forzas dos camiñantes e segue a altura na torre. Enche, no interior, o grande semicículo da ábside ramificada en absidiolos, e a columna máxica de tres serpes enroscadas fronte á Virxe. Saef sente-se orgullosa dela, apesar das reformas que tivo. Do claustro só quedan dous dos seus lados. A desaparición dos compañeiros debe-se ao cardeal Cisneros, o rexente castelán do XVI, cando ordenou derrubar os castelos navarros para rematar así coa loita dos que non se querían submeter a Castela. O militar que puxo a carga destrutora no caste-

lo que había no cimo do monte meteu-lle tanto ardor que os seus cascallos destruíron totalmente o claustro. Recompuxeron-se os lados que agora se ven, e aínda así poden-se apreciar maxistrais cenas de Cristo, San Lourenzo e outros santos, unha colección de harpias en evolución de cabezas (muller, animal, paxaro...), unha crucifixión en tres tempos, signos de canteiros nos muros...

O palacio dos reis de Navarra é un edificio do século XII con andares superpostos e elegantes vidreiras con colunas e capiteis ben traballados. Nun deles, no exterior, representa-se a loita de Rolmán e Ferragut, o xigante mouro. Venceu-no Rolando cobardeamente pola inocente confesión do seu inimigo ao lle dicir que o seu punto vulnerábel era o embigo. O "heroi" aproveitou-no e meteu-lle a espada por ali mesmo.

Quedan-lles aos viaxeiros tantas cousas por ver! A igrexa do Santo Sepulcro di abandonada, negra na figuración da fermosa portada de arcos apuntados. A cidade, pola zona vella, na rua dos Peregrinos, é un encanto de casas nobres, altas, con moitas tendas de antigüidades. Por elas métese os viaxeiros e levan recordos, campañas de Talavera, azulexos con primorosos anxos pintados. Que perguiza lles dá a despedida. Pero queda tanto mundo por mirar! ♦

LOIS DIÉGUEZ

ANACOS

BOROBÓ

Lembranzas dun estudante da Estrada

Confesábame incapaz –no ano do 29 de abril– de escribir un novo capítulo do *Memorial de Trevonzos*, consagrado a Roberto Blanco Torres, “o ilustre fillo de Cuntis, nacido tan preto do meu berce e cerquísima da raíz dos meus devanceiros maternos”, posto que non o cheguei a coñecer, e non me peta practicar a *teoría celestinesca do empalme*, aproveitando traballos doutros.

Nembargantes –como expliquei o outro luns, na Galeña Sargadelos, de Madrid– tiven a empоста, hai uns cincuenta anos, de escribir, de primeira man, un feixe de *anacos* a mantenta do inxel sacrificado cerca de Herdadiña; o cal me proporcionaría nista primavera material abondo pra escribir ou falar en loubanza do gran xornalista irmandiño. Lecer que non atopei entón, en *La Noche*, ao estar en plena *noite de pedra*. Pois, se tal fixera, inda podería correr a sorte do propio poeta de *Orballo de media noite* e xa daría malvas, se cadra, dende hai medio século, nalgun camposanto da Amahía ou do Ullán.

Dado que naqueles anos si que coñecín ao sobriño estradense de D. Roberto: Mario Blanco Fuentes, quen cursaba, algo serodiamente, a carreira de Dereito en Santiago. Viña a miúdo a falar

comigo á redacción sita no Preguntoiro, e o tema adoito da conversa era a vida e morte do seu tío Roberto. Era, e seguiría sendo, o arquetipo vital de Mario Blanco; o modelo humano a imitar, acentuando, se cabía, as súas virtudes.

Se Blanco Torres fora da ORGA, de Casares Quiroga, e logo de *Izquierda Republicana*, encabezada por Azaña, coa súa pousa agrarista e das *Irmandades da Fala*, o seu sobriño Blanco Fuentes era case o único estudante explicitamente galeguista, naquela clandestinidade compostelán da noite de granito. Tan galeguista era xa Mario Blanco ¡que ata estudaba portugués! Penso que sería asimesmo o único alumno masculino do Instituto de Estudos Portugueses, na Minerva compostelán.

Galeguista ventureiro, ou por libre, cecais, denantes de que chegara Ramón Piñeiro a impartir a súa doutrina da galegitude, acochado baixo os faldóns da súa celebre *camilla*. Denantes tamén de que fluise na Universidade de Santiago, a brillante *xeneración da Noite* –a de Mourullo, Beiras, Franco Grande, Méndez Ferrín e cen máis– co tempo xusto pra ser adoutrinada política e filosoficamente por Piñeiro.

Íame contando Mario, naqueles seráns da *Noite*, os dramáticos episodios que narrados nistes meses novamente por il, constituiron a mellor fonte testemuñal na que beberon os incontábeis biógrafos de Blanco Torres, co gallo de serlle consagrada iste ano a Festa das Letras Galegas. Particularmente a escrita polo seu sobriño-neto, Xoan L. Blanco Valdés, fillo de Mario. Quen no seu libro titulado *Hipertensión cívica. Aproximación á vida e a obra de Roberto Blanco Torres*, recolle moitas das íntimas anécdotas que seu pai me contaba a min naquela noite brega clandestinidade. A maioría das cales tífias esquecidas, e que de novo relembro ao lelas nas páxinas da *Hipertensión cívica*. E tamén ao topalas reproducidas nos múltiples artigos adicados ao seu egréxio abó nista primavera.

Dun xeito especial aquela pasaxe na que Mario Blanco recorda cando chegou de madrugada a Lores, a fregesía da que era párroco seu outro tío, Xermán, pra informalalo do *cuneteo* do seu querido irmán Roberto. O bo crego, ao despertar de súpeto dun sono cheo de pesadelos e maos agoiros, mirouno de fite e “con serenidade, preguntoulle: ¿quen foi?, ¿teu pai ou Roberto?”.

Pois o seu outro irmán, pai e tocaio do meu vello amigo, tamén era republicano; aparte de ser secretario do Xulgado da Estrada; onde seguía sendo xuíz o excelente polígrafo e poeta, Fermín Bouza Brey. Anque represaliado, Mario Blanco Torres librouse do terrible sino que correu o seu irmán menor na cuneta do quilómetro 67, da estrada da Ourense a Portugal. Cerca de *Herdadiña*, asegúñ corrixeu, con precisión de mestre de Xografía, Otero Pedrayo, no seu exemplar da *Historia da Literatura Galega* de Varela Jácome. *Herdadiña*, unha aldeia do Concello de Lobios, non de Entrimo, como se decía.

No *Libro dos Amigos* don Ramón só di, escuetamente, que “Blanco Torres no caozo, pertiño da morte, agardaba un faiscar xeneroso” pra sinalar que “foron os seus derradeiros momentos non lonxe dos fondos piñeirais das primeiras terras portuguesas”. Non podía revelar máis no ano 53, o *reiseñor de Trasalba*, cando se atreveu a incuir entre as 39 semblanzas dos seus bos amigos mortos, as de seis vítimas do furor faccioso: ademais de Blanco Torres, o mártir catalán Carrasco Formiguera, e os galeguistas Alexandre Bóveda, Anxel Casal, Víctor Casas e Arturo Nogueira. ♦

Belén Regueira
'Sobra marmelada nas entrevistas da televisión'

Estou a ler *Quinteto de Buenos Aires*, de Vázquez Montalbán, un liro no que se mestura a literatura política e gastronómica. Vou comezar tamén o *Diario do ano da peste* de Daniel Defoe, que veño de mercar na feira do libro vello e de ocasión.

Que recomenda ler?

Xa que estamos en época de eleccións recomendaría aquela literatura que se desacralizou a si mesma, con escritores que botaron man do sentido lúdico da escrita como Dorothy Parker, Boris Vian, Sharpe ou Pèrec. E recuperar sempre ao xénio que é o Chichi Campos das *Estampas do mundo elegante*. En canto á nova narrativa galega citaríaa os nomes de Manolo Darriba, Jaureguizar ou Anibal Malvar.

Que ofrecen en Chambo?

A xente nova estaba moi desatendida na televisión, con programas que fuxían de como son os mozos para moverse con estereotipos. Faltaba tamén unha plataforma para os novos grupos musicais. *Chambo* naceu para cubrir ese baleiro e, ademais de música, ofrece entrevistas e reportaxes que lle poden interesar aos mozos.

Ten unha maneira persoal de presentar. As súas non son só unhas entrevistas amábeis.

Non son unha presentadora *boom* nen un busto parlante, son coma calquer persoa que está detras do televisor e intento facer guiños á xente, perguntar o que sei que queren saber. Ás veces nas entrevistas televisivas hai moita marmelada, dinse obviedades e dórase a píldora ao entrevistado. Os espectadores xa non están afeitos a que se “pinche” á xente. Na televisión non se fala como se fala na rua, faise un discurso artificial. En *Chambo* optamos por ser naturais.

Reciben maquetas de novos grupos. Como ve o panorama musical?

Hai unha grande efervescencia e grupos que fan todo tipo de música, rock, heavy, pop electrónico... de todo e de todas partes. Non só cidades como Vigo, Ourense ou Compostela senón tamén de Vilagarcía, o Barco... ♦

A Coruña (1977). Xornalista, guionista e presentadora de *Chambo* (TVG).

CAMIÑO VELLO CONGOSTRA NOVA

As pallozas son vellas superviventes do pasado, afeitas a facerlle fronte aos rexos ventos da serra.

Apóstadas no cume dos montes, estenden o seu escudo de aerodinámicas formas para enganar ao inimigo. A palloza non se amosa salvaxemente dura, senón retranqueira e impasíbel; ela agarda a acometida sen medo nin ousadía, saúda ao fero arroutado, porque sabe que ten que convivir con el e non é de bo caletre ter por inimigo ao veciño que che visita; pero non cede e déixase estar fronte a el, que só sabe saudala investíndoa, como se os “bos días” houbera que dalos a golpes de forza. Logo, estrelado contra as formas redondeadas que non lle permiten ficar empuxando, esbara e sigue por outra derrota.

Ela, a dura casa dos antigos, a que segue conservando no seu deseño pezas e formas que nos lembran ás casas dos vellos castros; ela, que abrigou a xeracións enteiras durante séculos e séculos de paciente loitar contra as impertinencias de Eolo, permanece contemplando o paso dos milenios, coa serena mirada da lonxevidade.

A palloza é a casa, pero tamén o alpendre e porque nos inhóspitos lugares da montaña, onde boa parte do ano é a neve a dona do espazo, ten que dar acubillo á familia, sen deixar de lado os que-

A serenidade da palloza

faceres propios, e dentro tamén pacen as vacas e traballa a xente.

Contra as trabadas do aire, a casa libérase con pequenas aberturas que lle permiten, aos seus moradores, saber como está o mundo de fóra sen expoñerse ás inclemencias; porque a vida na montaña é dura, como duras son as súas encostas e as terras de cultivo; pero a todo se afai o home cando hai ganas de vivir, e o enxeño non se para en pequenos medos cando está por diante a propia vida.

A palloza escúdase no terreo sobre o que se asenta, estende

nel as súas cimentacións, adaptándose á súa orografía, e deixase aloumiñar polas súas curvas e altibaixos, ata formar parte da súa pel.

Pero a defensa contra a intemperie non remata aí. Tamén hai que coidar aos seus moradores dos outros dous grandes agresores da montaña, da chuva e da neve, por medio dunha cubrición de fácil reparación, e para iso o colmo préstase como o máis idóneo, económico e doado de traballar.

Quen constrúa unha palloza non se podía permitir o luxo de andar a subir e baixar encostas,

cargando cos aparellos ou buscando os materiais fóra do seu entorno. O constructor das pallozas tiña que buscar os materiais preto, e asegurarse de que tamén os repostos fan estar ao alcance do propietario; porque un bo constructor non só adapta a obra ao terreo en forma e materia, senón que tamén deberá prever o futuro.

Para ela cederon a súa madeira o carballo e o castiñeiro, para os esteos ou pés de armar, que erguidos desde o chan e rematados en galla, permiten o apoio das trabes que soportan todo o teito, feito de táboas sobre as que se pon a palla, suxeita, asemade, por unhas cordas das que colgan uns pesos que a fixan, amarrados ao cume.

Pola simpleza das formas e dos distintos aparellos e dispositivos auxiliares, a palloza semella reunir en si unha tremenda contradición, pois se por un lado as súas formas son arcaicas, polo outro, as solucións constructivas, dentro da simplicidade, amósanse como elementos dunha longa e elaborada análise arquitectónica.

Ver unha palloza é ver a imaxe do pasado, pero tamén é ver o límite do presente, esa meta que se acadou hai máis de vinte séculos, sen que ninguén puidese superala. ♦

FRANCISCO A. VIDAL

Correr diante do boi será todo un espectáculo esta fin de semana en Allariz. Unha ancestral festa que cômpe alegrar con viño e produtos do país.

Unha oportunidade tamén para que os da costa limpen o salitre e coñezan o interior ourensán. A histórica capital sueva agarda por eles. ♦

O Barco

EXPOSICIÓNS

BEBEDEIRA DE ENSOÑOS

Continua aberta, na Casa da Cultura, a mostra homenaxe ao poeta galego exiliado en México, Floréncio Delgado Gurriarán.

Betanzos

EXPOSICIÓNS

X. GARCIA NAVEIRA

Filántropo, criador do Parque do Pasatempo, entre outras moitas obras. Agora o Concello comemora o 150 aniversario do seu nacemento, cunha exposición biográfica.

LEITURAS

A XANELA

O Venres 4, ás 21 h, na Aula de Caixagalicia, a Asociación Cultural Eira Vella, ten prevista a presentación da revista A Xanela. No acto participará o grupo de pandereiteiras Azougue.

Boiro

MÚSICA

CAMERATA AD LIBITUM

A Camerata ad Libitum ofrecerá un concerto, o Xoves 3 ás 21 h, na Casa da Cultura Martínez López.

Burela

MÚSICA

BERROGÜETTO

O auditorio da Casa do Concello acolle, o Xoves 3 ás 21,30 h, o concerto de Berrogüetto que presenta o seu último traballo titulado Viaxe por Urticária.

A Coruña

EXPOSICIÓNS

ARTE DO CÍSTER

Na Fundación Barrié, pódese contemplar a mostra adicada a Arte do Cister en Galiza e Portugal.

JOSÉ HERNÁNDEZ

O Museu de Arte Contemporánea Unión Fenosa aco-

lle, durante estes días, unha mostra de pinturas de José Hernández.

ALFREDO EIRAS

Os traballos máis recentes de Alfredo Eiras colgan, durante estes días, na Biblioteca Pública Miguel González Garcés.

MÚSICA

FESTIVAL MOZART

Dentro do programa do Festival de Música Clásica Mozart que se desenvolve no Teatro Rosalía de Castro, pódemos asistir ao concerto da Orquestra Sinfónica de Galicia, dirixida por Gue-nadi Rojdestvenski, o Sábado 5, ás 20,30 h. Ao día seguinte, ás 12 do meiodía, ocupará o cenário a Orquestra de Cámara da Sinfónica de Galicia, dirixida por Massimo Spadano. Tamén o Domingo, pero ás 20,30 h, estará a Academy of Ancient Music, na dirección: Christopher Hogwood. O Martes 8 ás 20,30 h, a Academy of Ancient Music volverá a actuar desta vez con Andrew Manze na dirección. A seguinte actuación terá lugar o Domingo 13 con English Chamber Orchestra.

Cerceda

MÚSICA

ZENZAR

O grupo Zénzar van presentar un adianto do que será o seu novo disco. O concerto ten lugar o Venres 4 na discoteca Medieval a partir das once da noite. A entrada de balde.

Lugo

EXPOSICIÓNS

LORCA E GALIZA

Na Casa de Administración de Sargadelos está aberta a

A.N.T.

mostra García Lorca e Galiza, na que se abordan as viaxes do poeta ao noso país, en 1916 e 1932; o traballo compartido con Guerra da Cal, Blanco Amor e Ánxel Casal. Até o 30 de Xuño.

OUTRA MIRADA

Até o Martes 15 deste mes, pódese contemplar, no Museo Provincial, a mostra de pintura na que participan, entre outros, Xoan Cerviño, Salvador Cidrás, Isabel

Garay, Yolanda Herranz, Sofía Jack e Alicia Martín.

Moaña

MÚSICA

MAGICAL BROTHERS

Máxia, humor, teatro e música cos Magical Brothers no Café-Teatro do Real o Sábado 5 ás 23,30 h. Magical Brothers son César Martínez, Luís Tosar e Pili Sanz.

Ourense

EXPOSICIÓNS

ALFREDO ALCAÍN

Até finais de mes, pódese ollar, na galería Marisa Marimón, a mostra de pinturas e collages do madrileño Alfredo Alcaín.

LOLA GARCIA

No Ateneo podemos contemplar, durante estes

días, a mostra dos traballos máis recentes de debuxo e pintura de Lola García Saavedra.

LUCIANO COUSELO

Até o 5 de Xuño, temos a posibilidade de contemplar, na galería Visol, a mostra de pintura de Luciano Coucelo.

Ponteareas

EXPOSICIÓNS

A EDUCACIÓN INFANTIL

Os Centros Públicos do concello e a CIG, organizan a mostra A educación Infantil en Ponteareas que podemos ollar no Centro Cultural Xinzó.

Pontevedra

CINEMA

HAPPINESS

O Cine Clube Pontevedra ten prevista a proxección da fita Happiness de Todd Solondz. A proxección realizárase na sala de Caja Madrid o Mércores 9, en dúas sesións: 19,30 e 22,15 h.

EXPOSICIÓNS

TUSI SANDOVAL

Case medio cento de obras, compoñen a mostra de pintura da pontevedresa Tusi Sandoval, aberta no Teatro Principal.

LOLA SOLLA

Na galería Anexo colgan os traballos máis recentes de Lola Solla. Até o vindeiro 29 de Xuño.

SIMÓN PACHECO

Rehabilitación leva por título a mostra de Simón Pacheco, aberta durante estes días na sala de exposicións de Caja Madrid (Avda. Santa María, s/n).

Carteleira

A TRAMPA. Unha traballadora dunha compañía de seguros ofrece como cebo para cazar a un ladrón internacional de luva branca. Con Sean Connery facendo de Sean Connery.

NEN NA TUA CASA NEN NA MIÑA. Tras romperse a cabeza coas disquisicións dun grupo de amigas lesbianas en Go fish (Ir de pesca), a directora Rose Tronche ofrece unha comedia máis levadeira sobre a homosexualidade. Se na súa anterior película, a sexualidade definía e marcaba ás personaxes, nesta, o cerne reside na facilidade para cambiar de parella e mesmo de opción.

EXECUCIÓN INMINENTE. Último filme de Clint Eastwood que interpreta a un xornalista dedicado a investigar a culpabilidade dun condeado a morte, poucas horas antes da súa execución. Bon ritmo e realización.

UN PLANO SINXELO. Tres homes atopan unha fortuna nun avión accidentado e deciden quedar con ela. As diferencias entre eles, a necesidade de agachar as probas e a súa propia mequindade lévanos a unha espiral de violencia. Falso drama sobre a avaricia na América profunda.

SOAS. María Galiana e Ana Fernández, dúas actrices tan boas como descoñecidas para o público, protagonizan esta fita que describe a sordidez á que pode chegar a vida dunha muller pobre nunha capital de provincia andaluza. Non semellaría a primeira película do director Benito Zambrano, a non ser polo final, de fábula conservadora.

LOCK & STOCK. Nunha partida de cartas uns mafiosos estafan a catro mozos, que lles quedan a deber unha suma importante de cartos. Para pagalos, os rapaces amañan un plano chafaleiro co que, de carambola e grazas aos enfrontamentos entre bandas rivais, obte-

ñen resultados. Comedia disparatada.

AMIGOS E VICINOS. Cal foi o seu mellor polvo? É a pregunta que fai xirar esta película. Clases medias, na fronteira da mocidade e a madurez, cometen adultério e conversan bastante explicitamente sobre sexo. Pouco apropiada para emitir nos cineclubes de coléxios relixiosos.

THE FACULTY. O norteamericano de orixe hispana, Robert Rodríguez, volve con outra parodia cinematográfica. Neste caso tocoulle ás películas de institutos, mesturadas co cine de terror e alienxenas.

AVIDA É BELA. Comedia ambientada na Italia fascista. Humor e traxedia ensarillados por un inspirado Roberto Benigni. Magnífica a primeira merade. Máis floxa na segunda.

MORTOS DO RISO. Un guión que avanza a saltos non impide rit en varias ocasións. Correcta interpretación de Santiago Segura e o Gran Wyoming. De la Iglesia confirma a súa boa posta en escea, pero non as súas potencialidades narrativas.

CELEBRITY. Outro Woody Allen ben realizado, ben interpretado, crítico coa superficialidade da sociedade do espectáculo. O guión queda, sen embargo, un pouco corto e algúns diálogos fanse reiterativos. Ben o protagonista, Kenneth Branagh.

ENTRE AS PERNAS. Película de enredo que desperta o interese na súa última media hora. Interpretes: Carmelo Gómez (aceitábel), Javier Bardem (ben intencionado, pero inmaduro) e Vitoria Abril (que é desde hai anos a mellor actriz española con diferéncia). Máis cutrez que erotismo, con cenários mal iluminados (non se sabe se por falta de medios ou a mantenta). ♦

AS HABITACIÓNS DO HEROE

Na galería Sargadelos, encóntrase a mostra do escultor Juan Fernando de la Iglesia que leva por título As habitacións do heroe.

MÚSICA

CAMAWAY

Para esta semana a sala Camaway ten previstas as seguintes actuacións: o Xoves 3, ás 23 h, Angela Muro Trio con acid-jazz, samba, tango e bossa desde Lo-

O Xoves 3, en BURELA van estar os de Berrogüetto.

Christopher Hogwood dirixe a Academy of Ancient Music no Festival adicado a Mozart da CORUÑA.

Na Casa da Administración de Sargadelos podemos contemplar unha mostra adicada a García Lorca, a quen vemos cos seus sobriños fotografado por Blanco Amor.

Continua na Fundación Barrié, da CORUÑA, a mostra sobre a arte do Cister. Na fotografía, Mosteiro de Sta. Mª de Bouro (Braga), séc. XVII.

Fernández de la Iglesia mostra a súa obra na galería Sargadelos de PONTEVEDRA.

groño; o Venres 4, ás 24 h, **Riki López**; o Sábado 5, ás 21 h, festa pola prevención, con teatro, circo e música, organizada polo **Comité Antisida Obrigadoiro**; e o Xoves 10, ás 23, desde Inglaterra, **Graham Foster Trio**.

Canta Connosco!

O grupo de teatro **Migallas** fai unha pequena xira polo país co espectáculo infantil, betado polo IGAEM, **¡Canta Connosco!**. O Luns 7 ás 12 h, estan no Salón de Actos das Bodegas **Vilariño de Cambados**. O 8 ás 11,15 h, no Salón Multiusos da Ronda da Muralla en LUGO. Para o Mércores 9 ás 11,30 h, acruan no Colexio Escola de Maxisterio da CORUÑA. E o Xoves 10 ás 11,30 h, no Colexio de Campolongo de PONTEVEDRA. ♦

Santiago

EXPOSICIÓNS

MINIMAL-MAXIMAL

No Centro Galego de Arte Contemporánea encóntrase a mostra **Minimal-Maximal** relativa ao Minimalismo americano e europeu. Nela participan máis de trinta artistas coma poden ser **Carl Andre**, **Mona Hatoum**, **Rolf Walz**, **Fred Sandback** ou **Haimo Zobering**. Outras exposicións abertas no CGAc son a de fotografía do arxentino **Humberto Rivas**; a de **James Casebere** que leva por título **Asylum**; a de **Santiago Mayo**; e a Colección **Carmen Thyssen Bornemisza**, **Do impresionismo ao fauvismo**.

MANUEL FIGUEIRAS

Na galería **Citanía**, está aberta a mostra de pintura de **Manuel Figueiras** até o 15 de Xuño. Na Fundación **Araguaney**, pódese contemplar a mostra de pintura de **António Moragón**. No Centro Comercial Compostela abre a mostra de fotografía de **J. Martín Chamizo**.

COLECCIÓN CAIXA GALICIA

Encóntrase, na Sala **Isaac Díaz Pardo** do Auditorio de Galiza, a mostra da **Colección Caixa Galicia**, unha escolma de máis de sesenta obras de escultura e pintura.

ALFONSO

As instantáneas de **Alfonso Sánchez Portela** (1902-1990), máis coñecido por **Alfonso**, enchen a sala do COAG na Praza da Quintana.

A. GARCIA-ALIX

Até finais deste mes, pódese contemplar, na galería **Trinta**, a mostra de fotografía de **Alberto García-Alix**.

FALCÓN

Até o 8 de Xuño, pódese ollar na galería **José Lorenzo**, a mostra de debuxos do pontevedrés **Falcón**.

O CAMIÑO DE KUMANO

O Museu das Peregrinacións acolle, até o 4 de Xuño, a mostra **O Camiño de Kumano**. A natureza divinizada, zona xeográfica ao Leste do Xapón, onde se orixinou unha peregrina-

A colección de arte de Caixa Galicia segue a poder ser visitada no Auditorio de Galiza de SANTIAGO. Á dereita, **Princesa negra**, de Arturo Souto.

Simón Pacheco proxectou unha instalación, a pé feito, para a sala do COAG viguesa.

Convocatórias

AULA DA ARTE DE VERÁN

O Concello de Malpica de Bergantiños organiza a **Aula da Arte de Verán**, que terá lugar do 5 ao 10 de Xuño en Buño-Malpica. A aula contará con obradoiros, charlas colóquios e visitas guiadas que servirán para o coñecemento e intercambio de experiencias para os interesados nas artes. O tema central da aula é o itinerario creativo das artes plásticas polo barro. A cuota de inscrición custa 5.000 pta, e inclúe matrícula, dossier, actividades complementares e materiais básicos. Hai 20 prazas abertas que se irán cubrindo por orde de chegada. Información e inscricións no teléfono 981 720 001.

VALDEARTE 99

O Concello do Barco de Valdeorras convoca o **Valdearte 99**, VIII bolsa de pintura e escultura, que terá lugar do 20 ao 31 de Xullo. As solicitudes remitiranse a Valdearte, Casa da Cultura. Rúa da Estación 2, 32300 O Barco. Información no teléfono 988 320 053.

ANÁLISE DE BEETHOVEN

Manuel Rodeiro imparte o curso de verán, organizado polo Taller de Música **Berenguela**, de análise de Beethoven. Vai dirixido a intérpretes musicólogos, profesores e estudantes, con bon coñecemento da linguaxe musical. Terá lugar do Martes 6 ao Xoves 8 de Xullo. Catro horas diarias de clase. O prezo da inscrición é de 14.000 ptae e

o pagamento efectuarase a través dunha conta bancaria. Información no teléfono 981 573 580.

SIMPÓSIO INTERNACIONAL DE ESCULTURA

Co fin de integrar a obra artística coa paisaxe e o entorno, a **Asociación Cultural de Valadares e Montes Veciñais de Man Común** organiza o **I Simpósio Internacional de Escultura**, que se desenvolverá do 2 ao 16 de Agosto en Valadares (Vigo). A convocatoria é aberta, tanto a artistas nacionais coma internacionais. O tema e os materias a utilizar tamén serán de libre elección. As obras seleccionadas pasarán a ser propiedade da Comunidade de Montes de Valadares. Os proxectos que vaian participar deberán remitir, antes do 11 de Xullo, a: Centro Veciñal e Cultural de Valadares. Estrada de Valadares, 233-363114-Vigo, Pontevedra. Maior información no 986 468 684.

CONGRESO DE PROFESORES DE LINGUA E LINGÜÍSTICA GALEGAS

A UNED (Universidade Nacional de Educación a Distancia) e AULIGA (Asociación Universidade Libre Iberoamericana en Galiza) celebrarán no centro asociado da UNED na Coruña, durante os días 5, 6 e 7 de Xullo, un congreso de profesores de lingua e literatura galegas. Concebido como un encontro de profesores para que estes presenten relatórios sobre actualización científica e/ou pedagóxica, a

inscrición e participación é de balde e pódese solicitar máis información no teléfono 913 988 122.

FREIXO ROCK

Un ano máis a **Peña Rock do Freixo** organiza o festival de música, **Freixo Rock**, que se desenvolverá do 13 ao 15 de Agosto. Este ano contará coa actuación dos grupos **Skalariak** e **El último ke zierre**. Até o 15 de Xuño pódense enviar as maquetas, xunto cunha foto e historia do grupo interesado en participar a: **Cándido Otero Salgueiro**. Estrada San Xoan 195. 36315 Freixo-Valadares. Vigo. Ou entregala nos bares: **Anoeta**, **Hangar 77**, e **Porrón**. Maior información nos teléfonos 629 570 412 (Dany) ou 639 864 517 (Kandy).

PRÉMIO XORNALÍSTICO MANUEL REIMÓNDEZ PORTELA

A Fundación de Exposicións e Congresos da Estrada convoca o **IV Premio Xornalístico Manuel Reimóndez Portela**. Otorgarase ao mellor traballo ou serie de traballos publicados en calquer medio de comunicación impreso, que mellor trate o tema **A lectura: hábito e futuro**. O certame está dotado con un único premio de 250.000 pta. Ao mesmo poderán presentarse persoas de calquer nacionalidade, con traballos publicados até o 30 de Xullo de 1999. O prazo de presentación dos traballos está aberto até o 10 de Agosto do mesmo ano. Maior información no teléfono 986 573 406.

CURSOS DE IDIOMA RUSO

A asociación **Máximo Gorki** ten aberto o prazo de inscrición para o curso de idioma ruso, aberto para todos os niveis. Tamén está aberto o prazo para o intercambio coa Asociación de Hispanistas de San Petersburgo. Sería para ir no mes de Xullo e vir eles no mes de Agosto. Aloxamento con familias, pensión completa. Máis información de 17 a 20 h, na Asociación **Máximo Gorki**, Marqués de Valadares 14-1º, oficina 5. Teléfono 986 224 457.

PRÉMIO DE NOVELA LONGA EDUARDO BLANCO AMOR

Este ano será o Concello de Bueu quen organice a XVIII edición do premio de novela longa, **Eduardo Blanco Amor**. Dotado con 2.000.000 pta., as obras que se presenten deberán ir escritas no galego da normativa oficial, a extensión dos traballos será como mínimo de 150 follas mecanografiadas a duplo espazo e enviaranse por correo, sen remite e baixo lema, ao Concello de Bueu (**Eduardo Vicenti, s/n**; 36.930 Bueu-Pontevedra). No sobre estará escrito o título do certame. En sobre adxunto, pechado e baixo o mesmo lema figurarán os datos persoais do autor ou autora. O prazo de admisión rematará o 30 de Xullo de 1999. O fallo do certame darase a coñecer no mes de Setembro. Maior información no teléfono 986 324 338. ♦

Vigo

EXPOSICIÓNS

SIMÓN PACHECO

Na Subdelegación do Colexio Oficial de Arquitectos pódese contemplar, até finais de mes, a instalación de **Simón Pacheco**. Concebida expresamente para este espazo, xoga cos diferentes niveis de percepción a través de recursos como a pintura e a arquitectura.

EMBOCADURA

Na galería **Ad Hoc**, podemos contemplar durante estes días a mostra de fotografía de **Manuel Vilariño**.

PATRICIA RIEGER

A galería **Sargadelos** acolle, durante este mes, a mostra de escultura da americana **Patricia Rieger**.

COUSAS TRANSPARENTES

Até o 15 de Xuño, pódese ollar na galería **Bacelos** a mostra de **Paula Mariño** titulada **Cosas Transparentes**.

CRÓNICAS MESTIZAS

Até o 10 de Xuño, na **Casa da Cultura Galega**, estará a mostra de fotografía, organizada pola Universidade de Vigo, **Crónicas Mestizas**, na que participan: **Pepe Ferrín**, **J. Teniente**, **Lalo R. Villar** e **Xulio Vilariño**.

PINTURA ESPAÑOLA E FLAMENCA

Na Casa das Artes, encontrase aberta a exposición **Pinturas antigas, españolas e flamencas**. No mesmo lugar, no segundo andar, está aberta a mostra **Colección**

Torras, que organiza o Concello.

PAVEL HAVELKA

Até finais de mes, pódese contemplar na librería a **Caixa de Pandora**, a mostra de fotografía do checo **Pavel Havelka**.

O CARTELISMO NA GALIZA

Análise da actividade cartelistica galega, desde as súas orixes até o 36, onde foi tronzada pola guerra, na mostra **O Cartelismo en Galicia** aberta, até finais de mes, na sala de **Caixa Galicia**.

MÓNICA ORTUZAR

Na galería **Artefacto**, até finais de mes, mostra de escultura de **Mónica Ortuzar González**, que leva por título **Cortadillo**.

VÍCTOR REIS

Na Casa Arines (Praza Almeida) abre a mostra do pintor portugués **Victor Reis** baixo o título **Román**.

Os Amparanoia presentan o seu último disco na sala viguesa **Nova Olimpia**.

tico, Gótico e Manuelino nos Caminhos de Santiago.

TRES ESCULTORES EN PARÍS

Julio González, **Pablo Gargallo** e **Manolo Hugué** mostran as súas esculturas na sala de exposicións do Centro Cultural **Caixavigo**. Na **Nova Sala de Exposicións** abre unha exposición

Marcela Santorun expón a súa obra na **Sala de Arte de Caixavigo**.

ción, desde tempos moi antigos, para a alabanza dos deuses sintolistas.

JOAN MIRÓ

Co título de **Camiño de estrelas**, o Auditorio de Galiza acolle, até o mes de Xuño, unha mostra de pintura do catalán **Joan Miró**.

COMPOSTELA NA HISTÓRIA

Na **Casa da Parra**, está aberta, durante esta semana, a mostra producida pola Consellería de Cultura **Compostela na Historia**, Re-

descubrimiento-Rexurdimento.

E. LÓPEZ VALIÑA

No número 22 da rúa **Xelmírez**, está aberta, no **Café-bar Habelas-Hainas**, a mostra de **Eduardo López Valiña**, que presenta un conxunto de obras nas que se utilizan materiais orgánicos.

TEATRO

UN HOME QUE SE PARECIA A MACBETH

Uvega Teatro presenta o espectáculo **Un home que se parecía a Macbeth**, inspira-

Anúncios de balde

■ O Sindicato de Oficios Varios da CNT de Vigo, informa que a partir de agora está aberto ao público o noso local sindical na rua dos Povoadores 51 baixo. Tlf/Fax: 986 221 310. Correspondencia ao apdo. 5.156, c.p. 36.200 Vigo.

■ Véndese Seat-600 PO-A, en bon estado. Teléfono 986 36 99 97.

■ Curso intensivo de ioga en Santiago, a realizar no biocentro Eira, os días 12, 13, 19 e 20 de Xuño, impartido polo profesor Kaila da Asociación de Ioga Sanatana Dharma. Información nos telf. 981 573 971 ou 986 304 357.

■ Artábria. Boletim de Informaçom da Fundaçom "Artábria da Terra de Trasancos" con novo e amplo catálogo de material variado: libros de lingua e literatura, camisetas, bandeiras, insignias, autocolantes, etc. Envío gratuito a quen o desexar. Encomendas no apartado 570 de Ferrol.

■ Alúgase, na zona de Beade, chalet, dous cuartos grandes, coxina, comedor, baño, todo novo. Temporada de verán ou estudiantas. Chamar polas noites a Lourdes no telf. 986 201 608.

■ Xoven de 29 anos desexa coñecer mozas e mozos para formar amizade e debater sobre Galiza. Xavier 981 178 013. Rua Marqués de Amboage 21, P-1, 7º D. 15006 A Coruña.

■ Persoa con experiencia ofrécese, por horas, para traballos de limpeza, coidado de persoas maiores ou nenos na zona de Santiago. Interesados chamar ao teléfono 981 576 026.

■ Véndense mobles usados, cadeiras, mesas, camas e pezas soltas. Moi económico. Interesados chamar de 14,30 h. a 15,30 h. ao 986 294 183.

■ Á venda do Nº 8 deo vocelro Trem a terra. Entrevistas a Nen@s da Revolta, Atyahide, Diskatocan, Inadaptats, banda deseñada, opinión, poesía... Se queres recibila, mándanos 200 pta. en selos de 25 ao apdo. 90 de Pontedeume, 15.600 (A Coruña). Podes colaborar con cartas, poesía, debuxos, etc. enviándonos a tua proposición ao mesmo apdo.

■ Vendenm-se auto-colantes com o lema Nem Espanha nem Portugal: independéncia Nacional, co gallo da campaña contra organizacións imperialistas portuguesas na Galiza (CEDA-DE-Galiza, Comité pela Reunificação, etc. Encomendas no correo electrónico estado.galego@hotmail.com

■ Resolução da ONU em favor da livre determinação da Galiza. Campanha da comissão para reunificação nacional da Galiza e Portugal (CRNGP). Envie o texto que se segue: Secretary General of United Nations (New York, 10017-USA). Nome, (B.I.)... Ask for your support in order to make the works for the free determination, independende and sovereignty for Galiza to be recognized by ONU resolution. Assinado... Informação no apdo. dos correios 1012; cp. 15406-Ferrol.

■ Mercó ou alugo casa ou piso de 4 dormitorios en Cangas do Morrazo ou arredores. Teléfono 616 131 032.

■ Ofrecese axudante ou aprendiz de carnicero e xardineria. Zona de Santiago. 981 563 044

■ Rias baixas, alugo chalet de duas prantas, xuntas ou por separado, con 2.520 metros cadrados. Por meses ou quincenas. 923 267 657.

■ Asociación Máximo Gorki. Intercambio de estudantes, profesores, etc... coa Asociación de Hispanistas de Petesburgo. Para ir o mes de Xullo e recibilos en Agosto. Pensión completa. Aloxamento con familias. Máis información de 17 a 20 h. na Máximo Gorki. Teléfono 986 224 457.

■ Novas de Colombia. Revista Resistencia Internacional nº 20 (Vocelro das FARC-EP). Manda 5 selos de 35 pta. e 5 de 10 pta. a "As Dunas": San Pedro de Visma, r/Lugar do río, 45. 15.191, A Coruña, e recibirla no teu domicilio. As FARC-EP na rede, http://burn.ucsd.edu/~farc-ep.

■ A A. C. Zaloira de Pontedeume pon á venda o compacto Musicem vol. I e II. O primeiro CD con grupos de rock e folc: Tiquets, Atahide, Faltriqueiras, Krecha Vagula; e o segundo con orquestras corais, escolas de música. Todos de Pontedeume. Cada volume dispón dun CD Rom con extensa información sobre a comarca. 1.500 pta. c/u máis gastos de envío. Encomendas e información no apartado 14, 15.600 Pontedeume-A Coruña.

■ Lixo Urbano, selo discográfico independente galego. Amplo catálogo com produccóns propias (Fame Neghra, Fulsomes, Mala Oxtia, Mol...) e doutros selos (B-core, Ohuka, Potencial HC, Esan Ozenki, Moon Ska, Epitaph, Dischord, Crypt...). Píde-o de balde ao apdo. 304 (15.700 Compostela) ou a lixo@ctv.es.web: members.xoom.com/lixourbano.

■ Alemán e inglés. Clases impartidas por tradutora bilingüe licenciada. Para académias e particulares. Moita experiencia. Chamar ao 616 131 032.

■ Mércase equipa para criar unha emisora local. Chamar ao 986 241 534. Perguntar por Paula nas tardes.

■ Se te inqueda a situación da Galiza e teimas pola independéncia, escríbeme. Gostariame atopar a alguén que estivese fora do bostezo universal. Torrente Ballester 4, 5º C. 13.011 A Coruña.

■ Na rua o número 4 da publicación poética A Paipa, das mulleres do Colectivo Humilladoiro. Con poemas de Lucia Novas, Ana Cibeira, Beltza, Natália Redondo, Enma P. Lombardia e Silvia Pardo. Conségueo enviando dous selos de 35 pta. ao Colectivo Humilladoiro. Apdo. 816. 15.080. A Coruña. Enviádenos as vosas colaboracións.

■ Véndese ou alúgase piso en Cangas. 144 metros cadrados, 4 cuartos, coxina, dous baños, aseo, salón, terraza. Perguntar por Isabel no 986 328 557.

■ Alúgase piso en Marin, para a tempada de verán, todo exterior e novo. 986 703 146.

■ Bicis pola Paz vende sudadeiras para financiar a doazón de bicis a médicos de Latinoamérica e África. Prezo 1.500 pta. Pago por talón ou xiro postal ao apartado 35 de Chantada 27.500. Fai deporte solidário.

■ Véndese Ford Fiesta XR.2. 110 CV. En perfecto estado. PO-AN. Teléfono 986 450 776 de 20 h en diante.

■ Se vivides en Ferrol e queredes esmendar co riso, os Luns de 11 a 12, oide en Radio Kaos, 96,3 FM: O que nós sabemos e vostede non. Chama á tertulia radiofónica definitiva no 981 337 413 e resolveremos todas as tuas dúbidas.

Encrucillado

XOAN COSTA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	C	A	V	A		O	V	E	L	L	A
2	I	S	O	L	A	R		L	E	O	M
3	F	E	A	S		V	I	V	I	A	
4		O	N	S		C	E	S	A	R	
5											
6	M	C	A	S	O	S	M				
7	U	M	A		O		C	E	A	R	
8	C	A	R	O		O	C	O	D	I	
9	H	I	N	D		A	R	R	O	F	
10	H	S	A	R		C	E	N	T	R	O
11	R	E	L	E	V	O		A	V	O	S

MONTES

Horizontal

- 1) Acción e efecto de cavar ~ Mamífero ruminante da familia dos Bovideos.
- 2) Por só, separar de outro ~ Din que é o rei dos animais.
- 3) No plural, lugar onde nacen os feos ~ Tiña vida, existía.
- 4) Illas situadas fronte á Ría de Pontevedra ~ Nome de home.
- 5) Parte final do intestino ~ Impresión que a luz difundida polos corpos produce na vista ~ Ave mariña.
- 6) Acontecementos, sucesos.
- 7) Froito da vidreira ~ Queve ~ Comer pola noite.
- 8) De prezo elevado ~ Que non ten nada dentro ~ Expresa con palabras.
- 9) Relativo á India ~ Gramínea de rexións pantanosas.
- 10) Cocer sen usar auga ou aceite ~ Punto que fica no medio.
- 11) Accidentes orográficos da superficie terrestre ~ Os pais dos pais e das nais.

Vertical

- 1) Código de Identificación Fiscal ~ Chupar, mamar.
- 2) Fixo o aseo ~ Marcha.
- 3) Susténtanse no ar ~ Referente á carne.
- 4) Letras de laicas ~ Pellelo.
- 5) Carta da batalla ~ Cada unha das pezas do esqueleto.
- 6) Ao revés, décimo sétima letra do alfabeto grego que corresponde con R ~ Seixo ~ Contracción.
- 7) Percebe pola vista ~ Perde o equilibrio.
- 8) Para ela foi unha composición de Beethoven ~ Cornadura.
- 9) Transportarme consigo ~ Iniciais de Radio Televisión.
- 10) Persoa que ten o cabelo dourado ~ Presto culto.
- 11) Nome de muller ~ Invólucro espiñoso daiguns froitos, no plural.

Para a inclusión de información nestas páxinas do Lecer pregámosvos nolas fagades chegar antes dos Luns. Pódese facer a través do correo, Apdo. 1.371, 36200 Vigo; por Telf., 986 222 405, por Fax 986 223 101 ou correo electrónico antpcg@arrakis.es

Luar na Lubre, a dereita, o Venres 4 e Susana Seivane, o Martes 8, actúan en Vigo

de fouces. Na Sala de Arte a mostra de pinturas de Marcela Santorum. E na Sala Temática permanece a mostra Entorno e Futuro, exposición sobre actuacións de protección de medio ambiente.

grupos de Vigo, Skárnio e Ortac xunto cos cataláns de Kop (con excompañentes de Columna Speereth). Ao día seguinte os colectivos MDL, AMI, MNG, ANA-ANOC e Sons de Luita inauguran o seu local colectivo Fogar do Revirallo, Romil 80, no que se abrirá, a partir das 17 h, un mercadillo alternativo e a partir das 20-00 h concerto co grupo de folc Servando e contradanças.

TEATRO

O PORCO

O porco, nova montaxe adaptada por Avento teatro,

da obra de Raymond Cousee. As representacións terá lugar os días 5 e 6, Sábado e Domingo, no Centro Cultural Caixavigo.

LUAR NA LUBRE

O grupo Luar na Lubre presenta o seu último traballo, Cabo do mundo, no Auditorio Caixavigo, o Venres 4 ás 20,30 h.

SOLO LOS SOLO

Desde Catalunya chegan os Solo los solo para ofrecer un concerto de hip-hop, no Iguana, o Venres 4 ás 22,30 h.

SUSANA SEIVANE

O Martes 8, ás 22 h, terá lugar no Centro Cultural Caixavigo a actuación da gaiteira Susana Seivane.

AMPARANOIA E MACACO

Os Amparanoia presentan o seu último traballo Fera Furiosa. Canda eles estará o grupo Macaco. O Xoves 10 ás 21 h, na sala Nova Olimpia. Entrada por 1.300 pta.

A Rede

TEATRO ARTELLO
www.artello.com

Unha das compañías de teatro máis antigas do país, Teatro Artello, conta cunha completa páxina web que inclúe a historia do grupo, a obra que está a representar, os próximos espectáculos, o calendario de funcións e o curriculum dos seus integrantes, ademais de ligazóns.

MÚSICA

CONTRA A REPRESSOM

Sons de Luita, AMI, e ANA-ANOC organizan o concerto contra a represión que terá lugar, o Venres 4 ás 22 h, na sala Anoeta, no que participan os

A adaptación de O Porco de Raymond Cousee por Avento teatro podémola ver o Sábado e Domingo en VIGO.

Caldo de letras

V	I	N	Ç	B	A	T	Ñ	X	Y	Ñ	Y
Q	W	A	E	D	G	F	G	P	M	V	L
E	E	D	L	A	M	A	D	O	A	A	S
Y	D	U	I	B	L	C	M	G	R	R	R
B	O	R	G	E	S	U	X	T	Q	G	R
S	Y	E	A	N	F	J	S	B	U	A	I
Z	P	N	G	E	O	I	J	D	E	S	C
X	O	B	M	D	M	Ñ	I	W	Z	L	H
A	S	S	N	E	L	L	I	U	G	L	N
W	D	A	C	T	S	Ç	H	P	Q	O	Ñ
S	A	B	A	T	O	T	I	J	Ç	S	X
Z	C	R	E	I	T	N	E	P	R	A	C

Unha dúcea de escritores latino-americanos.

SOLUCIONS AO ENCRUCILLADO

- CAE. (8) ELISA - CORNA.
- CRIO - CO. (7) VE - LOIRA - ADORO. (11) ANA
- LEVARME - RTV. (10)

SOLUCIONS AO CALDO DE LETRAS

C	V	I	N	Ç	B	A	T	Ñ	X	Y	Ñ	Y
Q	W	A	E	D	G	F	G	P	M	V	L	
E	E	D	L	A	M	A	D	O	A	A	S	
Y	D	U	I	B	L	C	M	G	R	R	R	
B	O	R	G	E	S	U	X	T	Q	G	R	
S	Y	E	A	N	F	J	S	B	U	A	I	
Z	P	N	G	E	O	I	J	D	E	S	C	
X	O	B	M	D	M	Ñ	I	W	Z	L	H	
A	S	S	N	E	L	L	I	U	G	L	N	
W	D	A	C	T	S	Ç	H	P	Q	O	Ñ	
S	A	B	A	T	O	T	I	J	Ç	S	X	
Z	C	R	E	I	T	N	E	P	R	A	C	

- (1) CIE - CHUCHAR. (2) ASEOU - VAISE. (3) YOAN - CARNAL. (4) ALISCA - (5) AS - OSO. (6) OR - CORE. (7) VE - CRIO. (8) ELISA - CORNA. (9) LEVARME - RTV. (10) ANA - LOIRA - ADORO. (11) ANA - CAE.

- (1) CAVA - OVELLA. (2) LEVO - AVOS. (3) HINDU - CENTRO. (11) RE - ASAR. (4) ARROZ. (10) (9) CARO - COCO - DI. (8) CARO - COCO - DI. (7) UVA - OI - CEAR. (6) CU - COR - ARAO. (5) VIA. (4) ONS - CESAR. (3) ISOLAR - LEON. (2) ISOLAR - LEON. (3) FEASIS - (1) CAVA - OVELLA. (2)

O grupo de teatro *Tanxarina* representou lendas na campá megalítica do Chan de Penide

O trasgo e os viciños reclaman un parque arqueolóxico no Monte Mirallo

⇨ G.L.T.

Viciños de Redondela apoiaron o establecemento dun Parque Arqueolóxico no Chan de Penide, entre as parroquias de Cedeira e Trasmañó, nunha manifestación ilustrada polo grupo de teatro *Tanxarina*, que representou lendas relacionadas cos megalitos e a inscultururas prehistóricas do monte.

O pasado 24 de Maio o Partido Popular que goberna Redondela e o PSOE votaron contra a proposta nacionalista de declarar zona protexida a importante área arqueolóxica do monte Penide. O día 29 os viciños manifestábanse a prol de defender este patrimonio milenário coa asistencia masiva á festa convocada por doce colectivos culturais de Redondela na que amais da representación alegórica celebrouse unha festa na Poza da Lagoa.

Un trasgo aparece sobre a Pena da Cruz entre o fume dun foguete que ven de estalar. A bola vermella do gorro vai e ven sobre a cara de calabasa mentres o anano do monte (os nenos chámalo *Gnom* por contáxio televisivo), anuncia os prodixos que están a vir. Así comezaba a representación encamiñada a explicar o valor dun entorno histórico que probablemente foi o primeiro asentamento ás beiras do mar de Vigo, na aba do monte Mirallo, entre as parroquias de Cedeira e Trasmañó.

A cenificación do grupo *Tanxarina*, co protagonismo do excelente cómico Miro e a colaboración de escolares de Redondela, daba ao penedo da Cruz o valor dun lugar no que hai cinco mil anos os castrexos de Trasmañó, Cedeira, Cabeiro ou Negros celebraron momentos de importancia no ciclo do ano.

Sobre o Chan das Mámoas, un mouro recibiaba a lenda de finais do século XVIII que pretendía que as antas agachaban tesouros dunha civilización desaparecida. Na realidade, estas construcións de chantas de pedra foran res-

peitadas durante cinco milénios pero a lenda das riquezas enterradas desatou unha roubadeira que derramou o tesouro verdadeiro: a pegada arqueolóxica do país máis vello de Europa.

Ainda así, en 1979 o campo conservaba 58 antas e antelas, entre as que estaba a espectacular *Mámoa do Rei*, con cinco chantas de 2 metros de cruz, ben conservadas no corpo principal, e o corredor visíbel en parte. En 1980, roubaron unha das chantas grandes da *Mámoa do Rei*.

Pistas contra o patrimonio

As chamadas de atención sobre este importantísimo campo megalítico non foron consideradas polo goberno municipal do PSOE de Redondela. O ICONA tamén desprezou arrogantemente as chamadas a reforzar con frondosas o Chan de Penide, despois que ardera completamente en 1978. Pior aínda, colaborou na apertura dunha nova pista de servizo para *Fenosa* á beira do campo en 1981. Desde a alcaldía socialista promoveron na Depuración de Pontevedra o asfaltado da vella

pista forestal que se completou en 1977 con total desconsideración das recomendacións de procurar un desvío para non meter tránsito rodado polo centro dun lugar de tan alto interese arqueolóxico. Primou o oportunismo eleitoral.

A pista que une Cabeiro con Chapelá tamén cruza un dos raros *Cromlech* ou circos líticos do país, se cadra o mellor conservado. Ao consolidar as gáveas desta pista para asfaltala, a Deputación deturpou aínda máis esta alfaia megalítica. Dase o caso que o actual alcalde de Redondela, Amado Rición é presidente da comisión de Cultura da Deputación.

Durante a actuación do grupo *Tanxarina*, seguida por centenaes de viciños de Trasmañó, Negros, Cedeira, Cabeiro e outras parroquias de Redondela, coches e motocicletas que a cada en máis alto número atravesan a remota pista, agardaban con impaciencia que rematase a representación.

"Os arqueólogos concordan que nos seis quilómetros cadrados do Chan de Penide -explica Xosé Couñago, presidente da asociación cultural *Alén Nós* de Redondela- está a campá máis rica e con maior variedade de toda Galiza, con 33 mámoas do neolítico, catorce estacións de petróglifos do Bronce e o castro de Negros, de hai dous mil anos aproximadamente".

Un grupo de inscultururas e unha das mámoas foron destruídos hai dous meses ao abriren unha pista. O feito de estar clasificado o lugar como

sítio de interese arqueolóxico non impediu o destrozo. "Durante cinco mil anos -comenta Couñago-, o lugar foi respectado pero nos últimos vinte, derramaron a metade das antas".

Tanto o grupo *Alén Nós* como a totalidade de asociacións culturais de Redondela defenden a conservación e posta en valor do campo arqueolóxico. "As posibilidades do lugar desde o punto de vista didáctico, cultural e turístico, son enormes -di Xosé Couñago- E todo este potencial pode desaparecer decontado se non conseguimos que se protexa".

A representación no Chan de Penide e a festa da Poza da Lagoa congregaron a moitos viciños que reclaman a declaración de Parque Arqueolóxico para a estación megalítica. En primeiro termo, unha insculturura dunha das 14 estacións de petróglifos da área. MUNDO CAL

'Durante cinco mil anos o lugar foi respectado pero nos últimos vinte, derramaron a metade das antas' XOSÉ COUÑAGO

Desconcerto

3

XOSÉ A. GACIÑO

Escribo precisamente no día no que pode que se empece a falar de paz en Belgrado, cinco días despois de que Milosevic aceptara a declaración do G-8 como base para unha negociación, e aínda non dou por rematada a sensación de desconcerto que esta operación de castigo contra Iugoslavia me ven producindo desde que comezou.

A estas alturas, sen embargo, xa non me debería desconcertar, por exemplo, a implacabilidade obsesiva da OTAN, que non aforrou unha soa bomba nestes cinco últimos días, nos que se podía ter marcado un detalle ante o primeiro sinal de desfalecemento do presidente iugoslavo. Todo o contrario: mentres eses misteriosos meios ben informados aseguraban que estábamos a pique de volver á paz, os bombardeos multiplicábanse e o mesmo destrozaban autobuses (con pasaxeiros dentro), no desgraciado momento de utilizar unha ponte para cruzar un río, que alcanzaban obxectivos militares tan notábeis como un sanatorio de anciáns. Machacar até o derradeiro minuto e poñer na mesa de negociación a maior cantidade posíbel de mortos e destrozados: esa parece a táctica dos que empezaron todo este desastre escudándose en fins humanitarios e agora se enfrontan á disxuntiva de recoñecer o seu erro ou chegar até a carnicería final, con invasión terrestre incluída. E agora botan man dun finlandés curtido nas mesas de negociación para que atope unha saída honorábel da cacharrería destrozada polo prepotente elefante bélico.

(O desconcerto final chegará cando eses líderes europeos que non escarmentan coloquen ao fronte desa nova responsabilidade da Política Exterior e de Seguridade Común da Unión Europea, con ese ridículo apelativo de "mister PNSC", a quen máis fixo por meter a Europa nesta disparatada guerra a maior gloria do complexo militar-industrial dos Estados Unidos. Non se enteran de nada... ou tragan con todo). ♦

VOLVER AO REGO

Isó de que hai povos violentos e xentes amigas da guerra non é para nada certo. Os cidadáns nunca disfrutaban coa morte, nen própria, nen allea. Abonda con observar que máis o que zumben emisoras, televisións e rotativas a prol da guerra de Iugoslavia (que teñen que xustificar como "humanitaria"), péis ao que diga esa ampla maioría atlantista das Cortes, máis do 50% da poboación segue a oporse aos bombardeos. Nen as técnicas máis abusivas da manipulación de masas son capaces de vencer o sentido común. ♦